

RINGERIKE
KOMMUNE

Handlingsprogram 2019-2022

Budsjett 2019

Kommunestyrets vedtak, 29.12.2018 (sak 143/18)

Innhold

NÆR	3
Økonomisk status ved utgangen av 2018	5
Økonomiske utfordringer i perioden 2019-2022	5
Forutsetninger for Handlingsprogrammet 2019-2022	6
Nøkkeltall for Handlingsprogramperioden 2019-2022	7
Ringerike kommune som arbeidsgiver	7
Budsjettvedtak	12
Befolkningsutvikling	20
Investeringer i økonomiplanen	21
Hovedtallene i budsjettforslaget	31
Økonomisk utvikling i planperioden	33
Kommunens tjenesteområder	36
Administrasjon og fellestjenester	36
Folkevalgte og revisjon	42
Barnehage	44
Grunnskole	50
Spesielle tiltak barn og unge	57
Kulturtjenesten	63
Helse og omsorg	69
Samfunn	82
Avsetninger, overføringer	95
Skatt og rammetilskudd	98
Finans	98
Vedlegg	99

NÆR

Nyskapende, ærlig og respektfull - NÆR

Handlingsprogrammet for 2019 til 2022 og budsjett for 2019 bygger på vedtatt samfunnsdel av kommuneplanen for perioden 2015 til 2030.

Handlingsprogrammet støtter opp under målene som er vedtatt i kommuneplanens samfunnsdel.

Befolkning	Ringerike skal være en attraktiv bokommune, spesielt for unge og familier i etableringsfasen	Innen 2030 skal det bo 40 000 innbyggere i Ringerike kommune	Helse i alt vi gjør, og aktivitet for alle i Ringerike
Næring	Økt verdiskaping og produktivitet i Ringerike og et robust næringsliv med god bredde	Ringerike og omland skal ha effektive samferdselsløsninger	Ringerike skal ha relevant kompetanse for framtidens arbeidsliv
By- og lokal-samfunn	Ringerike skal ha en balansert og livskraftig vekst og utvikling av by og lokalsamfunn	Ringerike skal være et forbilde innen energieffektivisering, bruk av fornybar energi og reduksjon av utslipp	Hønefoss skal være attraktiv som bosted, handelsby og regionhovedstad
Kommunen som organisasjon	Kommunen skal være en effektiv og spennende organisasjon, med god kvalitet på tjenestene	Kommunen skal være en attraktiv arbeidsplass	Kommunen skal være en tydelig, ærlig og løsningsvillig organisasjon

Både handlingsprogram og budsjett bygger videre på de vedtakene og målene kommunestyret satt for handlingsprogrammet 2018-2021.

Driftsnivået for 2018 ble i hovedsak videreført på det samme nivået som i 2017.

Utfordringer

For 2018 ser vi økonomiske utfordringer i driften innenfor enkeltområder. Innenfor helse og omsorg er det høyere behov enn det budsjettet legger opp til, blant annet innenfor økonomisk sosialhjelp og hjemmetjenesten

Vi ser at rammefaktorer utenfor våre tjenester har økt mer enn vanlig lønns- og prisvekst også i 2018. Eksempelvis har kostnader til skyss, betaling for barn i andre kommuner og innslagspunktet for ressurskrevende tjenester økt utover vedtatt budsjett.

Dette har ikke budsjettet for 2018 tatt høyde for og vi ser at det fører til overforbruk innenfor de aktuelle sektorene.

I forbindelse med budsjettet for 2019 har rådmannen derfor fokusert på å få frem de reelle kostnadene for denne typen utgifter. På den måten ivaretar budsjettforslaget for 2019 denne kostnadsveksten i tjenestene.

Budsjettforslaget for 2019 legger opp til en stabil ressursinnsats på nivå med tjenesteproduksjonen i 2018. Endringer i tjenestetilbudet og effektiviseringskrav må løses gjennom innovasjon og omstilling i den enkelte sektor.

Kompetanseheving

Rådmannen foreslår å styrke den brede satsningen på kompetanse for ansatte. Tilbakemeldingene fra organisasjonen og fagforeningene er svært positive og det er et bredt ønske om videreføring og forsterkning av tiltak for kompetanseutvikling. Dette vil være avgjørende for organisasjonens muligheter til å utvikle tjenestetilbudet med hensyn til endrede behov hos brukerne.

Vi opplever nå at kommunen har blitt en mere attraktiv arbeidsgiver. Satsningen på kompetanse, ledelse og synlighet bidrar sterkt til dette.

Ledelse

Gjennom arbeid med lederutvikling og økt nærvær av ledelse ser rådmannen flere positive effekter. Blant annet har Ringerike kommune hatt en jevn nedgang i sykefraværet til og med 2017.

Rådmannen vil videreføre utviklingen av organisasjonen gjennom fortsatt satsning på ledelse.

Vekst

Målet om vekst i kommuneplanens samfunnsdel preger naturligvis rådmannens prioriteringer i forslaget til handlingsprogram og budsjett for 2019.

Økt kapasitet i planavdelingen og opprettelsen av utviklings- og strategiavdelingen i 2018 videreføres i 2019.

Investering og fornying

Rådmannen viderefører i sitt forslag til investeringsprogram de satsningene kommunestyret har vedtatt tidligere. Investeringene svarer opp behovet for fornying og behovet for økt kapasitet på kort sikt.

Med hensyn til fornyingsprogrammet knyttet til inventar og utstyr, avsluttes dette i 2019. Innenfor de store tjenestene er utdatert inventar og utstyr nå i all hovedsak skiftet ut.

Ved utgangen av perioden for handlingsprogrammet vil det meste av bygningsmassen fremstå som moderne og godt tilpasset effektive tjenester.

Budsjettforslaget legger opp til økt bruk av digitale løsninger og teknologiske hjelpemidler i utførelsen av tjenestene og i dialogen med innbyggere.

God kontroll

Rådmannen mener kommunen ved inngangen til 2019 har god kontroll på driften. Opparbeidelsen av disposisjonsfond gjør kommunen mer robust og bedre i stand til å kunne møte uforutsette hendelser. Budsjettforslaget for 2019 viderefører og bygger ytterligere opp under dette, gjennom et stramt, men forsvarlig budsjett.

Det har i forslaget vært viktig å legge vekt på å finne en god balanse mellom eksisterende tjenestetilbud og å møte endrede behov hos brukerne.

For å løse fremtidens utfordringer vil det være behov for å gjennomføre nødvendige omstillinger, øke brukerdialog og avstemme forventninger med hensyn til det tjenestetilbudet kommunen faktisk kan yte overfor innbyggerne.

Økonomisk status ved utgangen av 2018

Regnskapsresultat for årene 2016 og 2017

Regnskapene for 2016 og 2017 viste et netto driftsresultat (overskudd) etter finansposter på til sammen 163 millioner kroner. Etter overføring til investeringsregnskapet, avsetninger og bruk av avsetninger ble det et regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) i de to årene på 89 millioner kroner.

Etter avlagt regnskap for 2017, er disposisjonsfondet på 165,5 mill. kroner. Dette er med på å gjøre kommunens økonomi mer robust, og bedre i stand til å takle økonomiske svingninger.

Prognosene for netto driftsresultat for 2018 viser at vi har utfordringer i driften som gir høyere kostnader enn budsjettet.

I hjemmetjenesten og integrerte tjenester er det større behov for tjenester enn det er forutsatt i budsjettet for 2018, noe som gir ett merforbruk innenfor disse tjenestene. Økonomisk sosialhjelp har også større utbetalinger enn budsjettet i 2018.

Dette sammen med høye kostnader til brøyting i en snørik vinter med kulde som ga et høyt strømforbruk og høye strømpriser som har holdt seg utover i 2018, samt høyere kostnader til elever i private skole og andre kommuner, gir ett lavere netto driftsresultat enn budsjettet.

Noe av kostnadsøkningen oppveies av god skatteinntang for landet som gir Ringerike kommune inntektsutjevning som en merinntekt, samt at vi også har høyere inntekter fra konsesjonskraft på grunn av høyt volum på strømproduksjon og høyere strømpriser.

Prognosen for 2018 viser ett driftsresultat i størrelsesorden 20 til 25 millioner kroner.

Økonomiske utfordringer i perioden 2019-2022

Handlingsprogram 2019-2022 viser at for å kunne dekke økte rente- og avdragsutgifter, samt stabilt høye pensjonskostnader, må de nye løsningene finnes innenfor eksisterende rammer. Det er behov for regnskapsmessig overskudd slik at kommunen selv kan finansiere en del av kommende investeringer etter 2020 og ha økonomisk handlefrihet i forhold til uforutsette hendelser.

Avdrag på lån stiger hvert år i perioden siden nye låneopptak er høyere enn det som betales i avdrag. Fra 2018 til 2019 stiger renter og avdrag med 23,2 millioner kroner. Fra 2019 til 2022 er økningen på 59,3 millioner kroner dersom investeringsplanen følges og alle investeringer lånefinansieres. En del av denne kostnadsøkningen vil bli oppveid av leieinntekter fra beboere i omsorgsboliger, Vestre Viken for ny ambulansestasjon, kommunene som er i med i legevaktsamarbeidet gjennom husleie og gjennom gebyrer for vann og avløp.

Siden 2002 har etterslepet på pensjonskostnader som ikke er kostnadsført i regnskapene akkumulert til 151 millioner kroner (per 01.01.18). Med en redusert nedbetalingstid på fremtidige premieavvik, vil det være økt behov for å dekke pensjonskostnader i budsjettene for årene framover. For 2018 vil vi få ett positivt premieavvik 34,5 millioner kroner slik at det akkumulerte premieavviket vil øke til 160,5 mill. kroner.

Driftskostnadene i Ringerike kommune ligger fortsatt noe høyt i forhold til kommunens inntekter, og innsatsen for å effektivisere og omstille må fortsette. Slik blir det rom for nye tjenester og nye løsninger. Rådmannen må ha spesiell oppmerksomhet på tjenester hvor Ringerike kommune ligger høyere enn sammenlignbare kommuner i KOSTRA for å finne handlingsrom.

KOSTRA-tallene for 2017 er innarbeidet i sektoromtalen. Det vises til utviklingen for Ringerike kommune, sammenligning med andre kommuner som ligner oss og gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 13. Disse sammenligningene gir god informasjon om hvordan vi prioriterer og drifter Ringerike kommune.

Forutsetninger for Handlingsprogrammet 2019-2022

Det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2019

I kommuneøkonomiproposisjonen er veksten i samlede inntekter mellom 2,6 og 3,2 milliarder kroner i frie inntekter.

Skatteøren 2019

Skatt på alminnelig inntekt fra personlige skatteyttere deles mellom staten, kommunene og fylkeskommunene. Fordelingen bestemmes ved at det fastsettes maksimalsatser på skatteøren for kommuner og fylkeskommuner. Den kommunale skatteøren for 2019 vil komme i statsbudsjettet for 2019 som legges fram 8. oktober 2018.

Vekst i frie inntekter

Veksten i de frie inntektene er ment å dekke demografi- og pensjonskostnader i tillegg til satsing på rus og opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering.

Ringerike kommune vil ha en vekst på 4 % i frie inntekter, noe som tilsvarer 62 millioner kroner.

Utvikling i skatteinntekter

I budsjettet for 2018 er det budsjettert med skatteinntang på 800 millioner kroner. Skatteinntangen for 2018 danner utgangspunkt for beregningen av forventet skatteinntang i 2019. Ved utarbeidelse av 2. tertialrapport (månedrapport for august 2018) viser prognosen for skatteinntang at vi i 2018 vil motta 800 mill. kroner i skatteinntekt. Usikkerheten i prognosen er på +/- 0,4%.

I budsjett for 2019 er kommunens skatteinntekter beregnet til 836 millioner kroner. Dette er en økning på 36 millioner kroner, som er en økning på 4,5 % i forhold til vedtatt budsjett for 2018.

Ringerike kommune har de siste årene hatt en betydelig bedre skatteinntang enn budsjettert, slik som mange andre kommuner har hatt. Dette har gitt gode regnskapsmessige resultater for kommunene disse årene.

For 2018, er bildet noe annerledes - Ringerike kommune ser ut til å få skatteinntekter svært nær opprinnelig budsjett. Men siden skatteinntangen i resten av kommune-Norge er bedre enn forventningene i Kommuneøkonomiproposisjonen, får Ringerike kommune høyere inntekstutjevning enn budsjettert.

For 2019 har rådmannen brukt KS modell for beregning av skatt og rammetilskudd som ble utarbeidet etter at Kommuneøkonomiproposisjonen ble lagt fram i mai 2018. En av forutsetningene i denne modellen bygger på forutsetning i Revidert nasjonalbudsjett for 2018 om vekst i skatteinntektene for landet som helhet på 1%. Skatteveksten så langt i 2018 er på 4%. Rådmannen har derfor økt skatteanslaget for 2019 utover KS-modellen med 7 mill. kroner. Rådmannen vil gjøre en ny vurdering av skatteinntektene når statsbudsjettet for 2019 foreligger, samt ny modell fra KS for beregning av skatte og inntekstutjevning.

Nøkkeltall for Handlingsprogramperioden 2019-2022

Rådmannens forslag til budsjett for 2019-2022 tar utgangspunkt i et 2% "resultat" for avsetning til disposisjonsfond.

Det er ikke lagt inn nye store investeringsprosjekter ut fra prinsippet om at gjeldsgraden ikke skal øke ytterligere i perioden.

Ringerike kommune som arbeidsgiver

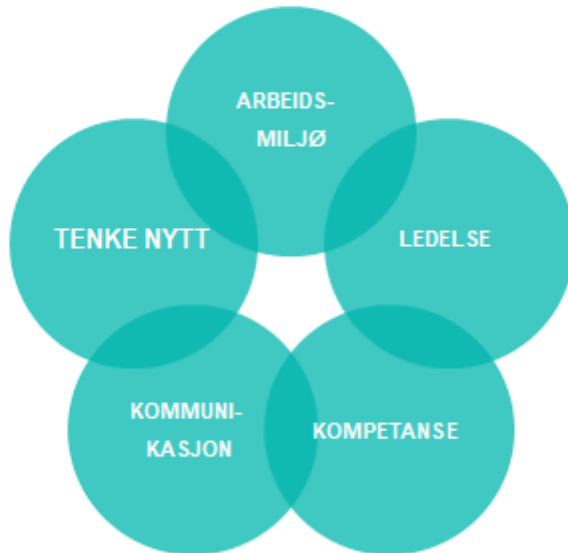
Ringerike kommune er i gang med et langsiktig arbeid hvor satsning på tiltak innen organisering, ledelse og medarbeiderskap er sentralt.

Ny arbeidsgiverpolitikk ble utarbeidet og vedtatt i 2018 og vil gjelde for perioden 2018 - 2022. Kommunens overordnede mål og satsninger er lagt til grunn. Prioriterte satsningsområder er arbeidsmiljø, ledelse, kompetanse, kommunikasjon og tenke nytt (innovasjon). Arbeidsgiverpolitikken peker på sentrale innsatsområder som skal gjøre Ringerike kommune til en attraktiv arbeidsgiver:

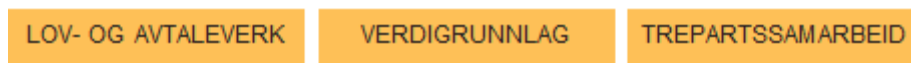
OVERORDNET:

VERKTØY:

GRUNNMUR:

Utgangspunktet for arbeid med å realisere vedtatt arbeidsgiverpolitikk er gjeldene lov- og avtaleverk, Ringerike kommunes verdigrunnlag og arbeid gjennom trepartssamarbeid (politikere, tillitsvalgte/vernetjeneste og ledelse).

I forbindelse med ny arbeidsgiverpolitikk er det besluttet nye verdier for Ringerike kommune, Nytenkende, Ærlig, Respektfull (NÆR).

Ringerike kommune har i flere år prioritert arbeid med utvikling av medarbeideres kompetansenivå, både for ledere og medarbeidere. Gjennom økt oppmerksomhet og øremerkede ressurser ser vi resultater av arbeidet. Tiltakene har vært mange og effektene gode. Dette arbeidet vil bli videreført.

I 2019 skal det igangsettes et arbeid med å utarbeide en overordnet strategisk kompetanseplan for Ringerike kommune. Planen skal blant annet inneholde en vurdering av kommunens behov for kompetanse i årene fremover.

Den viktigste ressursen

De ansatte er kommunens viktigste ressurs. Ved å etablere gode og interessante fagmiljøer med mulighet for utvikling og innovasjon øker muligheten for å tiltrekke og beholde gode fagfolk. Stimulere fagutvikling, videreutdanning og kompetansehevede aktiviteter øker kvaliteten på de tjenestene kommunen yter overfor befolkningen.

Lærende organisasjon – faglige nettverk

Læring og kunnskapsdeling er nødvendig for å møte krav til endring og tjenesteinnovasjon i virksomheter. Dette er særlig utfordrende i komplekse organisasjoner som en kommune. En kommune er en organisasjon med høy intensitet og kompleksitet både hva gjelder kunnskap og praktisk arbeid. Det er behov for kunnskapsdeling både innenfor og mellom faggrupper. Det er derfor viktig å få på plass gode arenaer for læring. Faglige nettverk og tverrfaglige team er eksempler på gode læringsarenaer som kan bidra til å videreutvikle kommunen som en lærende organisasjon. Både innenfor skole, barnehage og helse og omsorg er det derfor etablert nettverk.

Utvikle attraktive arbeidsplasser

Arbeidsbetingelser, karrieremuligheter og spennende fagmiljøer er faktorer som påvirker både rekruttering til og stabilitet i kommunen. Interessante karrieremuligheter med fagutvikling og fordyping vil medvirke til å gjøre Ringerike kommune til en attraktiv arbeidsplass. Tiltak som styrker kommunens renommé som attraktiv arbeidsplass vil redusere lekkasje til andre. Konkurransedyktig lønn er en viktig faktor i den stadig tøffere konkurransen om høyt spesialisert arbeidskraft.

Satsningen som Ringerike kommune gjør på kompetanse er et sentralt rekrutteringstiltak. Trygghet for at det gis faglig støtte og utvikling for nye medarbeidere er et rekrutteringsmiddel. Introduksjonsprogram for alle nyansatte vil skape forutsigbarhet og trygghet i de første månedene.

Kommunen som utdanningsinstitusjon

Kommunen har i dag et samarbeid med flere utdanningsinstitusjoner, og det er avgjørende at dette samarbeidet utvides og videreutvikles. Et sentralt område er å gi mulighet til våre egne ansatte som ønsker høyere utdanning. I 2017/2018 har det innen helse og omsorg vært etablert stipendordninger for ansatte som starter i grunnutdanning sykepleie eller vernepleie. Dette videreføres i 2019. Det er også, innen alle sektorer ordninger, ansatte som får økonomisk støtte til videreutdanning. Dette er støtte til masterutdannelse innen ledelse, fagspesifikke områder og ellers studiepoeng innenfor områder hvor kommunen har særlige behov.

Kommunen satser på praksis- og lærlingeplasser. I 2018 har Ringerike kommune hatt 43 lærlinger innenfor helse-, barne- og ungdomsarbeider, IT-, kokk- og anleggsgartner-faget. Det er ønske om økt satsning på lærlinger og fra høsten 2019 foreslås det i budsjettet å ta inn ytterligere 6 nye lærlinger, 3 lærlinger innen barne- og ungdomsarbeiderfaget og 3 lærlinger innen helsefag.

I tillegg til lærlinger som tas inn på ordinære lærlingeplasser har kommunen prioritert å sikre at flere av våre egne medarbeidere tar fagbrev. En rekke av kommunens ansatte, innenfor helse og omsorg, barnehagene, SFO og renhold har praksis tilsvarende at de kan få godkjent fagprøve ved å ta teoretisk eksamen og praktisk fagprøve. Dette gjennomføres i samarbeid med OPUS Ringerike. Arbeidet vil videreføres i handlingsprogramperioden.

Digitalisering

Alle tjenestene er i stadig endring med ny forskningsbasert kunnskap, mer effektive behandlingsmetoder og ny teknologi. Dette utløser krav om at ny og relevant kompetanse er tilgjengelig. Vedtatt digitaliseringsstrategi for Ringerike kommune peker på behov for økt kompetanse blant de ansatte. Allerede vedtatte satsninger innen IKT i barnehage og skole (temaplan for digital

barnehage- og skolehverdag) i tillegg til utviklingen innenfor velferdsteknologi vil kreve at de ansatte forholder seg til en ny digital hverdag.

I 2018 er det igangsatt et arbeid med å utarbeide tiltak for å øke kompetansen innen bruk av digitale verktøy. Målet for arbeidet er:

- skape engasjement og digital forståelse blant ledere og ansatte
- utvikle og vedlikeholde digital kompetanse
- bidra til at de ansatte skal ha god og riktig digital kompetanse
- fastsette generelle krav til digital kompetanse for ledere og ansatte

Lederutvikling

I 2019 er det planlagt å starte et nytt to-årig lederutviklingsprogram for alle ledere med personalansvar. Programmet vil basere seg på tidligere gjennomført lederutviklingsprogram og vil ta utgangspunkt i resultater fra evaluering som er gjort.

Hovedtema i lederutviklingsprogrammet vil blant annet være styring, relasjonsledelse, utvikling og digitalisering. Det vil fortsatt være sentralt å utvikle og styrke det enkelte team i enhetene og gi ledere støtte og veiledning etter behov.

Lederne er nøkkelpersoner for at kommunen skal fortsette det gode arbeidet som er skissert i Handlingsprogrammet. Gode fagfolk og gode ledere utvikles hvis de gis de rette forutsetninger for personlig vekst og et tilstrekkelig handlingsrom.

Mangfold og inkluderende arbeidsliv

Inkluderende arbeidsliv (IA)

Satsning på kompetanse for kommunens medarbeidere og ledere er viktige tiltak som støtter godt under vår IA-avtale. Økt oppmerksomhet på kontinuerlig forbedring og kvalitet er sentrale tiltak. Opplevelsen av mestring i eget arbeid gjennom økt kompetanse er sentrale virkemidler for å fremme nærvær og hindre utstøting og frafall i arbeidslivet.

Arbeid med å redusere sykefravær fortsetter og ambisjonen om ytterligere reduksjon av sykefraværet videreføres. Økt ledertetthet sikrer bedre oppfølging av de sykemeldte og et bedre forebyggende arbeid. Videre er den økte satsningen på kompetanse for de ansatte sentralt for å nå målene i IA-avtalen.

Samarbeid med NAV, arbeidslivssenteret og bedriftshelsetjenesten fungerer svært godt og gir positive resultater.

Ringerike kommune har i dag et stort omfang av praksis- og arbeidstreningsplasser. I 2018 er det tatt initiativ til et samarbeidsprosjekt mellom Ringerike kommune, NAV og Arbeidslivssenteret. Prosjektet vil gå over en 2 års periode og skal benytte en metodikk utarbeidet av NAV og Arbeidslivssenteret. Prosjektet er kalt "Innsats" og skal sikre at personer som bor i Ringerike kommune og som har nedsatt funksjonsevne (delmål 2 i IA-avtalen), gis mulighet til arbeidstrening i kommunen. Prosjektet vil også legge til rette for flyktninger/minoritetspråklige som har behov for språkpraksis.

Heltidskultur

I Ringerike kommune er andel deltidsansatte 50,6 % (per 13.9.2018). I tråd med heltidserklæringen som er inngått mellom KS, Fagforbundet, Sykepleierforbundet og Delta har kommunen startet et 3-parts samarbeid med mål om å redusere andel ansatte som arbeider deltid. Arbeidet er et omfattende kulturutviklingsprosjekt som krever strategisk samarbeid over tid.

Bakgrunnen er blant annet demografiske utfordringer som møter alle kommuner i årene som kommer. Færre ansatte skal gi omsorg til flere brukere.

I arbeidet er det helt sentralt at tjenestenes kvalitet og brukernes perspektiver får høy prioritet. Arbeid med heltid er brukerorientert kvalitetsarbeid. Innsats for å øke antall ansatte i heltidsstillinger vil også føre til bedret arbeidsmiljø for ansatte og økt effektivitet for kommunen som helhet. Dette vil kreve innsats og vilje fra alle parter, og gode prosesser og forankring hos de folkevalgte vil være avgjørende for å lykkes i arbeidet.

I 2017/2018 ble det etablert et forprosjekt innenfor Helse og omsorg med utgangspunkt i ambulerende hjemmetjeneste. Dette arbeidet tar utgangspunkt i analyser og kartlegginger av dagens arbeidstidsordninger som skal legge til rette for større stillinger. Det er etablert nye arbeidstidsordninger hvor det er tatt utgangspunkt i bedre kvalitet for brukerne. Prosjektet er fortsatt under utprøving og det er for tidlig å evaluere effektene av endringene. Prosessen og foreløpige resultater gir likevel godt utgangspunkt i arbeidet med å utvikle en heltidskultur i kommunen.

Målformuleringer og status

Område	Status			Mål
	2017	2018	2019	2020-2022
Medarbeiderperspektiv				
Fraværsprosent	7,7 %	8,0 % *)	7,5 %	7,0 %

Resultater 10-faktor-undersøkelse

(skala 1 – 5)

Oppgavemotivasjon	4,3		4,4	4,4
Mestringstro	4,3		4,4	4,4
Selvstendighet	4,2		4,2	4,3
Bruk av kompetanse	4,2		4,3	4,4
Mestringsorientert ledelse	4,0		4,2	4,3
Rolleklarhet	4,3		4,3	4,4
Relevant kompetanseutvikling	3,6		4,0	4,2
Fleksibilitetsvilje	4,4		4,4	4,5
Mestringsklima	4,0		4,1	4,3
Nytteorientert motivasjon	4,7		4,7	4,7

*) basert på en prognose per 1. halvår 2018

Budsjettvedtak

Nedenfor følger budsjettvedtakene for drifts- og investeringsbudsjettet for 2019 og for Handlingsprogramperioden 2019-2022.

Budsjettskjema 1A - Driftsbudsjettet

Beløp i 1000

	Regnskap 2017	Rev. bud. 2018	2019	Økonomiplan 2020	2021	2022
Frie disponible inntekter						
Skatt på inntekt og formue	-781 820	-800 000	-836 150	-836 150	-836 150	-836 150
Ordinært rammetilskudd	-737 801	-756 800	-783 000	-784 700	-785 200	-785 200
Skatt på eiendom	-54 148	-54 200	-60 000	-60 000	-60 000	-60 000
Andre generelle statstilskudd	-24 538	-22 812	-20 800	-20 466	-20 126	-19 861
Sum frie disponible inntekter	-1 598 306	-1 633 812	-1 699 950	-1 701 316	-1 701 476	-1 701 211
Finansinntekter/-utgifter						
Renteinntekter og utbytte	-27 113	-25 757	-31 450	-26 650	-26 650	-26 650
Gevinst finansielle instrumenter	-11 493	-6 000	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Renteutgifter, prov. og andre fin.utgifter	36 143	44 200	53 662	67 862	77 262	82 662
Avdrag på lån	74 087	95 800	109 250	126 150	136 150	140 750
Mottatte avdrag på utlån	-600	0	0	0	0	0
Finansinntekter/-utgifter	71 023	108 243	124 462	160 362	179 762	189 762
Avsetninger og bruk av avsetninger						
Til ubundne avsetninger	70 166	32 320	35 464	38 797	37 371	11 164
Bruk av tidl. års regn.messige mindreforbruk	-52 179	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger	17 987	32 320	35 464	38 797	37 371	11 164
Overført til investering						
Overført til investering	1 080	100	100	100	100	100
Til fordeling drift	-1 508 216	-1 493 150	-1 539 924	-1 502 057	-1 484 243	-1 500 185
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 471 120	1 493 150	1 539 924	1 502 057	1 484 243	1 500 185
Merforbruk/mindreforbruk	-37 095	0	0	0	0	0

Kommentarer til budsjettskjema 1A - driftsbudsjettet

Budsjettskjema 1A viser hvordan vi kommer fra frie disponible inntekter via finansinntekter/-utgifter og avsetninger/bruk av avsetninger til hvor mye som er disponibelt til fordeling til sektorene.

Skatteinntektene er i 2019-priser, og blir ikke justert i HP-perioden. Rammetilskuddet har en svak positiv utvikling ut fra hvordan innbyggertilskuddet øker i takt med øking i antall innbyggere.

Skatteinntektene er beregnet med basis i KS-modellen for skatt og rammetilskudd, og baserer seg på kommuneøkonomiproposisjonen som ble lagt fram i mai 2018. Rådmannen har økt skatteinntektene med 7 mill. kroner utover anslaget fra KS-modellen.

Skatteinngangen er en av områdene hvor det er risiko i budsjettet. Ringerike kommunes skatteinngang avhenger av kommunens egne skatteyttere og at disse opprettholder eller får en økt skattbar inntekt. Men i tillegg er det risiko forbundet med at vi ikke kjenner skatteinngangen for landet forøvrig, siden vi kompenseres med inntektsutjevning opp til ca 95% av landsgjennomsnittet fra vårt egen skatteinngang på ca 85% av landsgjennomsnittet.

Skatt på eiendom er økt med 5,8 mill. kroner fra 2018 til 2019 med bakgrunn i at skattegrunnlaget økes med 10% (kontorforretning) istedenfor å gjennomføre almen taksering. I tillegg antar vi at skattegrunnlaget for kraftverk vil øke, siden verdsetting av disse er avhengig av kraftprisene.

Finansinntekter/utgifter viser økte renteinntekter og utbytte. Ringerike kommune har ved inngangen til 2019 bedret likviditet, noe som gir utslag i at vi får høyere renteinntekter. Utbyttet fra Ringerikskraft AS er økt fra 2018 med bakgrunn i at det forventes at eierne vil få utbytte på 30 mill. kroner i 2019 på bakgrunn av et svært godt driftsår i 2018 for Ringerikskraft AS. Videre er det budsjettetert med utbytte fra Fossveien 7-9 AS i 2019.

Det er budsjettetert med økt avkastning på Fossefondet i 2019 med bakgrunn i at forvaltningskapitalen er høyere enn i 2018.

Rente- og avdragsutgifter er beregnet ut fra finansieringsbehovet - vi lånefinansierer i handlingsprogramperioden våre investeringer 100%, men vil få tilskudd fra Husbanken, samt salgsinntekter fra beboere som vil redusere lånene til flere av de store prosjektene. Videre vil husleie være med på å betale en andel av finansieringskostnadene til omsorgsboliger og legevakt når disse er ferdige.

Renter og avdrag er beregnet i Kommunalbankens låneportal, og basert på hvordan Kommunalbanken mener at rentemarkedet vil utvikle seg de neste årene. I renteutgiftene er det kalkulert en økning i rentenivået.

Rentenivået i Norge har vært unormalt lavt over en lengre periode. Vi ser nå at rentenivået stiger, og at det i perioden fram til 2022 kan øke med 1,5%. Vi vil da ha renter på mellom 3,5 og 4% på våre lån som er tatt opp med flytende rente.

Ringerike kommune har balansert låneporteføljen sin slik at ca 50% av lånene er fastrentelån. Mange av disse er tatt opp med svært gunstige fastrenter, som vi være på dette nivået i 3 til 6 år framover. Vi har også noen fastrentelån som er på mer enn 4% som skal fornyes de neste årene. Restgjeld fastrentelån var per 30.4.2018 888 mill. kroner. Øvrige lån har flytende rente.

En beregning våren 2018 viser at vi har like mye i lån eller mindre som har flytende rente som vi har innskudd i bank eller i Fossefondet, slik at en renteøkning vil gi oss økte renteinntekter som vil kunne være med å dekke opp for økte rentekostnader. Fossefondet hadde per 31.8.2018 markedsverdi på 145 mill. kroner, og likvide midler har i 2018 ikke vært lavere enn 200 mill. kroner, per 30.4.2018 var beholdningen av likvide midler på 370 mill. kroner.

All gjeld som er tatt opp for å finansieres gebyrfinansierte investeringer har flytende rente. Renteøkning på disse lånene vil finansieres gjennom endring av gebyrene i henhold til selvkost. Totalt er renterisikoen for Ringerike kommune lav, det er ved opptak av nye lån av økt rentenivå vil merkes best.

Budsjettskjema 1B - Driftsbudsjettet

Beløp i 1000

	Regnskap	Rev. bud.	2019	Økonomiplan		
	2017	2018		2020	2021	2022
Folkevalgte og revisjon	10 334	10 307	10 788	10 788	10 788	10 788
Administrasjon og fellestjenester	103 781	119 063	125 400	123 892	124 578	123 308
Barnehage	188 776	178 249	188 576	189 736	189 736	189 836
Grunnskole	297 169	293 854	300 948	299 785	299 342	299 342
Spesielle tiltak barn og unge	165 562	156 422	149 576	140 027	140 027	140 027
Kulturtjenesten	25 288	28 905	28 481	31 086	27 201	27 201
Helse og omsorg	641 601	610 485	624 622	617 472	617 222	617 222
Samfunn	127 106	89 342	91 396	70 528	58 001	75 113
Avsetninger, overføringer	-89 045	6 522	20 137	18 743	17 348	17 348
Skatt og rammetilskudd	0	0	0	0	0	0
Finans	550	0	0	0	0	0
Til fordeling drift (fra budsjettskjema 1A)	1 471 120	1 493 150	1 539 924	1 502 057	1 484 243	1 500 185

Kommentarer til budsjettskjema 1B - driftsbudsjett

Budsjettskjema 1B viser hvilken budsjetttramme den enkelte sektor har i handlingsprogramperioden. Tabellen viser også budsjett for 2018 og regnskap for 2017.

Det er sektor for Spesielle tiltak barn og unge som har %-messig størst nedgang, med bakgrunn i nedbygging av tjenester til enslige mindreårige flyktninger.

Detaljert beskrivelse av endringene innenfor hver sektor framkommer under kapitlene for den enkelte sektor.

Budsjettskjema 2A – Investering

Beløp i 1000

	Regnskap 2017	Rev. bud. 2018	2019	Økonomiplan			2019 -2022
				2020	2021	2022	
Finansieringsbehov							
Investeringer i anleggsmidler	460 086	745 680	736 080	580 200	223 500	156 000	1 695 780
Utlån og forskutteringer	65 347	35 000	100 000	35 000	35 000	35 000	205 000
Kjøp av aksjer og andeler	6 343	6 700	7 300	7 800	8 300	8 800	32 200
Avdrag på lån	14 150	8 500	12 000	13 000	14 000	15 000	54 000
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0	0
Avsetninger	36 905	200	200	200	200	0	600
Årets finansieringsbehov	582 831	796 080	855 580	636 200	281 000	214 800	1 987 580
Ekstern finansiering							
Bruk av lånemidler	-465 393	-680 182	-690 791	-479 627	-122 426	-165 460	-1 458 304
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-11 510	0	-13 500	0	0	0	-13 500
Tilskudd til investeringer	-8 753	0	-9 600	-30 500	-97 500	0	-137 600
Kompensasjon for merverdiavgift	-48 005	-100 498	-122 189	-105 073	-38 574	-25 540	-291 376
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	-28 771	-5 600	-8 000	-8 700	-9 400	-10 000	-36 100
Andre inntekter	-3 245	-200	-200	-200	-200	0	-600
Sum ekstern finansiering	-565 677	-786 480	-844 280	-624 100	-268 100	-201 000	-1 937 480
Intern finansiering							
Overført fra driftsbudsjettet	-1 080	0	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0	0
Bruk av avsetninger	-16 534	-9 600	-11 300	-12 100	-12 900	-13 800	-50 100
Sum intern finansiering	-17 614	-9 600	-11 300	-12 100	-12 900	-13 800	-50 100
Udekket/udisponert	-460	0	0	0	0	0	0

Kommentarer til investeringer og finansieringsbehov

Budsjettskjema 2A viser hvordan de totale investeringene finansieres. Av denne tabellen framkommer lånebehov, kompensasjon for MVA, Husbankens tilskudd og salgsinntekter.

Lånebehovet er størst i 2018 og 2019 samt 2020, deretter blir det betydelig lavere.

Budsjettskjema 2B – per område

Beløp i 1000

Tjenesteområde	Regnskap 2017	Rev. bud. 2018	Økonomiplan				Sum 2019 - 2022
			2019	2020	2021	2022	
Administrasjon og fellestjenester							
IKT - Investeringer	45	3 800	3 000	0	0	0	3 000
Oppgradering Rådhuset	0	0	7 000	0	0	0	7 000
Sum	45	3 800	10 000	0	0	0	10 000
Barnehage							
Oppgradering barnehager	701	1 000	1 000	1 000	0	0	2 000
IKT - barnehage	0	0	600	500	0	0	1 100
Dampovner barnehager	0	0	1 000	0	0	0	1 000
Hønefoss barnehage (inventar og oppgradering)	0	0	500	0	0	0	500
Sum	701	1 000	3 100	1 500	0	0	4 600
Grunnskole							
Oppgradering skolebygg	-148	3 000	3 000	0	0	0	3 000
Skoler - Nytt inventar	6 424	5 000	4 800	0	0	0	4 800
IKT - Skole	2 864	7 600	7 000	2 000	0	0	9 000
Idrettshall Hov ungdomsskole	0	0	0	0	0	50 000	50 000
Ullerål skole med idrettshall	27 089	75 000	158 600	90 000	0	0	248 600
Hov ungdomsskole	-35	2 500	5 000	50 000	180 000	65 000	300 000
Benterud skole	111 485	171 000	4 000	0	0	0	4 000
Nes skole ny barneskolefløy	5	5 000	5 000	6 000	0	0	11 000
Sum	147 683	269 100	187 400	148 000	180 000	115 000	630 400
Spesielle tiltak barn og unge							
Sum	0	0	0	0	0	0	0
Kulturtjenesten							
Oppgradering og sprinkling Riddergården	96	6 500	4 500	0	0	0	4 500
Tilskudd til RKF - Oppgradering og utvikling kirker	850	700	5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Schjongshallen	0	0	7 000	0	0	0	7 000
Sum	947	7 200	16 500	5 000	5 000	5 000	31 500
Helse og omsorg							
Oppgradering helse- og omsorgsbygg	836	1 500	1 500	0	0	0	1 500
Helse - Inventar/medisinsk utstyr	1 989	5 000	4 300	2 500	0	0	6 800
Heradsbygda omsorgssenter	6 138	83 000	204 600	273 200	1 500	0	479 300
Hov vest omsorgsboliger	273	10 000	27 500	0	0	0	27 500
Hov øst omsorgsboliger	827	11 500	50 000	54 000	0	0	104 000
Ny legevakt	467	46 500	50 000	43 500	0	0	93 500
Parkering Austjord	0	0	3 180	0	0	0	3 180
Ringerikskjøkken ny produksjonsmåte	0	0	7 500	0	0	0	7 500
Sum	10 529	157 500	348 580	373 200	1 500	0	723 280
Samfunn							
Energi, inneklime, overvåkning, sikring	36	4 000	4 000	0	0	0	4 000
BRR - Biler og redningsverktøy	1 596	5 000	4 000	0	0	0	4 000
Teknisk drift - Maskinpark	3 876	3 000	2 100	0	0	0	2 100
Overføringsledninger Åsa - Monserud	3 230	33 000	22 100	0	0	0	22 100
Monserud rensesanlegg	91 176	148 000	36 600	0	0	0	36 600
Sanering Nes i Ådal etappe 2	79	8 800	12 200	0	0	0	12 200
Styresystem Nes RA og Monserud RA	0	0	7 500	7 500	0	0	15 000
Overvannskulvert Storbjordet - St.Hanshaugen	0	1 000	9 000	10 000	0	0	19 000
Digitale vannmålere	0	0	4 500	4 000	4 000	3 000	15 500
FDV-system	0	0	2 500	0	0	0	2 500
Kjøp av Hensmoveien 19	0	0	30 000	0	0	0	30 000
VAR forvaltning - Utskifting vannledninger	0	0	9 000	9 000	9 000	9 000	36 000

Handlingsprogram 2019-2022

Tjenesteområde	Regnskap	Rev. bud.	Økonomiplan				Sum
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2019 - 2022
VAR forvaltning - Utskifting avløpsledninger	0	0	9 000	9 000	9 000	9 000	36 000
VPI - Kommunale veier	9 771	12 000	17 000	12 000	15 000	15 000	59 000
VPI - Sykkelbysatsing	66	1 000	1 000	1 000	0	0	2 000
Sum	109 829	215 800	170 500	52 500	37 000	36 000	296 000
Sum investeringer	269 733	654 400	736 080	580 200	223 500	156 000	1 695 780

Kommentar til budsjettskjema 2B - investeringer per prosjekt

Tabellen viser investeringene fordelt på sektor, og viser rammen på hvert enkelt prosjekt. Nærmere beskrivelse av hver enkelt investering kan finnes under hver sektor. Tabellen skiller ikke på gebyr- og ikke-gebyrfinansierte investeringer.

Budsjettskjema 3 – Oversikt Drift

Beløp i 1000

	Regnskap	Rev. bud.	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Driftsinntekter						
Brukerbetalinger	-70 123	-76 440	-78 940	-78 940	-78 840	-78 740
Andre salgs- og leieinntekter	-200 887	-186 370	-197 890	-229 935	-234 527	-234 527
Overføringer med krav til motytelse	-255 011	-230 852	-230 942	-231 211	-231 211	-231 211
Rammetilskudd	-737 801	-756 800	-783 000	-784 700	-785 200	-785 200
Andre statlige overføringer	-149 331	-129 766	-119 354	-119 020	-118 680	-118 415
Andre overføringer	-1 232	0	0	0	0	0
Inntekts- og formuesskatt	-781 820	-800 000	-836 150	-836 150	-836 150	-836 150
Eiendomsskatt	-54 148	-54 200	-60 000	-60 000	-60 000	-60 000
Andre direkte og indirekte skatter	-342	0	0	0	0	0
Sum driftsinntekter	-2 250 695	-2 234 428	-2 306 276	-2 339 956	-2 344 608	-2 344 243
Driftsutgifter						
Lønnsutgifter	1 130 946	1 120 267	1 119 892	1 112 666	1 109 531	1 108 261
Sosiale utgifter	308 251	335 906	348 132	348 004	348 004	348 004
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjensteproduksjon	389 136	372 450	387 635	385 716	374 977	374 277
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjensteproduksjon	231 749	210 588	230 430	230 030	230 030	230 030
Overføringer	155 658	163 379	169 561	170 487	170 187	170 187
Avskrivninger	79 856	98 000	113 000	123 000	123 000	123 000
Fordelte utgifter	-102 083	-94 730	-94 730	-95 324	-95 919	-95 919
Sum driftsutgifter	2 193 513	2 205 860	2 273 920	2 274 579	2 259 810	2 257 840
Brutto driftsresultat	-57 182	-28 568	-32 356	-65 377	-84 798	-86 403
Finansinntekter						
Renteinntekter og utbytte	-27 680	-26 237	-31 930	-27 130	-27 130	-27 130
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	-11 493	-6 000	-7 000	-7 000	-7 000	-7 000
Mottatte avdrag på utlån	-879	-650	-650	-650	-650	-650
Sum finansinntekter	-40 052	-32 887	-39 580	-34 780	-34 780	-34 780
Finansutgifter						
Renteutgifter og låneomkostninger	36 438	44 202	53 702	67 902	77 302	82 702
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0	0	0	0
Avdrag på lån	74 087	95 800	109 500	126 400	136 400	141 000
Utlån	408	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Sum finansutgifter	110 934	141 002	164 202	195 302	214 702	224 702
Resultat eksterne finanstransaksjoner	70 881	108 115	124 622	160 522	179 922	189 922

Handlingsprogram 2019-2022

	Regnskap 2017	Rev. bud. 2018	2019	Økonomiplan 2020	2021	2022
Motpost avskrivninger						
Motpost avskrivninger	-79 856	-98 000	-113 000	-123 000	-123 000	-123 000
Sum avskrivninger	-79 856	-98 000	-113 000	-123 000	-123 000	-123 000
Netto driftsresultat	-66 157	-18 454	-20 735	-27 856	-27 877	-19 482
Bruk av avsetninger						
Bruk av tidligere års regnskapsmessige mindreforbruk	-52 179	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	-31 129	-19 215	-24 798	-22 801	-20 041	-20 041
Sum bruk av avsetninger	-83 308	-19 215	-24 798	-22 801	-20 041	-20 041
Avsetninger						
Overført til investering	1 080	100	100	100	100	100
Avsatt til dekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk	0	0	0	0	0	0
Avsatt til disposisjonsfond	70 166	32 320	35 464	38 797	37 371	11 164
Avsatt til bundne driftsfond	41 123	5 249	9 969	11 760	10 447	28 259
Sum avsetninger	112 369	37 669	45 533	50 657	47 918	39 523
Regnskapsmessig merforbruk (+)/mindreforbruk (-)	-37 095	0	0	0	0	0

Budsjettskjema 4 – Oversikt Investering

Beløp i 1000

	Regnskap 2017	Rev. bud. 2018	2019	Økonomiplan 2020	2021	2022
Investeringsinntekter						
Salg av driftsmidler og fast eiendom	-11 510	0	-13 500	0	0	0
Andre salgsinntekter	-3 042	0	0	0	0	0
Overføringer med krav til motytelse	2 217	0	0	0	0	0
Kompensasjon for merverdiavgift	-48 005	-100 498	-122 189	-105 073	-38 574	-25 540
Statlige overføringer	-8 753	0	-9 600	-30 500	-97 500	0
Andre overføringer	0	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	-203	-200	-200	-200	-200	0
Sum inntekter	-69 296	-100 698	-145 489	-135 773	-136 274	-25 540
Investeringsutgifter						
Lønnsutgifter	100	0	0	0	0	0
Sosiale utgifter	173	0	0	0	0	0
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunens tjenesteproduksjon	409 153	744 980	608 891	470 127	179 926	125 460
Kjøp av tjenester som erstatter kommunal tjenesteproduksjon	46	0	0	0	0	0
Overføringer	50 985	700	127 189	110 073	43 574	30 540
Renteutgifter og omkostninger	24	0	0	0	0	0
Fordelte utgifter	-395	0	0	0	0	0
Sum utgifter	460 086	745 680	736 080	580 200	223 500	156 000
Finansransaksjoner						
Avdrag på lån	14 150	8 500	12 000	13 000	14 000	15 000
Utlån	65 347	35 000	100 000	35 000	35 000	35 000
Kjøp av aksjer og andeler	6 343	6 700	7 300	7 800	8 300	8 800
Dekning av tidligere års udekket	0	0	0	0	0	0
Avsatt til ubundne investeringsfond	10 875	0	0	0	0	0
Avsatt til bundne investeringsfond	26 030	200	200	200	200	0
Sum finansransaksjoner	122 745	50 400	119 500	56 000	57 500	58 800
Finansieringsbehov	513 535	695 382	710 091	500 427	144 726	189 260
Finansiering						
Bruk av lån	-465 393	-680 182	-690 791	-479 627	-122 426	-165 460
Salg av aksjer og andeler	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-30 988	-5 600	-8 000	-8 700	-9 400	-10 000
Overført fra driftsbudsjettet	-1 080	0	0	0	0	0
Bruk av tidligere års udisponert	0	0	0	0	0	0
Bruk av disposisjonsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av bundne driftsfond	0	0	0	0	0	0
Bruk av ubundne investeringsfond	-6 343	-6 700	-7 300	-7 800	-8 300	-8 800
Bruk av bundne investeringsfond	-10 191	-2 900	-4 000	-4 300	-4 600	-5 000
Sum finansiering	-513 995	-695 382	-710 091	-500 427	-144 726	-189 260
Udekket/udisponert	-460	0	0	0	0	0

Befolkningsutvikling

Demografi

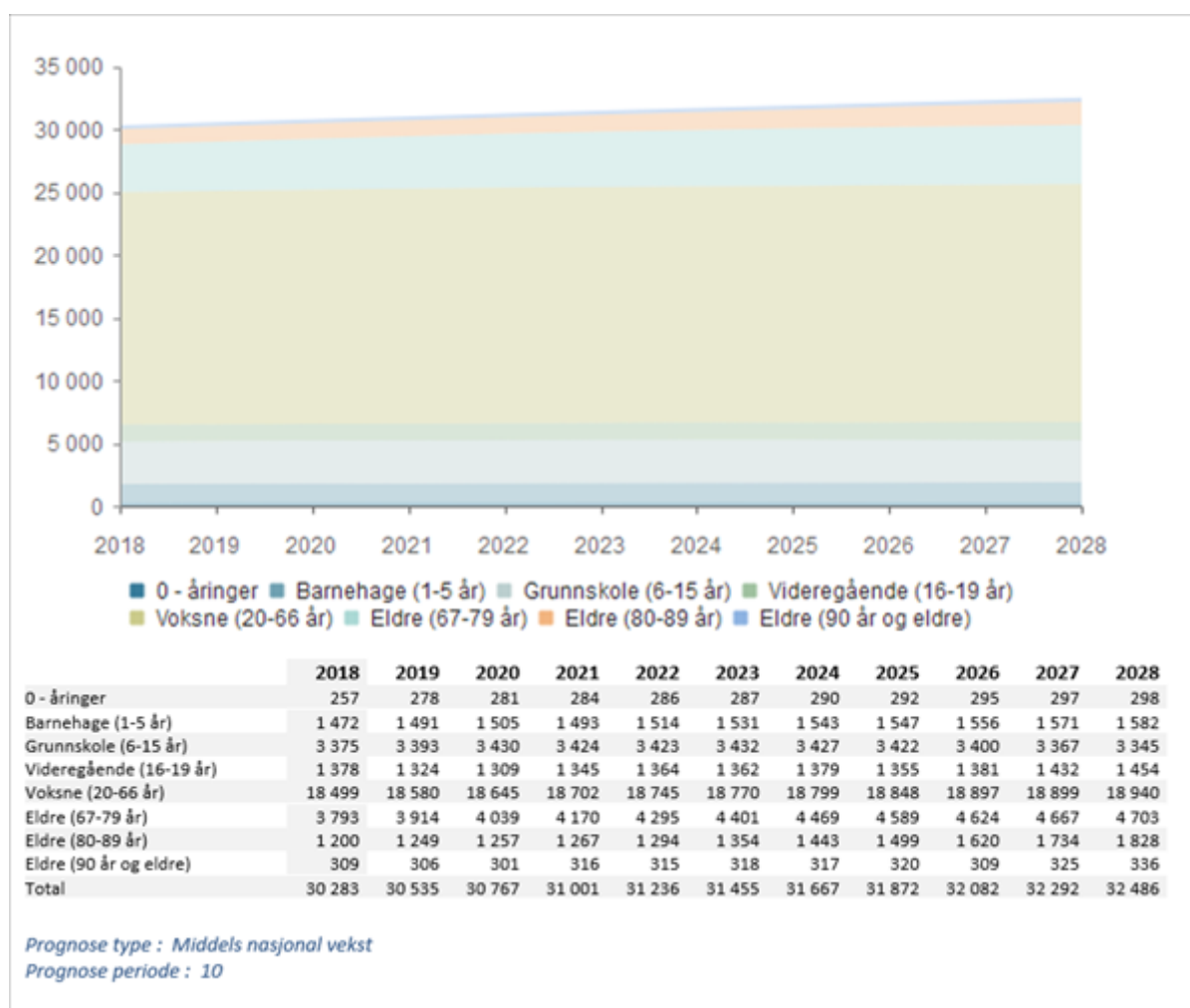
Befolkningsanalyse for perioden 2018 til 2022

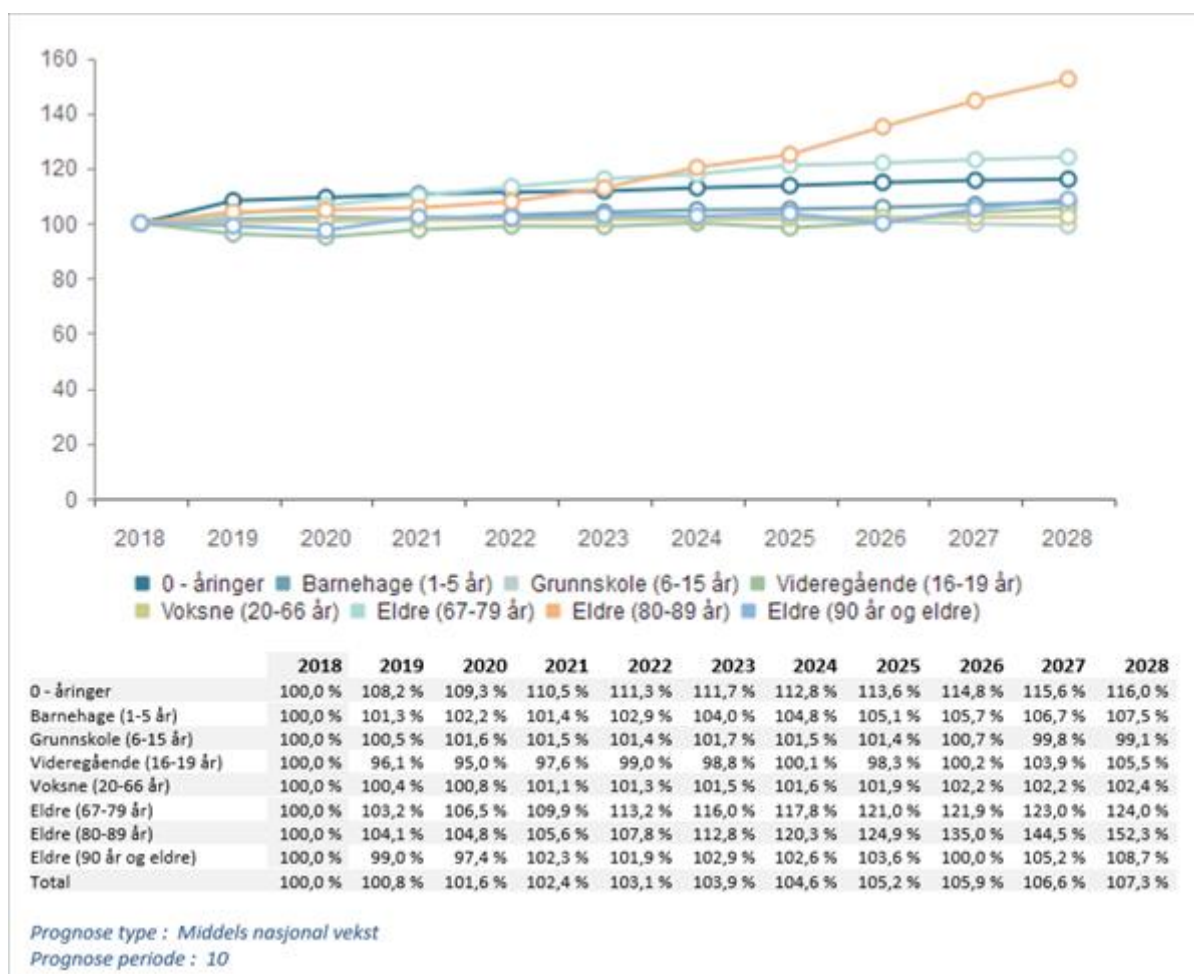
Befolkningsanalysen bygger på SSB's prognose med middel vekst. For Ringerike kommune betyr det at vi vokser fra 30 379 per 1. juli 2018 til 31 236 innbyggere per 2022. Dette er en vekst på 857 personer, eller 2,8%.

Grafen/tabellen viser tall fra 1. januar 2018 og de neste 4 årene. Veksten er størst for gruppen eldre mellom 67 og 79 år, som utgjør 502 personer eller 13,2%. I gruppen 80 år og eldre, viser prognosen en vekst på 100 personer, som er 6,6%.

For gruppen voksen mellom 20 til 66 år, er veksten liten - 246 personer eller 1,3% vekst. Vi ser at det er en ubalanse mellom veksten i antall innbyggere som er den alderen hvor de deltar i arbeidslivet, og veksten av eldre som kan trenge tjenester fra kommunen.

Befolkningsanalyse for perioden 2018 til 2028

Befolkningsanalyse for perioden 2018 til 2028

Dersom vi ser 10 år fram i tid, vil befolkningen øke med 2 203 innbyggere i henhold til SSB's prognose. Dette er en vekst i 10-årsperioden på 7,3%.

Igjen er veksten størst i de eldste gruppene, gruppen 80 år og eldre vokser med 655 personer eller 43,4%.

Gruppen i yrkesaktiv alder øker med 441 personer eller 2,4%.

På lengre sikt ser vi at det relativt sett blir flere eldre enn personer i yrkesaktiv alder.

Investeringer i økonomiplanen

Ikke-gebyrfinansierte investeringer

Beløp i 1000	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum 2019-22
	Ferdig år	Netto prosjekt utgift	2019	2020	2021	2022	
Investeringsprosjekter							
Administrasjon og fellestjenester							
IKT - Investeringer	2019	6 800	3 000	0	0	0	3 000

Handlingsprogram 2019-2022

<i>Beløp i 1000</i>	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
Investeringsprosjekter	Ferdig år	Netto prosjekt utgift	2019	2020	2021	2022	2019-22
Oppgradering av Rådhuset	2019	7 000	7 000	0	0	0	7 000
Sum Administrasjon og fellestjenester		13 800	10 000	0	0	0	10 000
Barnehage							
Dampovner barnehager	2019	1 000	1 000	0	0	0	1 000
Hønefoss barnehage (inventar og oppgradering)	2019	500	500	0	0	0	500
IKT - barnehage	2020	3 100	600	500	0	0	1 100
Oppgradering barnehager	LØPENDE		1 000	1 000	0	0	2 000
Sum Barnehage		4 600	3 100	1 500	0	0	4 600
Grunnskole							
Benterud skole	2019	353 000	4 000	0	0	0	4 000
Hov ungdomsskole	2022	300 000	5 000	50 000	180 000	65 000	300 000
Idrettshall Hov ungdomsskole	2022	50 000	0	0	0	50 000	50 000
IKT - Skole	LØPENDE		7 000	2 000	0	0	9 000
Nes skole ny barneskolefløy	2019	11 350	5 000	6 000	0	0	11 000
Oppgradering skolebygg	LØPENDE		3 000	0	0	0	3 000
Skoler - Nytt inventar	2019	24 000	4 800	0	0	0	4 800
Ullerål skole med idrettshall	2020	350 000	158 600	90 000	0	0	248 600
Sum Grunnskole		1 088 350	187 400	148 000	180 000	115 000	630 400
Kulturtjenesten							
Oppgradering og sprinkling Riddergården	2019	6 500	4 500	0	0	0	4 500
Schjongshallen	2019	8 030	7 000	0	0	0	7 000
Tilskudd til Ringerike Kirkelige fellesråd - Oppgradering og utvikling kirker	LØPENDE		5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Sum Kulturtjenesten		14 530	16 500	5 000	5 000	5 000	31 500
Helse og omsorg							
Helse - Inventar/medisinsk utstyr	LØPENDE		4 300	2 500	0	0	6 800
Heradsbygda omsorgssenter	2020	402 500	204 600	273 200	1 500	0	479 300
Hov vest omsorgsboliger	2020	5 400	27 500	0	0	0	27 500
Hov øst omsorgsboliger	2020	79 900	50 000	54 000	0	0	104 000
Ny legevakt	2020	99 000	50 000	43 500	0	0	93 500
Oppgradering helse- og omsorgsbygg	LØPENDE		1 500	0	0	0	1 500
Parkering Austjord	2019	3 180	3 180	0	0	0	3 180
Ringerikskjøkken ny produksjonsmåte	2019	8 500	7 500	0	0	0	7 500
Sum Helse og omsorg		598 480	348 580	373 200	1 500	0	723 280
Samfunn							
BRR - Biler og redningsverktøy	LØPENDE		4 000	0	0	0	4 000
Energi, inneklima, overvåkning, sikring	LØPENDE		4 000	0	0	0	4 000
FDV-system	2019	2 500	2 500	0	0	0	2 500
Kjøp av Hensmoveien 19	2019	30 000	30 000	0	0	0	30 000
Teknisk drift - Maskinpark	LØPENDE		2 100	0	0	0	2 100
VPI - Kommunale veier	LØPENDE		17 000	12 000	15 000	15 000	59 000
VPI - Sykkelsatsing	LØPENDE		1 000	1 000	0	0	2 000
Sum Samfunn		32 500	60 600	13 000	15 000	15 000	103 600
Sum		1 807 460	626 180	540 700	201 500	135 000	1 503 380

Gebyrfinansierte investeringer

Handlingsprogram 2019-2022

Beløp i 1000	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Netto prosjekt utgift	2019	2020	2021	2022	2019-22
Investeringsprosjekter							
Samfunn							
Digitale vannmålere	2022	15 500	4 500	4 000	4 000	3 000	15 500
Monserud rensesanlegg	2019	318 000	36 600	0	0	0	36 600
Overføringsledninger Åsa - Monserud	2019	68 000	22 100	0	0	0	22 100
Overvannskulvert Storjordet - St.Hanshaugen	2020	20 000	9 000	10 000	0	0	19 000
Sanering Nes i Ådal etappe 2	2019	13 000	12 200	0	0	0	12 200
Styresystem Nes RA og Monserud RA	2020	15 000	7 500	7 500	0	0	15 000
VAR forvaltning - Utskifting avløpsledninger	LØPENDE		9 000	9 000	9 000	9 000	36 000
VAR forvaltning - Utskifting vannledninger	LØPENDE		9 000	9 000	9 000	9 000	36 000
Sum Samfunn		449 500	109 900	39 500	22 000	21 000	192 400
Sum		550 186	109 900	39 500	22 000	21 000	192 400

Ikke-gebyrfinansierte investeringer

Administrasjon og fellestjenester

IKT - Investeringer

IKT-investeringer benyttes til kommunens datasenter og serverrom, IKT-sikkerhet, investering i og utvikling av IT-prosjekter som kommer hele kommunen til gode, både internt og ut mot kommunens innbyggere.

Oppgradering av Rådhuset

Tiltaket er i hovedsak oppgradering av toalettrom og bøttekott på Ringerike Rådhus slik at rommene får et nødvendig «løft» som gir et mer hygienisk og tidsmessig inntrykk.

Brannalarmsystemet er utdatert og endring av rom og utskifting av sensorer vil medføre at hele brannalarm anlegget må oppgraderes til et nytt system.

I 2018 er det planlagt å utarbeide handlingsplan for rådhuset. Det er forskuttet midler til å gjøre tiltak fra handlingsplan.

Barnehage

Dampovner barnehager

Det har vært gjennomført et prosjekt våren 2018, hvor det er prøvd ut varmmat fra Ringerikskjøkken. Foreldrene har ønsket varmmat over tid – sees igjen i brukerundersøkelsen. Det er utfordrerne å kunne tilberede varmmat i barnehagene på grunn av begrensede kjøkkenfasiliteter.

Alle barnehagene ønsker å tilby varmmat, forslaget er en investering på dampovner (ca. 50 000kr pr ovn) for å kunne ta imot vakuumpakket mat som de selv kan varme opp – ikke være avhengig av kjøreruter og kapasiteten til Ringerikskjøkken.

I tillegg til innkjøp av dampovner, vil det være behov for mindre ombygginger på kjøkken.

IKT - barnehage

Det foreslås avsatt 1,1 millioner kroner i total i 2019 og 2020 for å sikre at barn og ansatte i de kommunale barnehagene har utstyr til å bedre sine digitale ferdigheter.

Oppgradering barnehager

Det avsettes 1 million kroner i 2019. Midlene skal i hovedsak benyttes til akutte bygningsmessige tiltak innen brann og HMS. Disponible midler utover dette vil fordeles på generelle tiltak for oppgradering av bygningsmassen.

Soveareal barnehage

Det utbedres soveareal for 9 barnehager i 2018 som ivaretar barnas behov for hvile på tilfredstillende og sikker måte.

Grunnskole

Benterud skole

Skolen ferdigstilles i 2018 og skal tas i bruk fra 1. januar 2019.

Hov ungdomsskole

Fra 2018 er det satt av midler til planlegging av nye Hov ungdomsskole. Både tekniske og pedagogiske vurderinger av skolebygget bygget fra Bygganalyse og Norconsult anbefaler at eksisterende bygg rives. Beliggenhet og skoletomt blir vurdert som god. Planlegging av ny skole må ta høyde for elevtallsvekst i Hønefoss Nord, og skolen må ha muligheter til å utvides på sikt. Byggestart er planlagt i 2020 med ferdigstilling i 2022. Paviljonger oppsatt under bygging av Ullerål skole vil kunne benyttes av Hov ungdomsskole etter at Ullerål er ferdigstilt. Strategivalg for utbygging av Hov ungdomsskole legges fram som egen sak.

Idrettshall Hov ungdomsskole

Det er planlagt å bygge idrettshall i forbindelse med bygging av nye Hov ungdomsskole. Byggestart er planlagt i 2020 med ferdigstilling i 2022. Strategivalg for utbygging av idrettshall ved Hov ungdomsskole legges fram som egen sak.

IKT - Skole

Det bevilges på 7,6 millioner kroner i 2018, 7 millioner kroner i 2019 og 2 millioner kroner i 2020 til å gjennomføre «Temaplan for digital skolehverdag». Det meste av midlene brukes til innkjøp av Chromebooks for å oppnå 1:1 dekning av digitale enheter til alle elever og ansatte i Ringeriksskolen. Dette innebærer en stor økning fra tidligere år de to første årene i planperioden, mens det fra år 3 vil være en betydelig reduksjon i årlig investering.

Nes skole ny barneskolefløy

Det avsettes 11 millioner kroner til om- og utbygging av Nes skole i 2019-2020. Ulike alternativer utredes, og det avklares om barnehage skal samlokaliseres med skolen.

Oppgradering skolebygg

Det gjøres en årlig avsetning til oppgradering av skolebygg. Det er satt av 3 millioner kroner i 2019. Midlene benyttes i hovedsak til akutte bygningsmessige tiltak innen brann og HMS. Disponible midler utover dette dekker mindre utbedringer av bygg, tekniske anlegg og funksjonelle behov.

Skoler - Nytt inventar

Det bevilges 4 millioner kroner i 2019 til en helhetlig innvendig fornying på enkelte skoler slik at de framstår som «nye» og oppdaterte på inventarsiden. Oppgraderingen på dette feltet skal bidra til økt trivsel og læring og kompensere for et langt etterslep på området.

De skolene som fornyes i 2019 er Hallingby skole og Tyristrand skole.

Trygg skolevei Benterud skole

Dette er infrastrukturtiltak som kom i reguleringsbestemmelsene til reguleringsplanen for Benterud skole. Tiltakene omfatter trafikksikringstiltak som gang- og sykkelvei i Dronning Åstas gt, og Eikliveien, utvidelse av kryss i Osloveien, samt opparbeidelse av "kiss and ride"- løsnng. Anleggene skal utføres i 2018 og stå klart til skolen åpner.

Ullerål skole med idrettshall

Det er i perioden 2016-2020 avsatt til sammen 350 millioner kroner til prosjektering og utbygging av Ullerål skole med idrettshall. Den nye skolen vil romme 550-600 elever. Byggestart var sommeren 2018, og skolen skal etter planen ferdigstilles 1. juli 2020.

Kulturtjenesten

Branntekniske tiltak i Nes samfunnshus

Det foreslås å sette av 700 000 kr til branntekniske tiltak i Nes samfunnshus. Det ble gjennomført branntilsyn i 2017, det ble gitt avvik knyttet til dokumentasjon på brannteknisk prosjektering av bygget. Det ble også utarbeidet en brannteknisk vurdering med beskrivelse av avvik fra forskriftskrav. Det forslås derfor å avsette midler til å utbedring, så avvik kan lukkes.

Oppgradering og sprinkling Riddergården

Det ble bevilget 6,5 millioner kroner til utbedring av Riddergården i 2018. Dette fordeler seg på 1,5 millioner kroner til sprinkling, og 5 millioner kroner til utbedring. Arbeidet ble ikke ferdigstilt og fortsetter i 2019. Innhold og omfanget av det som skal gjøres i Riddergården behandles i egen sak.

Tilskudd til Ringerike Kirkelige fellesråd - Oppgradering og utvikling kirker

Fra og med 2018 flyttes budsjettposten for tilskuddet til investering. Fellesrådet får 5 mill. kroner årlig til investeringstiltak, prioriterer og iverksetter disse selv, og rapporterer i forbindelse med årsrapporten hvilke prosjekter som er prioritert og gjennomført.

Helse og omsorg

Helse - Inventar/medisinsk utstyr

Det er startet et oppgraderingsarbeid knyttet til institusjoner og omsorgsboliger med døgnbemanning. Oppgraderingen vil bestå i å skifte ut og modernisere nødvendig inventar, utstyr og møbler. Fellesarealer, kjøkken og ansattfasiliteter blir prioritert.

Kommunene er tillagt en rekke nye oppgaver i forbindelse med samhandlingsreformen. Disse oppgavene er resurskrevende, både når det gjelder personell, kompetanse og medisinskteknisk utstyr. For å kunne gi et faglig tilfredsstillende tilbud, er det ved enkelte institusjoner nødvendig og supplere og oppgradere dette utstyret.

Heradsbygda omsorgssenter

Heradsbygda omsorgssenter planlegges for 64 bemannede boligheter med tilhørende fasiliteter, samt nytt dagaktivitetssenter med kapasitet til 20 brukere. Det etableres ny sentral base for hjemmebaserte tjenester. Planlegges ferdigstilt høst / vinter2020 - 2021.

Kommunen mottar moms kompensasjon og investeringstilskudd fra husbanken. Beboerne betaler husleie i.h.t- kommunalt vedtak.

Hov vest omsorgsboliger

Utbyggingen gjelder et boligfellesskap (borettslag) på Hov for sju unge psykisk utviklingshemmede med relativt stort omsorgsbehov. Prosjektet ble startet etter forslag fra en foreldregruppering med sju psykisk utviklingshemmede barn for å bl.a. ivareta de relasjoner som var etablert mellom barna og de pårørende gjennom en 16-20 års periode, fram til barna nå skal flytte hjemmefra til egen bolig.

På grunn av husbankens regler, er prosjektet avhengig av et nært, godt og utvidet samarbeid med kommunen for å kunne realiseres. Ringerike kommune er byggherre, og realiserer bygningsmassen med sju leiligheter, fellesarealer og personalfasiliteter. Kommunen mottar momsrefusjon og husbankens investeringstilskudd, seksjonerer bygningen og etablerer et borettslag. Resterende kostnader dekkes inn av salgssum for den enkelte bolig samt fellesgjeld i borettslaget. Prosjektet skal gjennomføres innenfor en brutto kostnadsramme på 25 millioner, som må mellomfinansieres og legges ut som en kommunal investering.

Planlagt oppstart er mai 2019 med ferdigstilling sommer/høst 2020.

Hov øst omsorgsboliger

Hov omsorgsboliger planlegges for 21 omsorgsleiligheter (for eldre uavhengig av diagnoser) med tilhørende fasiliteter.

Planlagt byggestart er mai 2019 med ferdigstilling høst 2020.

Kommunen mottar momsrefusjon og husbankens investeringstilskudd. Beboerne betaler husleie i.h.t. kommunalt vedtak.

IKT - Pilotprosjekt Velferdsteknologi

Området velferdsteknologi deles inn i sikkerhets- og trygghetsteknologi, velferdsteknologi, sosial teknologi og medisinsk teknologi. Velferdsteknologi skal styrke pasientens mestring i hverdagen og dermed gi bedre utnyttelse av helse- og omsorgstjenestens ressurser. Teknologien skal bidra til at pasienten har mulighet til å bidra aktivt i eget liv, bli mer selvhjelpen og kunne bo lengst mulig, trygt i egen bolig.

Pilotprosjektet har følgende hovedmål:

- *Planlegge og implementere nye nettverk basert på gjeldene nettverks standarder*
- *Test av velferdsteknologi som er på markedet ute i felten i Ringerike kommune. Dette gjelder både sykehjem og hjemme hos brukere.*
- *Planlegge demonstrasjonsrom for velferdsteknologi lokalisert innenfor Ringerike kommune*

Ringerike kommune har i tråd med statlige anbefalinger når det gjelder prioriterte prosjekter relatert til gevinstrealisering, gjennomført prøveprosjekter i Krokenveien, Austjord, hjemmetjenesten, Hvelven og Hov Gård. Ny teknologi skal gi brukerne større grad av selvstendighet og mestring av hverdagen, i tillegg til forenkling og effektivisering av omsorgstjenestene. Våre egne pilotprosjekter som har ønsket effekt implementeres i framtidige byggeprosjekter og i eksisterende tjenester der dette er mulig.

Ny legevakt

Ringerike interkommunale legevakt er primærhelsetjenestens akutte legetilbud utenfor fastlegenes alminnelige åpningstid i kommunene Ringerike, Hole, Jevnaker, Krødsherad, Modum, Sigdal og Flå (fra april 2015). Det er ca. 63 000 innbyggere (fastboende) til sammen i de sju kommunene.

Dagens leieforhold ved Ringerike sykehus utløper i 2020, og nye lokaliteter må være på plass innen den tid. Kommunen skal i den anledning også bygge ny ambulansesentral i forhold til prehospitale tjenester ved Vestre Viken HF, som gjennom leieavtale dekker kapitalkostnadene over 30 år for denne del av bygningen. Resten av kapitalkostnadene fordeles på deltagende kommuner gjennom andel av husleie.

Byggestart er planlagt april 2019 med ferdigstillelse sommer 2020.

Oppgradering helse- og omsorgsbygg

Denne investeringen vil prioriteres og harmoniseres til de lokasjoner som prioriteres i forhold til investeringer knyttet til oppgraderingsarbeid i institusjoner og omsorgsboliger med døgnbemanning.

Investeringen vil i hovedsak nyttes til akutte behov som følge av avvik på brann og HMS. Hvis det er midler tilgjengelig vil andre tiltak som generell oppgradering av innvendige flater og belysning.

Parkering Austjord

I forbindelse med rivning av tidligere "Rødstua" på Austjord, ønskes en ferdigstillelse av uteanlegget, bl.a. med etablering av ny parkeringsplass med bakgrunn i behov knyttet til det nyåpnede dagtilbudet samme sted.

Samtidig er det behov for et overbygg/carport for institusjonens samlede kjøretøyportefølje, som for tiden utgjør fire minibusser, en ni-seter personbil, to varebil og fem personbiler. På parkeringsplassen skal det også etableres tre ladepunkter for el-biler samt sykkelparkering.

Kostnader til rivning er tatt med i investeringsbeløpet. Arbeidet gjøres i 2019 grunnet kapasitetsutfordringer.

Ringerikskjøkken ny produksjonsmåte

Planlagt utskifting av kjele for ekstern dampproduksjon utgår, og avsatte midler omdisponeres til oppgradering av utstyr ved Ringerikskjøkken. Kjøkkenet har vært i drift i 15 år og en rekke komponenter innen utstyr og inventar har overlevd sin "levetid". Utvikling av utstyr til stor-/sentralkjøkkendrift går som alt annet teknisk utstyr fort, og det viser seg at moderne koke-/stekeutstyr ikke trenger ekstern dampproduksjon. Tidligere avsetning i HP 2018-2021 økes fra 7 mill. kroner til 8,5 mill. kroner for å sikre nødvendig oppgradering.

Samfunn

Bibrannstasjoner på Nes og Sokna

Brannstasjonene på Sokna og Nes i Ådal er en del av Ringerike Brann- og Redningstjeneste. Stasjonene er bemannet med deltidspersonell.

Bibrannstasjoner er utdatert for mange tiår siden. På Nes består brannstasjonen av en leid garasje til brannbil og utstyr, mens mannskapene og deres utstyr har tilhold i en gammel brakke på ca 15 m². På Sokna så holder mannskaper og utstyr til i en gammel kommunal garasje. Ingen av disse løsningene tilfredsstiller dagens krav til hverken arbeidsmiljø eller helse, miljø og sikkerhet.

Nes brannstasjon er under bygging og vil ferdigstilles høst 2017. Eksisterende brannstasjon på Sokna er revet og bygging av stasjonen er startet med ferdigstillelse vår 2018.

Bygging av to identiske bygg på Nes og Sokna vil gi en total kostnad på 16 millioner kroner.

BRR - Biler og redningsverktøy

Det er de seneste årene anskaffet flere nye brannbiler. Det er ikke planlagt med noen nye anskaffelser i handlingsprogramperioden 2019-2022.

Energi, inn klima, overvåkning, sikring

Det er satt i gang en rekke ENØK-tiltak for å redusere energiforbruket i Ringerike kommune. I 2018 vil det bli utarbeidet en handlingsplan for energieffektivisering av kommunale bygg.

Sanering av oljekjeler innen 2020

Kommunen har i dag 5 oljekjeler som er i bruk, Helgerud skole, Veien skole, Trygstad, Ringerikskjøkken og Krematoriet. I tillegg har kommunen 11 oljekjeler som ikke er i bruk. Vi vil i løpet av 2019 gjennomføre sanering ev få dispensasjon.

FDV-system

Det er avsatt 1,5 millioner kroner i handlingsprogrammet for 2017. Dette er ikke gjennomført i 2017. Det er behov for å øke denne avsetningen med 1 millioner kroner. Tilsammen 2,5 millioner kroner i 2018.

Kjøp av Hensmoveien 19

I kommunestyret 05.04.18 ble det vedtatt kjøp av Hensmoveien 19. Eiendommen skal benyttes til å samlokalisere Teknisk forvaltning og teknisk drift. Enhetene er i dag lokalisert i leide lokaler på Follum og eid lokaler i Asbjørnsensgate 14.

Eiendommen overtas i løpet av 2019 og rådmannen vil fremme egne saker knyttet til kostnader med tilpasninger av bygningsmasse, herunder flyttekostnader.

Teknisk drift - Maskinpark

Bilpark og maskinpark består i dag av en del eldre eide biler og maskiner. Det vil bli igangsatt et prosjekt som vil se på hvilke typer behov vi har fremover, hvilke alternativer som finnes med tanke på eie, leie, serviceavtaler, flåtestyring og så videre. I prosjektet vil vi også vurdere ny teknologi og miljøprofil. Ny klima- og miljøsjef vil være en naturlig bidragsyter inn i dette prosjektet.

VPI - Kommunale veier

Store deler av det kommunale veinettet er gammelt og har høyt oppgraderingsbehov. Dette gjelder bærelag, eventuelt fast dekke, veigrøfter, rydding av vegetasjon og trafikksikkerhetsaspekter.

Det foreslås en årlig bevilgning på 12 millioner kroner til utbedring av kommunale veier de to første årene i handlingsprogramperioden. Avsetningen foreslås økt til 15 millioner kroner hvert av de to siste årene i perioden.

Hovedplan vei er vedtatt av kommunestyret i 2017, og sak om veiprioriteringer blir lagt frem for politisk behandling i løpet av høsten 2018.

VPI - Sykkelbysatsing

Ringerike kommune har inngått sykkelbyavtale med Statens vegvesen og Buskerud fylkeskommune. Det foreslås 1 million kroner i hvert av årene 2019 og 2020 til sykkelbysatsing.

Gebyrfinansierte investeringer

Samfunn

Digitale vannmålere

Digitale vannmålere innføres for å øke servicegraden ovenfor forbrukeren og for å unngå dyre private lekkasjer over lengre tid. Målsetning er å fakturere vann og avløp månedlig

Digitale vannmålere innføres for å rasjonalisere avlesningen av vann som grunnlag for fakturering av vann- og avløpsavgifter. Dette gir muligheter for å lese av forbruk i sanntid og vil forbedre lekkasjekontroll på offentlig nett.

Monserud renseanlegg

Monserud renseanlegg nærmer seg kapasitetsbegrensningen og detaljprosjektering er gjennomført. Prosjektet gjennomføres med byggherrestyrte entrepriser. Pr, september 2018 er alle 11 entrepriser kontrahert. Byggestart var oktober 2016 med ferdigstilling sommeren 2019.

Anlegget vil ha en kapasitet på 48 000 PE.

Overføringsledninger Åsa - Monserud

Det er vedtatt at avløp fra avløpsanleggene i Åsa skal overføres til Monserud renseanlegg. Detaljprosjektering av anlegget er gjennomført. Anlegget er delt inn i 5 entrepriser, pumpestasjoner, 3 minirensesanlegg, sjøledningsentreprise og to ledningsentrepriser Åsa vest og Åsa øst.

Åsa Vest er under utførelse og Åsa Øst med pumpestasjoner skal gjennomføres i 2019.

Overvannskulvert Storjordet - St.Hanshaugen

Prosjektet vil separere ut overvannet fra Storjordet / Haldenjordet som er en av to store bekkelukninger og føre det til elv i stedet for å sende det til Monserud renseanlegg. Dette vil bidra til økt kapasitet på ledningsnettet samt at man får fjernet overvannet fra renseanlegget.

Ringerike vannverk

Ringerike vannverk forsyner Hønefoss og omegn med drikkevann. ca 23 000 abonnenter får vann fra vannverket. Eksisterende anlegg har en kapasitet på ca 120 l/s. Nytt vannverk vil ha en kapasitet på ca 225 l/s.

Prosjektet er ferdigstilt og tatt i bruk i 2018. Det gjenstår kun noe utenomhus arbeider som blir utført i 2018/2019.

Sanering Nes i Ådal etappe 2

I 2016 ble nytt renseanlegg for Nes i Ådal ferdigstilt. Første del av avløpssanering på Nes i Ådal ble gjennomført i 2015-2017. Del to starter med undersøkelser og prosjektering høst 2018 med gjennomføring av anleggsarbeider i 2019.

Styresystem Nes RA og Monserud RA

Ved etablering av nytt renseanlegg ved Monserud må eksisterende styresystem på gammelt renseanlegg byttes til samme plattform som det nye renseanlegget.

Omhandler også kommunikasjon mot andre uteanlegg. utføres i 2019 og 2020

VAR forvaltning - Utskifting avløpsledninger

Det er avsatt 9 millioner kroner i hvert av årene i handlingsprogramperioden, til sammen 36 millioner kroner. Hovedplan avløp og vannmiljø 2017-2027 ble vedtatt i kommunestyresak 12/18 i mars 2018.

VAR forvaltning - Utskifting vannledninger

Norsk Vann BA som bransjeorganisasjon anbefaler en utskiftingstakt på 1 prosent årlig, det vil si en levetid på 100 år for distribusjonsnett i vann, avløp og overvann. Med dagens budsjett ligger Ringerike kommune i gjennomsnitt noe over 0,5 prosent inklusive fellesprosjektene som Hønefoss fjernvarme AS initierer gjennom sin utbygging.

Det foreslås 9 millioner kroner i hvert av årene i perioden 2019-2022, til sammen 36 millioner kroner. Hovedplan avløp og vannmiljø 2017-2027 ble vedtatt i kommunestyresak 12/18 i mars 2018.

Hovedtallene i budsjettforslaget

Sentrale inntekter

Beløp i 1000	Budsjett		Økonomiplan		
	2018	2019	2020	2021	2022
Skatt på inntekt og formue	0	-836 150	-836 150	-836 150	-836 150
Ordinært rammetilskudd	-756 000	-782 200	-783 900	-784 400	-784 400
Skatt på eiendom	-32 400	-60 000	-60 000	-60 000	-60 000
Andre generelle statstilskudd	-6 634	-20 800	-20 466	-20 126	-19 861
Sum sentrale inntekter	-795 034	-1 699 150	-1 700 516	-1 700 676	-1 700 411

Skatteinntektene er beregnet med basis i KS-modellen for skatt og rammetilskudd, og baserer seg på kommuneøkonomiproposisjonen som ble lagt fram i mai 2018. Rådmannen har økt skatteinntektene med 7 mill. kroner utover anslaget fra KS-modellen.

Skatteinngangen er en av områdene hvor det er risiko i budsjettet. Ringerike kommunes skatteinngang avhenger av kommunens egne skatteyttere og at disse opprettholder eller får en økt skattbar inntekt. Men i tillegg er det risiko forbundet med at vi ikke kjenner skatteinngangen for landet forøvrig, siden vi kompenseres med inntektsutjevning opp til ca 95% av landsgjennomsnittet fra vårt egen skatteinngang på ca 85% av landsgjennomsnittet.

Skatt på eiendom er økt med 5,8 mill. kroner fra 2018 til 2019 med bakgrunn i at skattegrunnlaget økes med 10% (kontorforretning) istedenfor å gjennomføre almen taksering. I tillegg antar vi at skattegrunnlaget for kraftverk vil øke, siden verdsetting av disse er avhengig av kraftprisene.

Til disposisjon for tjenesteområdene

Beløp i 1000	Budsjett		Økonomiplan		
	2018	2019	2020	2021	2022
Oppsummering sentrale poster					
Frie disponible inntekter	-1 633 812	-1 699 950	-1 701 316	-1 701 476	-1 701 211
Finansinntekter/-utgifter	108 243	124 462	160 362	179 762	189 762
Avsetninger og bruk av avsetninger	32 320	35 464	38 797	37 371	11 164
Overført til investering	100	100	100	100	100
Sum sentrale inntekter og utgifter - Til fordeling tjenesteområdene	-1 493 150	-1 539 924	-1 502 057	-1 484 243	-1 500 185

Handlingsprogram 2019-2022

Beløp i 1000

Oppsummering sentrale poster	Budsjett		Økonomiplan		
	2018	2019	2020	2021	2022
Sum fordelt tjenesteområdene	1 493 150	1 539 924	1 502 057	1 484 243	1 500 185
Merforbruk/mindreforbruk	0	0	0	0	0

Disponering av driftsrammen

Driftsbudsjettet - forslag til rammendringer per tjenesteområde i årsbudsjettet

Beløp i 1000

Tjenesteområde	Vedtatt budsjett 2018	Prisjustering og diverse endringer	Effektivisering	Nye tiltak og realendringer budsjett	Årsbudsjett 2019	Realendring i %
10 Folkevalgte og revisjon	10 307	0	-75	556	10 788	5,4 %
20 Administrasjon og fellestjenester	119 063	4 727	-2 946	4 556	125 400	3,8 %
30 Barnehage	178 249	3 835	-2 666	9 158	188 576	5,1 %
31 Grunnskole	293 854	5 827	-8 528	9 795	300 948	3,3 %
32 Spesielle tiltak barn og unge	155 622	3 912	-18 612	7 854	148 776	5,0 %
33 Kulturtjenesten	28 905	-328	-2 637	2 541	28 481	8,8 %
40 Helse og omsorg	610 485	7 099	-12 308	19 346	624 622	3,2 %
50 Samfunn	89 342	9 499	-10 415	2 970	91 396	3,3 %
70 Avsetninger, overføringer	6 522	-4 789	8 190	10 214	20 137	156,6 %
Sum netto driftsutgifter	1 492 350	29 782	-49 997	66 990	1 539 124	4,5 %

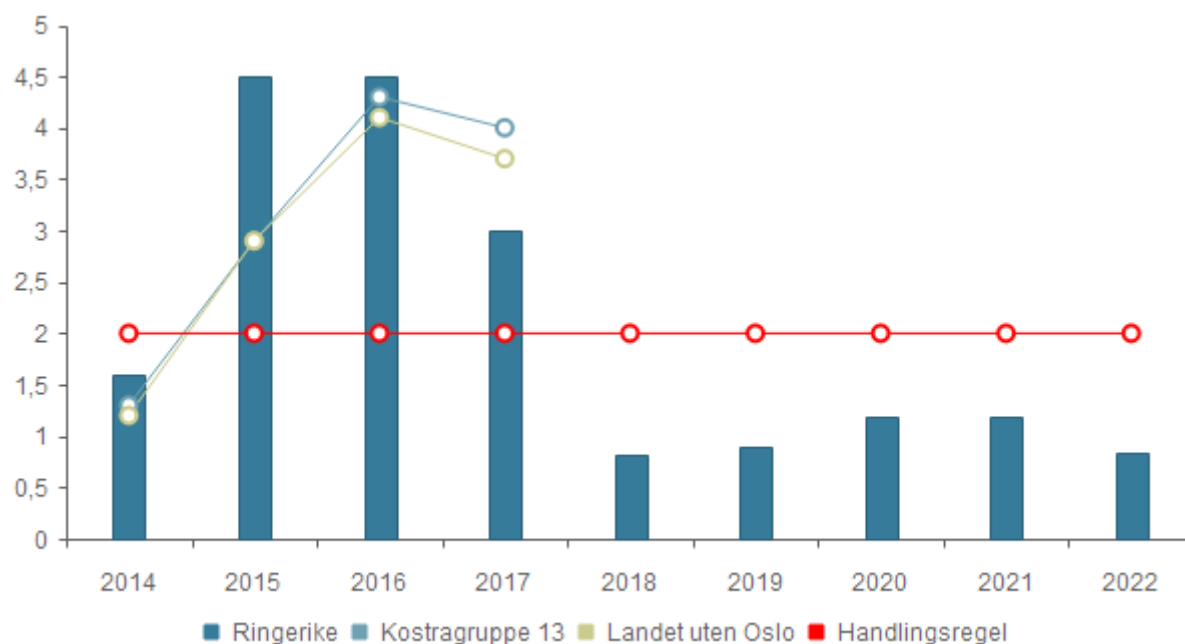
Driftsbudsjettet - forslag til rammendringer per tjenesteområde i økonomiplanperioden

Beløp i 1000

Tjenesteområde	Vedtatt budsjett 2018	Prisjustering og diverse endringer	Effektivisering	Nye tiltak og realendringer budsjett	Budsjett 2022	Realendring i %
10 Folkevalgte og revisjon	10 307	0	-75	556	10 788	5,4 %
20 Administrasjon og fellestjenester	119 063	3 043	-2 946	4 148	123 308	3,5 %
30 Barnehage	178 249	4 995	-2 666	9 258	189 836	5,2 %
31 Grunnskole	293 854	4 941	-8 528	9 075	299 342	3,1 %
32 Spesielle tiltak barn og unge	155 622	3 912	-28 161	7 854	139 227	5,0 %
33 Kulturtjenesten	28 905	-892	-2 637	1 825	27 201	6,3 %
40 Helse og omsorg	610 485	399	-12 308	18 646	617 222	3,1 %
50 Samfunn	89 342	-31 917	-10 415	28 103	75 113	31,5 %
70 Avsetninger, overføringer	6 522	-4 789	8 190	7 425	17 348	113,9 %
Sum netto driftsutgifter	1 492 350	-20 308	-59 546	86 890	1 499 385	5,8 %

Økonomisk utvikling i planperioden

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ringerike	1,6 %	4,5 %	4,5 %	3,0 %	0,8 %	0,9 %	1,2 %	1,2 %	0,8 %

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

Formannskapet vedtok at budsjettet for 2019 skulle ha 2% «resultat». Grafen ovenfor viser det mest vanlige nøkkeltallet som norske kommuner vurderes ut fra. Rådmannen har i sitt budsjettforslag tatt utgangspunkt i «resultat», det vil si avsetning til disposisjonsfond.

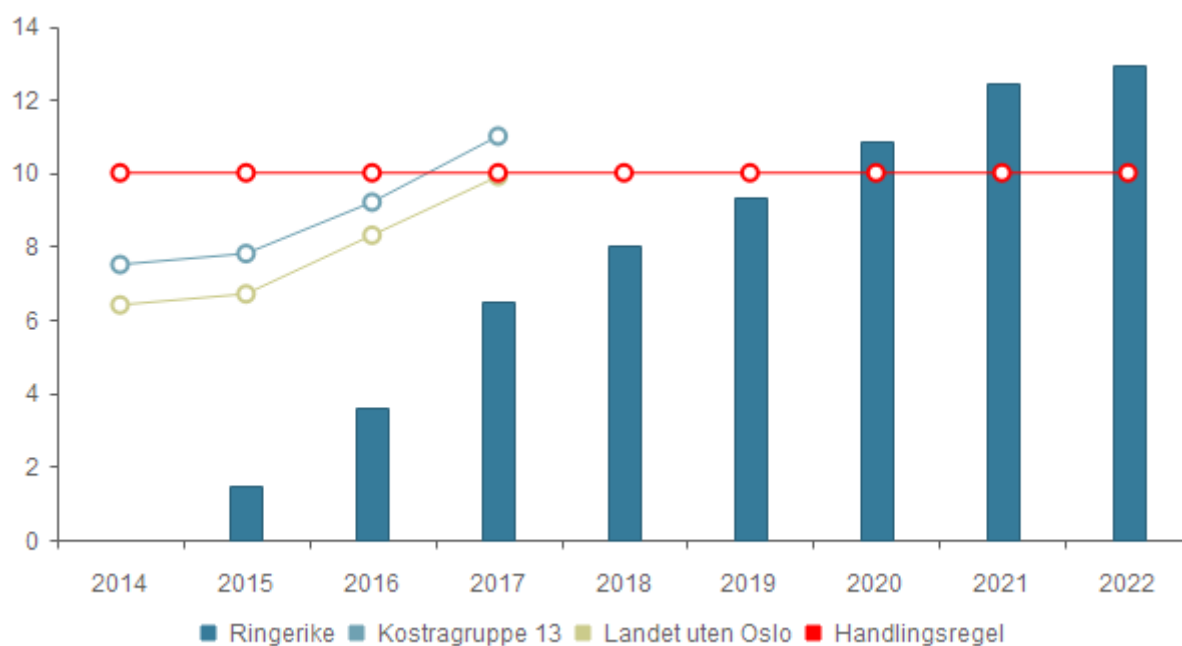
Hovedårsaken for 2019 og 2020 er tilskudd til bygging av kryss ved universitetet i Hønefoss, som er på 10 mill. kroner per år.

Men også uforutsette utgifter som pålegges kommunen av staten eller andre kommuner gjør det vanskelig å oppnå ønsket «resultat».

Rådmannen ser at den største risikoen i budsjettet for perioden 2019 til 2022 er disse kostnadene, enten de kommer i form av bemanningsnormer som ikke er 100% finansiert, eller kostnader til alarmsentraler, nødnett og lignende, eller økte kostnader til elever i private skoler eller i andre kommuner.

For 2021 og 2022 ser rådmannen at det er nødvendig med ytterligere omstillinger for å nå målet på 2%. En av faktorene som gjør det krevende å oppnå ett godt driftsresultat er kostnadene til pensjon, som i 2019 er på over 6%, noe som er dobbelt så mye som forventet lønnsvekst. Ved å effektivisere driften vil det være nødvendig å tilpasse bemanningen. Dette vil sikre større forutsigbarhet i lønns- og pensjonskostnadene.

Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ringerike	0,0 %	1,5 %	3,6 %	6,5 %	8,1 %	9,3 %	10,9 %	12,4 %	12,9 %

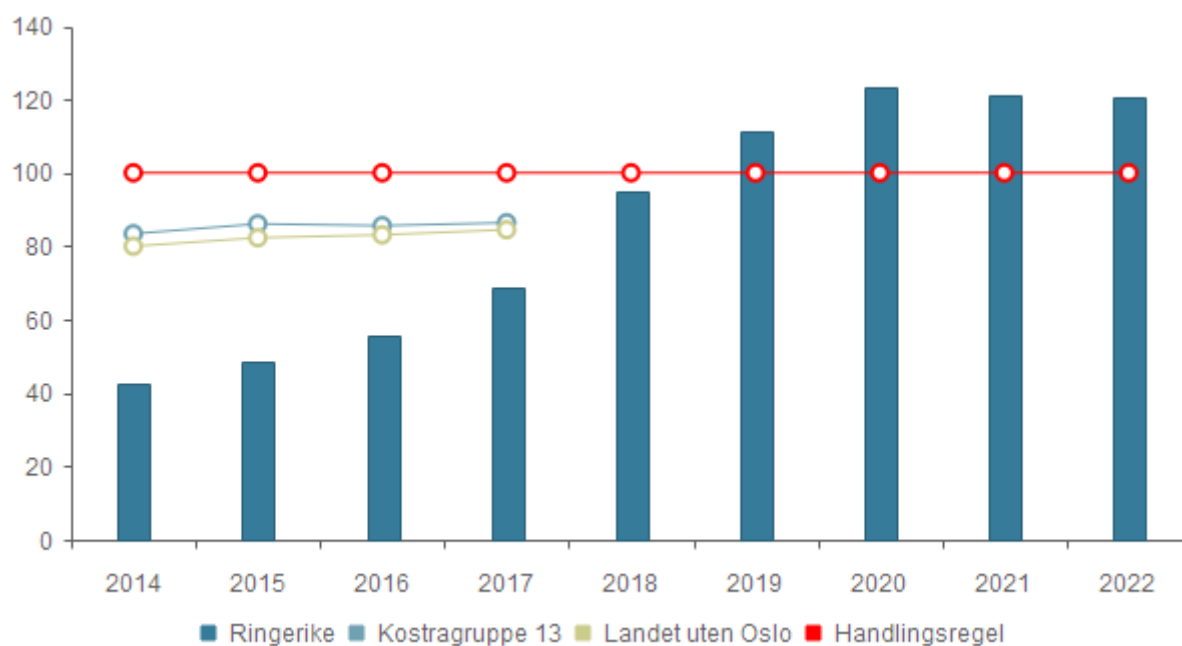
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

Disposisjonsfondet har siden 2015 hatt en god utvikling, spesielt årene 2016 og 2017 bidro til gode avsetninger til disposisjonsfondet.

Også i perioden 2019 til 2022 vil disposisjonsfondet øke, og i 2020 vil det være på 10%, som er anbefalt nivå for å ha en buffer mot uforutsette kostnader og svikt i inntektene.

Det gir muligheter fra 2021 å benytte deler av driftsresultatet til egenfinansiering av investeringer.

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ringerike	42,5 %	48,4 %	55,5 %	68,6 %	95,1 %	111,4 %	123,4 %	121,1 %	120,7 %

Netto gjeld i % av brutto driftsinntekter

Grafen viser at gjeldsgraden til Ringerike kommune i 2018 fortsatt er under 100%, men på tilsvarende nivå som landet forøvrig og Kostragruppe 13, som Ringerike kommune ofte sammenligner seg med.

Gjeldsgraden vil være høyere enn 100% i 2019 og i resten av handlingsprogramperioden, med høyeste gjeldsgrad i 2020. Med mottatt av tilskudd fra Husbanken for omsorgsboliger på Norderhov går gjeldsgraden ned.

Gjeldsgraden vil synke også i 2022 med det investeringsprogrammet som ligger i forslaget til handlingsprogram.

Kommunens tjenesteområder

Administrasjon og fellestjenester

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Driftsutgifter						
Lønn	78 177	89 219	94 610	94 746	95 696	94 426
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	35 228	41 951	41 636	40 261	39 997	39 997
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	4 448	2 164	2 815	2 815	2 815	2 815
Overføringsutgifter	79	781	781	781	781	781
Finansutgifter	45	2	2	2	2	2
Sum Driftsutgifter	117 977	134 117	139 844	138 605	139 291	138 021
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-5 796	-9 457	-9 657	-9 657	-9 657	-9 657
Refusjoner	-8 059	-5 137	-4 327	-4 596	-4 596	-4 596
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-341	-460	-460	-460	-460	-460
Sum Driftsinntekter	-14 195	-15 055	-14 445	-14 714	-14 714	-14 714
Sum	103 781	119 063	125 400	123 892	124 578	123 308

Om sektor

Strategi- og utviklingsenheten

Strategi- og utviklingsenheten er operativ høsten 2018 og ledes av assisterende rådmann og har nytilsatt næringsjef, byplansjef og klima- og miljøsjef.

Planavdelingen er flyttet fra Miljø og areal fra 1. januar 2018.

HR og fellestjenester

HR (Human Resources) skal bidra med kompetanse for ansatte og sikre at organisasjonens HR-verktøy og prosesser bygger opp under organisasjonens overordnede mål, mandat og strategi. Sentrale områder HR skal legge til rette for er god personalforvaltning, organisasjonsutvikling, lederutvikling, lederstøtte, rekruttering, kompetansestyring, medbestemmelsesprosesser og kvalitet.

I 2018 ble ny arbeidsgiverpolitikk vedtatt, denne gir føringer for arbeid HR skal prioritere i årene fremover. HR skal tilrettelegge og bidra til at satsningsområdene blir realisert. Satsning på kompetanse og lederutvikling er områder som er høyt prioritert. Gjennomføring av tiltak for ledere og ansatte i alle sektorer er primæroppgaver. Gjennom tilsetting av ny kvalitetssjef vil det bli gjennomført tiltak for å etablere et systematisk kvalitetsarbeid i alle sektorer. Videre vil HR tilrettelegge for tiltak som skal sikre økt digital forståelse og kompetanse i alle sektorer.

Fellestjenester består av servicetorg, politisk sekretariat og dokumentssenter. Det skal være stor grad av åpenhet ut mot innbyggere, både gjennom tilgang til politiske saker som behandles og annen administrativ saksbehandling. Det skal gjennomføres en anskaffelse av nytt arkiv- og saksbehandlingssystem. Dette skal være på plass i løpet av våren 2019.

Det skal gjennomføres kommunevalg høsten 2019, fellestjenester har ansvar for å tilrettelegge dette på en god og forsvarlig måte.

Økonomi og innkjøp

Økonomifunksjonen skal legge til rette for at enhetene har god oversikt over sine ressurser for å kunne disponere disse på best mulig måte. Det gjøres ved at enhetene får gode verktøy til budsjettoppfølging, planlegging av budsjettammen og støtte til å benytte verktøyene på en god måte.

Økonomifunksjonen sørger også for at kommunens inntekter blir fakturert og innbetalt raskt og effektivt.

Økonomifunksjonen vil ha stor fokus på digitalisering av sine prosesser, og gjennom digitaliseringen gjøre prosessene mer effektive til nytte for enhetene og med høy kvalitet.

Innkjøpsfunksjonen støtter enhetene slik at disse gjør sine innkjøp og anskaffelser i henhold til lover og forskrifter om offentlige anskaffelser, ved å ha gode rutiner, opplæring og framforhandle gode rammeavtaler, samt følge opp kontrakter med leverandører og sikre at Ringerike kommune er lojale ovenfor de avtaler som vi har inngått.

Kommunikasjonsavdelingen

Kommunikasjonsavdelingen er kommunens ressurs innen intern og ekstern kommunikasjon, håndtering av media, merkevare- og omdømmebygging. Avdelingen er organisert for å ivareta rådgivning og praktisk bistand med arbeidsoppgaver knyttet til dette, overfor alle nivåer i hele organisasjonen.

Hovedfokus i kommende periode vil være å videreutvikle dialogen med innbyggerne med vekt på økt innsyn, større åpenhet og bredere medvirkning. Selv om vi har gjennomført en oppgradering av våre digitale kanaler for kommunikasjon, vil vi fortsette å benytte tradisjonelle kanaler for dialog med og informasjon overfor innbyggere og andre målgrupper.

Kommuneadvokatkontoret

Advokatkontoret er kommunens prosessfullmektig i saker for fylkesnemnd og domstolene. Kontoret er kommunens rådgiver i saker som reiser juridiske problemstillinger.

Kontoret dekker kommunens juridiske behov innen sentrale fagområder.

Et sterkt juridisk fagmiljø bidrar til god internkontroll. Kontoret skal gjennom sitt arbeid bistå tjenestene slik at riktige juridiske vurderinger blir foretatt, slik at det bidrar til at kommunen er profesjonell.

IT-enheten

IT-enheten skal sørge for sikker drift av kommunens IT-systemer, og være en god støttespiller i arbeidet med å digitalisere prosesser og levere nye tjenester hvor IT er en del av leveransen.

Kostra-analyse - Adm, styring og fellesutgifter

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Prioritet								
Brutto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb(B) *) **)	4 785	4 715	4 638	5 138	5 525	4 655	5 054	4 655
Brutto driftsutgifter til funksjon 100 Politisk styring, i kr. pr. innb(B) *) **)	305	332	308	574	589	237	419	325
Brutto driftsutgifter til funksjon 110, Kontroll og revisjon, i kr. pr. innb(B) *) **)	83	79	84	75	202	119	127	96
Brutto driftsutgifter til funksjon 120 Administrasjon, i kr. pr. innb(B) *) **)	3 832	3 727	3 408	3 883	3 990	3 819	3 816	3 507
Brutto driftsutgifter til funksjon 121, Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen, i kr. pr. i(B) *) **)	144	146	462	127	562	309	275	304
Brutto driftsutgifter til funksjon 130 Administrasjonslokaler, i kr. pr. innb(B) *) **)	423	431	376	480	182	171	416	424
Brutto driftsutgifter til funksjon 180 Diverse fellesutgifter, i kr. pr. innb(B) *) **)	4	12	215	251	61	18	173	152

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022
Vedtatt budsjett	119 063	119 063	119 063	119 063
Sum Tekniske justeringer	3 577	3 577	3 577	3 577
Sum Vedtak forrige periode	1 150	-214	736	-534
Konsekvensjustert budsjett	4 727	3 363	4 313	3 043
Konsekvensjustert ramme	123 790	122 426	123 376	122 106
Innsparingstiltak				
Effektiviseringstiltak 0,7%	-946	-946	-946	-946
Ytterligere effektivisering 1,5%	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000
Sum Innsparingstiltak	-2 946	-2 946	-2 946	-2 946
Nye tiltak				
Helårseffekt lønn ny informasjonssikkerhetssjef	320	320	320	320
Helårseffekt lønn strategiavdelingen	2 676	2 676	2 676	2 676
HMS-arbeid - styrking av vernetjenestens kompetanse og tiltak til røykeavvenning	400	400	400	400
Kjøp tjenester - personvernombud	300	300	300	300
Microsoft lisenskostnader - 3 års prisstigning og nye funksjoner i ny avtale	500	500	500	500
Reduserte utgifter til forsikringer	-2 500	-2 500	-2 500	-2 500
Styrking av intern digital kompetanse og klar språk	500	500	500	500
Styrking av ressurs og kapasitet til det politiske arbeidet	320	320	320	320
Trainee-ordning	983	264	0	0
Økt frikjøp av hovedtillitsvalgte	110	110	110	110
Økt frikjøp av hovedverneombud	111	111	111	111
Økt husleie Vikenbygget	85	85	85	85
Økt satsning på lærlinger	390	965	965	965
Økte KS kontingenter	195	195	195	195
Økte utgifter til skjenke- og salgskontroller	166	166	166	166
Sum Nye tiltak	4 556	4 412	4 148	4 148

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 610	1 466	1 202	1 202
Ramme 2019-2022	125 400	123 892	124 578	123 308

Tekniske justeringer

Reduserte inntekter til lærlingeordningen

Refusjonsinntekter for lærlinger vil ikke være på samme nivå i 2019 som i 2018.

Det var innvilget ekstra tilskudd fra KS på bakgrunn av søknad i 2014 og 2015 på bakgrunn av ekstra lærlinger. Ekstraordinært tilskudd er gitt til navngitte lærlinger og utbetales når disse lærlingene har bestått sin fagprøve. Midlene skal mest sannsynlig innhentes pr august/september 2018 og er en inntekt i 2018 som ikke kan videreføres i HP 2019-2022.

KS 74/18 Rammekorreksjon lønnsmidler

Korreksjon som følge av budsjettkorreksjon etter 1. tertial 2018. Flytting av lønnsmidler fra Samfunn til Adm. 0 effekt for kommunen.

Ny tilsynsavgift og nye tilsynsutgifter - utsalgssteder tobakk

Økte utgifter som følge av ny statlig ordning for tilsyn av utsalgssteder for tobakk. Ordningen innebærer også nye inntekter i form av tilsynsavgift fra utsalgsstedene.

Vedtak forrige periode

Valg

2021 er valgår og det budsjetteres med utgifter til dette på samme nivå som 2017 og 2019.

Avslutning av trainee-kandidater som har fullført sitt løp

Eksisterende trainee-ordning blir avsluttet og erstattet av ny trainee-ordning.

Barne- og ungdomsarbeider lærling

Videreføring av tidligere års tiltak.

Innsparingstiltak

Ytterligere effektivisering 1,5%

Kommunens administrasjon skal i 2019 gjøre tiltak for å effektivisere støtten til de øvrige sektorer og innbyggere som gir innsparinger i budsjettet på 2 mill. kroner gjennom å se gjøre arbeidsprosessene så effektive og hensiktsmessige som mulig.

Effektiviseringstiltak 0,7%

Admistrasjonen sin andel av effektiviseringskrav på 0,7%.

Nye tiltak

Reduserte utgifter til forsikringer

Ny avtale på kommunens forsikringer fremforhandlet fra april 2018 gir reduserte utgifter, med helårsvirkning for 2019

Trainee-ordning

Etter avtale med Ringerike næringsforening har kommunen tatt inn to nye trainee fra høsten 2018. Disse arbeider innen miljø- og arealenheten.

Styrking av intern digital kompetanse og klar språk

I tråd med vedtatt digitaliseringsstrategi skal den digitale kompetanse blant alle ansatte styrkes. I tillegg er det behov for å styrke kompetanse på klart språk i forvaltningen. Det er gitt tilskudd fra KS til dette arbeidet på kr 200.000, det vil være behov for interne midler i tillegg.

HMS-arbeid - styrking av vernetjenestens kompetanse og tiltak til røykeavvenning

I tråd med føringer fra AMU (arbeidsmiljøutvalget) skal det være økt kompetanse innen HMS arbeid både for ledere og verneombud. Det skal gjennomføres lovpålagte arbeidsmiljøkurs, verneombudsamlinger m.m. Det er videre behov for midler til gjennomføring av tiltak i forbindelse med innføring av røykfri arbeidsplass (røykesluttkurs mm).

Økt satsning på lærlinger

Ringerike kommune ønsker å øke ambisjonen om å ta inn flere lærlinger. Det foreslås at det tas inn 6 nye lærlinger fra høsten 2019. Fortrinnsvis er det ønske om å ta inn 3 nye lærlinger innen barne- og ungdomsarbeiderfaget og 3 nye lærlinger innen helsefag.

Styrking av ressurs og kapasitet til det politiske arbeidet

Omfang av politiske saker er økende, og det gjennomføres mange politiske møter og utvalg. Det er politisk sekretariat som i dag har ansvar for den administrative tilrettelegging av saker og gjennomføring av politiske møter. Det foreslås å styrke kapasiteten til det politiske arbeidet med 50 % stilling.

Helårseffekt lønn ny informasjonssikkerhetssjef

Informasjonssikkerhetssjef vil bli tilsatt høsten 2018. I budsjettet for 2018 er det lønnsmidler til 2/3 av året. Helårseffekt av budsjett 2018 legges inn i 2019.

Kjøp tjenester - personvernombud

I løpet av 2018 har vi gjennomført prosjekt GDPR i Ringerike kommune. Vi har kartlagt våre persondata og laget handlingsplan for de områdene det er nødvendig å bli bedre ut fra en GAP-analyse. Ringerike kommune hadde før GDPR trådte i kraft, ett frivillig personvernombud. Vi ønsker å kjøpe tjenesten "personvernombud" i ett til to år for å se omfanget av arbeidet en slik rolle vil ha, se på muligheter for samarbeid med nærliggende kommuner og se om vi kan kombinere denne rollen med andre roller i kommunen.

Økte KS kontingenter

Utgifter til KS-kontingent samt kontingent til FOU og OU øker i 2019.

Økte utgifter til skjenke- og salgskontroller

Økte utgifter pr. skjenkekontroll og salgskontroll som følge av prisøkninger i nytt anbud.

Økt frikjøp av hovedverneombud

Ringerike kommune har hatt et hovedverneombud i frikjøp på tilsvarende 100 % stilling. I 2018 ble det besluttet å frikjøpe ytterligere et hovedverneombudet i 20% stilling.

Økt frikjøp av hovedtillitsvalgte

Med bakgrunn i hovedavtalen og ordninger for frikjøp av hovedtillitsvalgte, er frikjøp for Fellesorganisasjonen (FO) økt fra 15 % til 20 % og for Norsk sykepleieforbund (NSF) økt fra 40 % til 50 % fra september 2018, helårseffekt er beregnet for 2019.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Netto prosjekt utgift	Utgift 2019	Utgift 2020	Utgift 2021	Utgift 2022	Utgift 2019-22
Investeringsprosjekter							
Administrasjon og fellestjenester							
IKT - Investeringer	2019	6 800	3 000	0	0	0	3 000
Oppgradering av Rådhuset	2019	7 000	7 000	0	0	0	7 000
Sum Administrasjon og fellestjenester		13 800	10 000	0	0	0	10 000
Sum investeringsprosjekter		13 800	10 000	0	0	0	10 000

IKT - Investeringer

IKT-investeringer benyttes til kommunens datasenter og serverrom, IKT-sikkerhet, investering i og utvikling av IT-prosjekter som kommer hele kommunen til gode, både internt og ut mot kommunens innbyggere.

Oppgradering av Rådhuset

Tiltaket er i hovedsak oppgradering av toalettrom og bøttekott på Ringerike Rådhus slik at rommene får et nødvendig «løft» som gir et mer hygienisk og tidsmessig inntrykk.

Brannalarmsystemet er utdatert og endring av rom og utskifting av sensorer vil medføre at hele brannalarm anlegget må oppgraderes til et nytt system.

I 2018 er det planlagt å utarbeide handlingsplan for rådhuset. Det er forskuttert midler til å gjøre tiltak fra handlingsplan.

Folkevalgte og revisjon

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Driftsutgifter						
Lønn	6 806	7 067	7 248	7 248	7 248	7 248
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	1 455	1 246	1 246	1 246	1 246	1 246
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	2 340	2 215	2 515	2 515	2 515	2 515
Overføringsutgifter	15	100	100	100	100	100
Finansutgifter	885	119	119	119	119	119
Sum Driftsutgifter	11 501	10 747	11 228	11 228	11 228	11 228
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-340	-420	-420	-420	-420	-420
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-818	-20	-20	-20	-20	-20
Sum Driftsinntekter	-1 168	-440	-440	-440	-440	-440
Sum	10 334	10 307	10 788	10 788	10 788	10 788

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022
Vedtatt budsjett	10 307	10 307	10 307	10 307
Konsekvensjustert ramme	10 307	10 307	10 307	10 307
Innsparingstiltak				
Effektiviseringskrav 0,7%	-75	-75	-75	-75
Sum Innsparingstiltak	-75	-75	-75	-75
Nye tiltak				
Beredskapsordning for fallvilt - 24 t vakt og utrykning	306	306	306	306
Formannskapet - økt møtegodtgjørelse	1 100	1 100	1 100	1 100
Hovedutvalg Helse og omsorg - frikjøp leder	100	100	100	100
Hovedutvalg Miljø- og arealforvaltning - frikjøp leder	100	100	100	100
Hovedutvalg Oppvekst og kultur - frikjøp leder	100	100	100	100
Kommunestyret - økt møtegodtgjørelse	100	100	100	100
Redusert avsetning til folkevalgte	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Revisjonshonorar BKR og kontrollutvalget	300	300	300	300
Varaordfører redusert stilling	-550	-550	-550	-550
Sum Nye tiltak	556	556	556	556
Nye tiltak og realendringer budsjett	481	481	481	481
Ramme 2019-2022	10 788	10 788	10 788	10 788

Innsparingstiltak

Effektiviseringskrav 0,7%

Folkevalgtes andel av effektiviseringskravet på 0,7% er kr 75.000.

Nye tiltak

Formannskapet - økt møtegodtgjørelse

Formannskapet øker antall møter fra 1 til 2 pr. måned, noe som øker kommunens utgifter til møtegodtgjøring.

Varaordfører redusert stilling

Varaordfører gikk over fra 100 til 50% stilling fra høsten 2018.

Beredskapsordning for fallvilt - 24 t vakt og utrykning

24 t vakt og avtale om beredskap. Utrykning og avtale om godtgjørelse for oppdrag og utrykning. Lovpålagt. Kommunen skal ha beredskap ved skadet/påkjørt vilt. God beredskap forebygger og reduserer dyrelidelser.

Revisjonshonorar BKR og kontrollutvalget

Endret revisjonshonorar BKR samt tidligere ikke budsjettert honorar til KUBIS (Kontrollutvalgsekretariatet i Buskerud).

Kommunestyret - økt møtegodtgjørelse

Det er behov for å styrke budsjettet for å dekke økning i løpende møtegodtgjørelse.

Hovedutvalg Oppvekst og kultur - frikjøp leder

Leder av hovedutvalg for Oppvekst og kultur frikjøpes 1 dag pr. uke. Kommunens kostnader økes tilsvarende dekning av tapt arbeidsfortjeneste.

Hovedutvalg Helse og omsorg - frikjøp leder

Leder av hovedutvalg Helse og omsorg frikjøpes 1 dag pr. uke. Kommunens kostnader økes tilsvarende dekning av tapt arbeidsfortjeneste.

Barnehage

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Driftsutgifter						
Lønn	97 008	93 736	95 105	95 105	95 105	95 105
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	7 261	3 272	3 272	3 272	3 272	3 272
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	116 601	109 183	115 533	115 533	115 533	115 533
Overføringsutgifter	648	3 300	6 720	7 880	7 880	7 880
Finansutgifter	440	0	288	288	288	288
Sum Driftsutgifter	221 958	209 492	220 918	222 078	222 078	222 078
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-21 199	-21 825	-22 925	-22 925	-22 925	-22 825
Refusjoner	-9 786	-8 537	-8 537	-8 537	-8 537	-8 537
Overføringsinntekter	-1 973	-850	-850	-850	-850	-850
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-225	-30	-30	-30	-30	-30
Sum Driftsinntekter	-33 183	-31 242	-32 342	-32 342	-32 342	-32 242
Sum	188 776	178 249	188 576	189 736	189 736	189 836

Om sektor

Ringerike har 11 kommunale og 19 private barnehager. Barnehagene skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter, samtidig som det jobbes pedagogisk, helsefremmende og forebyggende.

Ringerike kommune har som mål å være en attraktiv bokommune spesielt for familier i etableringsfasen. For småbarnsfamilier er det avgjørende at barnehagetilbudet i Ringerike holder god kvalitet, og at de får barnehageplass når de trenger det – helst i nærheten av der de bor. Det jobbes særskilt for å få barn av flyktningfamilier til å benytte seg av barnehagetilbudet, dette som et forebyggende tiltak i forhold til integrering og språk.

Riktig kapasitet i forhold til befolkningsvekst og bosettingsmønstre samt kostnadseffektiv drift er ønsket utviklingsretning.

Strategi, utvikling og satsing

Barnehagens Handlingsplan vedtatt i 2015 viser strategien som skal være retningsgivende og understøtte prioriteringer i den enkelte barnehage.

Ønsket utviklingsretning er at barnehagene skal legge til rette for et godt grunnlag for videre utvikling og læring. Målet er en trygg barnehage med kvalifiserte og omsorgsfulle voksne.

Hovedfokuset er tidlig innsats i samarbeid med foresatte og andre samarbeidspartnere. De ansatte er en viktigste ressurs og god kompetanse hos de ansatte, både opplevd og definert, er prioritert. Alle barnehagene legger til rette for faglig utvikling, refleksjon over og forbedring av egen praksis. Satsningsområder for barnehagene er:

- lek
- vennskap
- psykososialt miljø
- danning
- læringsmiljø
- kommunikasjon
- matematikk

Sektoren bruker verktøy som bruker- og medarbeiderundersøkelser til å ha et kreativt og kritisk blikk på egen praksis og endrer og utvikler der sektoren har utfordringer.

Kostra-analyse - Barnehage

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Prioritet								
Netto driftsutgifter barnehagesektoren i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter(B)	13,4 %	13,3 %	13,3 %	12,9 %	13,1 %	14,3 %	14,4 %	15,4 %
Dekningsgrad								
Andel barn 1-2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-2 år(B)	86,7 %	84,8 %	80,6 %	84,8 %	74,2 %	78,2 %	83,0 %	83,6 %
Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage(B)	43,9 %	44,6 %	49,7 %	44,0 %	69,7 %	55,0 %	49,4 %	40,2 %
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til alle barn med barnehageplass(B)	17,1 %	18,1 %	10,5 %	16,5 %	15,3 %	14,0 %	15,6 %	17,3 %
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn 1-5 år(B)	77,0 %	72,1 %	69,2 %	82,3 %	80,7 %	75,0 %	81,4 %	83,0 %

Høy barnehagedekning

Ringerike kommune har en høy andel barnehagedekning sett opp mot andre sammenligningskommuner og landsgjennomsnittet (uten Oslo). En høy dekningsgrad vil også gi en dyrere drift.

Det justerte utgiftsbehovet for barnehagesektoren viser at netto driftsutgifter per innbygger er 8.501 kr i Ringerike kommune, som er en økning fra 2016 hvor netto driftsutgifter per innbygger var 8.244 kr.

Overføringer til private barnehager

Det var store overføringer til de private barnehagene, hvor det i snitt ble overført 48 kr pr korrigerte oppholdstimer i 2017. Dette er 2 kr mer enn gjennomsnittet i Kostragruppe 13. Forskjellen mellom Ringerike kommune og Kostragruppe 13 utgjør en kostnad på om lag 5 millioner kroner.

- 44,6 % barn går i kommunale barnehager
- 55,4 % barn går i private barnehager

Dyre førskolelokaler

Ringerike har dyrere lokaler enn sammenligningskommuner, som blant annet skyldes høyere antall kvadratmeter per barnehageplass, og at prisen per kvadratmeter er høyere. Utgiften per kvadratmeter i Ringerike er 235 kr dyrere enn Kostragruppe 13.

Rimelige styrkingstiltak

Ringerike har rimeligere tiltak enn sammenligningskommunene.

Ringerike har en besparelse på om lag 2,6 millioner kroner sammenlignet med gjennomsnittet i kommunegruppe 13, til styrkingstiltak i barnehage. 20,6 % av barn i barnehage i Ringerike fikk ekstra ressurser i 2017. Det er 1,4 prosent mer enn gjennomsnittet i kommunegruppen.

Hvert tiltak koster gjennomsnittlig 44 000 kr, som er 6 000 kr mindre enn gjennomsnittet i kommunegruppen, og 33 000 kroner mindre enn Ringsaker kommune. Det var 288 barn som fikk styrket tiltak i Ringerike i 2017. Det vil si at Ringerike hadde en besparelse på 1,8 millioner kroner sammenlignet med gjennomsnittet i Kostragruppe 13.

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Bruker-medvirkning	God brukermedvirkning	Brukerundersøkelse			5		5
Formell kompetanse	Oppnå tilfredsstillende andel fagarbeidere.	Andel fagarbeidere		27,0 %	30,0 %	35,0 %	40,0 %
Minoritetsspråklige barn i barnehage	Øke andelen minoritetsspråklige barn i barnehagen	Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn 1-5 år	68,3 %	77,0 %	80,0 %	80,0 %	83,0 %

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Dekningsgrad barnehageplasser	Tilstrekkelig barnehageplasser etter brukernes behov	Andel barn 1-2 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 1-2 år	82,9 %	88,0 %	88,5 %	90,0 %	90,0 %
		Andel barn 3-5 år med barnehageplass i forhold til innbyggere 3-5 år	96,0 %	98,0 %	98,0 %	98,0 %	98,0 %

Virkemiddel for å nå mål

Virkemidlene er kvalitet, tidlig innsats, kapasitet og samarbeid innad i og på tvers av sektorene.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022
Vedtatt budsjett	178 249	178 249	178 249	178 249
Sum Tekniske justeringer	3 835	4 995	4 995	4 995
Konsekvensjustert budsjett	3 835	4 995	4 995	4 995
Konsekvensjustert ramme	182 084	183 244	183 244	183 244
Innsparingstiltak				
Effektiviseringskrav 0,7%	-1 466	-1 466	-1 466	-1 466
Økt foreldrebetaling - makspris	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Sum Innsparingstiltak	-2 666	-2 666	-2 666	-2 666
Nye tiltak				
Dampovner barnehager - renter og avdrag	225	225	225	225
Oppgradering av Hønefoss barnehage	63	63	63	63
Pedagognorm i kommunale barnehager	2 420	2 420	2 420	2 420
Redusert foreldrebetaling	100	100	100	200
Tilskudd til private barnehager, økning i kommunal sats	6 350	6 350	6 350	6 350
Sum Nye tiltak	9 158	9 158	9 158	9 258
Nye tiltak og realendringer budsjett	6 492	6 492	6 492	6 592
Ramme 2019-2022	188 576	189 736	189 736	189 836

Tekniske justeringer

Ny bemanningsnorm i kommunale barnehager

Regjeringen innfører ny bemanningsnorm i barnehagene fra høsten 2018, med en overgangsordning i ett år fram til 1. august 2019.

Stortinget har bedt regjeringen om å legge fram en finansieringsplan for bemanningsnormen som skal dekke merkostnadene den medfører, både for offentlige og private barnehager. Dette vil først være klart når statsbudsjettet for 2019 legges fram. Det er fremdeles uklart hvordan, eller om det vil være en statlig finansiering av normen. Det er derfor ikke tatt høyde for eventuelle øremerkede tilskudd til normen i beregningen for den økonomiske konsekvensen for Ringerike kommune.

I de kommunale barnehagene i Ringerike vil det være behov for å tilsette 4,2 årsverk totalt, fra 1. august 2019.

Innsparingstiltak

Økt foreldrebetaling - makspris

Det er beregnet en økningen av foreldrebetalingssatsen for 2019 på ca 6,5 %. Den prosentvise økningen begrunnes med fjorårets økning på 6,6 %. Det er dermed tatt utgangspunkt i at økningen vil stige med tilsvarende nivå i 2019.

Hvis dette er tilfelle, vil satsen øke fra 2 910 kr til 3 100 kr pr måned. Totalt vil dette gi en økt inntekt på 1,2 millioner kroner for kommunen.

Nye tiltak

Tilskudd til private barnehager, økning i kommunal sats

Det er behov for å øke budsjettet med 3,7 mill kroner som følge av foreløpig beregnet tilskuddssatser for 2019. Driftstilskuddssatsen øker som følge av høyere kostnader pr. plass i de kommunale barnehagene i 2017 (som danner grunnlaget for beregning av tilskuddssats 2019). I tillegg til driftstilskuddet, gir kommunen tilskudd til dekning av kapitalutgifter og til pedagogtetthet i hht. statlige satser. Satsene for 2019 er ennå ikke klare og det er her gjort et deflator-justert anslag.

Videre må budsjettet økes med 2,6 mill kroner som følge av for lavt budsjett i 2018, en ramme som er videreført i 2019.

Samlet behov for styrkning er 6,3 mill kroner, med forbehold om nye føringer i statsbudsjettet.

Pedagognorm i kommunale barnehager

I januar 2018 ble det vedtatt at kravene til pedagogisk bemanning i barnehagene blir skjerpet. Normen trer i kraft fra 1. august 2018.

Regjeringen har bevilget 424 millioner kroner for å finansiere normen i 2018. Av disse er andelen til Ringerike 2 millioner kroner. Bevilgningen skal fordeles på både de kommunale og de private barnehagene. For de kommunale barnehagene i Ringerike vil dette utgjøre om lag 800 000 kr.

I de kommunale barnehagene trengs det 5 årsverk for å oppnå normen. På bakgrunn av den statlige bevilgningen og de økte kostnadene, vil det være behov for 2,420 mill. kroner til de kommunale barnehagene i 2019.

Redusert foreldrebetaling

Husholdninger med en samlet inntekt lavere enn kr. 533 500 kan søke om redusert foreldrebetaling i barnehage. Ingen husholdninger skal betale mer enn 6 prosent av sin inntekten for en barnehageplass.

Investeringsbudsjett

Investeringer som ikke er innarbeidet i handlingsprogrammet

Innkjøp av dampovner til alle kommunale barnehager - prosjekt "varm mat"

Måltidene i barnehagen er en vesentlig del av barnehagehverdagen og utgjør en betydelig del av barns totale kosthold. I Brukerundersøkelsen i de kommunale barnehagene viser resultatene at de foresatte ønsker et bedre tilrettelagt kosthold for sine barn. Rådmann legger fram en politisk sak i september som viser hvordan kvaliteten på mattilbudet kan forbedres. Kostnaden på tiltaket er beskrevet i den politiske saken. Tiltaket er en kvalitetsforbedring, og Rådmannen vurderer den økonomiske situasjonen slik at det ikke er mulig til å legge inn slike forbedringer som en investering i handlingsprogrammet.

Prosjekt "Oppgradering Hønefoss barnehage"

Hønefoss barnehage er den største kommunale barnehagen med plass til 120 barn. Politisk sak om oppgradering av Hønefoss barnehage legges fram i september. Tiltaket vil være en kvalitetsforbedring i forhold til tidens behov som imøtekommer funksjonalitet med tanke på strukturendringer og

Handlingsprogram 2019-2022

ivaretagelse av bygget, imøtekomme flerbruks- og særskilte behov samt arbeidsmiljøtiltak. Kostnadene for hele og deler av tiltaket er beskrevet i den politiske saken. En del av saken er nødvendige tiltak etter avvik, den største delen av tiltaket er kun en kvalitetsforbedring. Rådmannen vurderer den økonomiske situasjonen slik at det ikke er mulig til å legge inn slike forbedringer som en investering i handlingsprogrammet.

Beløp i 1000	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Netto prosjekt utgift	Utgift 2019	Utgift 2020	Utgift 2021	Utgift 2022	Utgift 2019-22
Investeringsprosjekter							
Barnehage							
Dampovner barnehager	2019	1 000	1 000	0	0	0	1 000
Hønefoss barnehage (inventar og oppgradering)	2019	500	500	0	0	0	500
IKT - barnehage	2020	3 100	600	500	0	0	1 100
Oppgradering barnehager	LØPENDE		1 000	1 000	0	0	2 000
Sum Barnehage		4 600	3 100	1 500	0	0	4 600
Sum investeringsprosjekter		4 600	3 100	1 500	0	0	4 600

Dampovner barnehager

Det har vært gjennomført et prosjekt våren 2018, hvor det er prøvd ut varmmat fra Ringerikskjøkken. Foreldrene har ønsket varmmat over tid – sees igjen i brukerundersøkelsen. Det er utfordrerne å kunne tilberede varmmat i barnehagene på grunn av begrensede kjøkkenfasiliteter.

Alle barnehagene ønsker å tilby varmmat, forslaget er en investering på dampovner (ca. 50 000kr pr ovn) for å kunne ta imot vakuumpakket mat som de selv kan varme opp – ikke være avhengig av kjøreruter og kapasiteten til Ringerikskjøkken.

I tillegg til innkjøp av dampovner, vil det være behov for mindre ombygginger på kjøkken.

IKT - barnehage

Det foreslås avsatt 1,1 millioner kroner i total i 2019 og 2020 for å sikre at barn og ansatte i de kommunale barnehagene har utstyr til å bedre sine digitale ferdigheter.

Oppgradering barnehager

Det avsettes 1 million kroner i 2019. Midlene skal i hovedsak benyttes til akutte bygningsmessige tiltak innen brann og HMS. Disponible midler utover dette vil fordeles på generelle tiltak for oppgradering av bygningsmassen.

Grunnskole

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Driftsutgifter						
Lønn	329 478	317 405	314 734	314 734	314 734	314 734
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	32 020	30 038	33 103	31 940	31 497	31 497
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	15 928	13 061	17 561	17 561	17 561	17 561
Overføringsutgifter	381	696	696	696	696	696
Sum Driftsutgifter	381 662	361 200	366 094	364 931	364 488	364 488
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-22 677	-21 819	-22 319	-22 319	-22 319	-22 319
Refusjoner	-35 122	-27 683	-24 983	-24 983	-24 983	-24 983
Overføringsinntekter	-25 197	-17 844	-17 844	-17 844	-17 844	-17 844
Sum Driftsinntekter	-84 493	-67 346	-65 146	-65 146	-65 146	-65 146
Sum	297 169	293 854	300 948	299 785	299 342	299 342

Om sektor

Skolene gir opplæringstilbud til 3 260 barn og unge og driftes og utvikles etter nasjonale føringer og kommunalt vedtatte planer.

Lovhjemler

Innholdet i grunnskolen er hjemlet i lov, forskrift og læreplaner. Lov om grunnskolen og den vidaregående opplæringa (opplæringsloven) gir barn og unge plikt og rett til grunnskoleopplæring. Formålet for skolen er blant annet å utvikle «i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida, og gi elevane historisk og kulturell innsikt og forankring.»

Læringscenterets virksomhet er i tillegg til opplæringsloven også hjemlet i Lov om voksenopplæring (voksenopplæringsloven) og Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven).

Grunnskole

Handlingsplanen for grunnskolen 2017-2021, «Sammen skaper vi Ringeriksskolen», har konkrete utviklingsmål som beskriver ønsket praksis. Det forventes at Ringeriksskolen har fokus på elevenes læring og læringsmiljø. Samhandling med de foresatte og lokalsamfunnet understrekes.

Når det gjelder konkrete resultater, skal resultatene i Ringeriksskolen gjenspeile at man er på nasjonalt nivå eller bedre. Dette gjenspeiles i måleindikatorene og i sektorens tiltak og innsatsområder.

Skolefritidsordningen (SFO)

Skolefritidsordningen (SFO) er et frivillig tilbud som legger til rett for lek, kultur- og fritidsaktiviteter med utgangspunkt i alder og interesser hos barna. SFO er åpent alle skoledagene. Skolene samarbeider om

tilbud i skolens ferier og fra 2019 legges ferietilbudet fast til Benterud skole. Handlingsplan for SFO er utarbeidet i 2018. Planen gjelder for perioden 2018-2022.

Læringscenteret for voksne

Læringscenteret har ansvar for opplæring av voksne fra Ringerike, Hole og Jevnaker kommune. Skolen tilbyr opplæring på grunnskolen område og i norsk og samfunnskap for innvandrere. Læringscenteret har og ansvaret for bosetting og oppfølging av flyktninger i Ringerike i flyktningenes to-årige introduksjonsprogram.

Den store variasjonen i antall flyktninger gir utfordringer for Læringscenteret og de andre tjenestene som arbeider med flyktninger. Målet er å få til en god oppstart og integrering slik at flest mulig nyankomne går videre i utdanning og jobb etter to år. Skolen fortsetter med arbeidsnorsk, med større praktiske innslag, som et alternativ for deltakerne med liten skolegang fra før.

Kostra-analyse - Grunnskole

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Prioritet								
Netto driftsutgifter til grunnskole (202), per innbygger 6-15 år *) **)	77 651,0	77 592,3	92 173,5	87 564,1	91 072,3	90 512,7	85 547,8	81 889,4
Netto driftsutgifter til skolelokaler (222), per innbygger 6-15 år *) **)	15 020,9	13 807,7	17 551,9	17 381,6	14 283,7	18 677,6	17 683,9	16 361,3
Netto driftsutgifter til skoleskyss (223), per innbygger 6-15 år *) **)	2 874,7	2 848,8	3 897,1	1 863,8	2 765,2	3 232,0	2 256,2	1 588,3
Kvalitet								
Gjennomsnittlig gruppestørrelse, 1.-10.årstrinn	14,3	14,5	11,7	12,6	12,4	13,3	13,2	14,3

Ringerike kommunes netto driftsutgifter til grunnskole totalt, har gått ned de siste 3 årene.

I 2017 er utgiftene betydelig lavere i Ringerike enn i Kostragruppe 13 og landet utenom Oslo

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Bruker-medvirkning	Elevundersøkelsen - trivsel, mestring, mobbing, elevdemokrati og medvirkning samt støtte hjemmefra.	Elevunders. 10. trinn - Andel elever som har opplevd mobbing 2-3 ganger i måneden eller oftere (pros	2,6	4,5	4,0	3,8	3,8
		Elevunders. 10. trinn - Elevdemokrati og medvirkning	3,3	3,5	3,5	3,5	3,5
		Elevunders. 10. trinn - Mestring	4,0	4,1	4,1	4,1	4,1

Handlingsprogram 2019-2022

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
		Elevunders. 10. trinn - Støtte hjemmefra	4,0	4,1	4,1	4,1	4,2
		Elevunders. 10. trinn - Trivsel	4,2	4,5	4,5	4,5	4,5
		Elevunders. 7. trinn - Andel elever som har opplevd mobbing 2-3 ganger i måneden eller oftere (prose)	3,1	4,0	3,8	3,8	3,8
		Elevunders. 7. trinn - Elevdemokrati og medvirkning	4,0	4,1	4,2	4,2	4,2
		Elevunders. 7. trinn - Mestring	4,1	4,5	4,5	4,5	4,5
		Elevunders. 7. trinn - Støtte hjemmefra	4,4	4,5	4,5	4,5	4,5
		Elevunders. 7. trinn - Trivsel	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Tilstrekkelig kvalitet	Grunnskolepoeng - målet er å heve gjennomsnittlig grunnskolepoeng.	Grunnskolepoeng		41,5	41,5	41,5	41,5
	Nasjonale prøver: målet er at Ringerikselevene skal ligge over landsgjennomsnittet med henhold til mestringsnivå i lesing, regning og engelsk.	Nasjonale prøver 5. trinn: Lesing	48,0	50,0	50,0	50,0	50,0
		Nasjonale prøver 5. trinn: Regning	49,0	51,0	51,0	51,0	50,0
		Nasjonale prøver 8. trinn: Lesing	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0
		Nasjonale prøver 8. trinn: Regning	49,0	51,0	51,0	51,0	51,0
	Redusere andel elever med spesialundervisning	Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	8,1 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %	7,0 %

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Omfang på tjenester tilpasset brukernes behov	Alle skolebygg i kommunen er godkjent.	Andel godkjente skolebygg	64,0 %	85,0 %	89,0 %	92,0 %	92,0 %

Driftsbudsjett med endringer

Handlingsprogram 2019-2022

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022
Vedtatt budsjett	293 854	293 854	293 854	293 854
Sum Tekniske justeringer	6 257	6 257	6 257	6 257
Sum Vedtak forrige periode	-430	-873	-1 316	-1 316
Konsekvensjustert budsjett	5 827	5 384	4 941	4 941
Konsekvensjustert ramme	299 681	299 238	298 795	298 795
Innsparingstiltak				
Effektiviseringskrav 0,7 % - Læringscenteret, Norsk for fremmedspråklige og Flyktningetjenesten	-392	-392	-392	-392
Effektiviseringskrav 0,7% Grunnskole	-2 136	-2 136	-2 136	-2 136
Nedleggelse av velkomstklasse ved Hov ungdomsskole	-1 500	-1 500	-1 500	-1 500
Reduserte inntekter til grunnskoletilbud som følge av færre asylsøkere	1 500	1 500	1 500	1 500
Reduserte lønnskostnader, Flyktningetjenesten	-6 000	-6 000	-6 000	-6 000
Sum Innsparingstiltak	-8 528	-8 528	-8 528	-8 528
Nye tiltak				
Lavere inntekter fra andre kommuner til dekning av opplæringstiltak	1 200	1 200	1 200	1 200
Miljøterapeuter/miljøarbeidere inn i Ringeriksskolen	1 000	1 000	1 000	1 000
Opprettelse av forsterket avdeling på Benterud skole	2 000	2 000	2 000	2 000
Reelle leiekostnader paviljonger Ullerål skole	720	0	0	0
SFO, økte satser	-500	-500	-500	-500
Økt husleie Vikenbygget	175	175	175	175
Økt spesialundervisning i private skoler	1 200	1 200	1 200	1 200
Økte utgifter til dekning av opplæringstiltak i andre kommuner	3 300	3 300	3 300	3 300
Økte utgifter til skoleskyss	700	700	700	700
Sum Nye tiltak	9 795	9 075	9 075	9 075
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 267	547	547	547
Ramme 2019-2022	300 948	299 785	299 342	299 342

Innsparingstiltak

Reduserte lønnskostnader, Flyktningetjenesten

Bemanningen reduseres med 3,8 årsverk. Færre programdeltakere vil gi en reduksjon i introduksjonsstønning for 2019.

Effektiviseringskrav 0,7% Grunnskole

Grunnskoles andel av 0,7 % effektiviseringskrav.

Reduserte inntekter til grunnskoletilbud som følge av færre asylsøkere

Færre asylsøkere gi lavere inntekter/refusjoner fra staten.

Nedleggelse av velkomstklasse ved Hov ungdomsskole

Færre asylsøkere førte til nedleggelse av skoletilbudet "velkomstklasse" ved Hov ungdomsskole i 2018.

Nye tiltak

Økte utgifter til dekning av opplæringstiltak i andre kommuner

Utgiftene til dekning av opplæringstiltak for våre barn bosatt i andre kommuner øker. Fra 2017 til 2018 er økningen på om lag 13 %. Det er behov for en styrkning på 3,3 millioner kroner i forhold til 2018, for å dekke en forventet utgift på omlag 12,7 millioner kroner.

Opprettelse av forsterket avdeling på Benterud skole

I 2019 opprettes det en ny avdeling for elever med store og sammensatte behov ved Benterud skole.

Økt spesialundervisning i private skoler

Antallet privatskoler har økt og utgifter til dekning av spesialundervisning har økt med 68% fra 2018 til 2018. Det er anslått en utgift på 3,2 millioner kroner til disse tiltakene i 2019 og derav et behov for 1,8 millioner kroner i budsjettøkning i forhold til 2018.

Lavere inntekter fra andre kommuner til dekning av opplæringstiltak

Refusjonsinntekter til dekning av opplæringstiltak for barn fra andre kommuner reduseres. Fra 2017 til 2018 er reduksjonen på omlag 23 %. Det er behov for en styrkning av budsjettet for å dekke et inntektstap på 1,2 millioner kroner.

Reelle leiekostnader paviljonger Ullerål skole

Anslått budsjett før avtaleinngåelse/anbud er for lavt i 2018 og 2019. Det er nødvendig å styrke budsjettet i 2019 med kr 720 000.

Økte utgifter til skoleskyss

Kommunens utgifter til skoleskyss øker i 2019 som følge av prisjusteringer.

SFO, økte satser

Brukerbetalingen i SFO er økt med 2,4 % i 2019, og budsjetterte inntekter økes med 0,5 million kroner. SFO driftes til selvkost og inntektene vil dekke bemanning og øvrig drift. Utover selvkost er det avsatt 1 million kroner til gratis leksehjelp.

Investeringsbudsjett

Investeringsbehovene i skolebygg fortsetter. Dette er viktig, både for å ta igjen etterslep og for å forberede for vekst. Den bygningsmessige opprustningen fortsetter i tråd med tidligere vedtatte planer og forslagene fra skolebehovsanalysen.

Hovedgrepene er ferdigstilling av nye Benterud skole 01.01.2019, ferdigstilling av Ullerål høsten 2020 og Hov ungdomsskole i 2022. Når disse tre skolene er ferdigstilte har en i hovedsak god dekning og funksjonelle, gode skoler for elevene i Ringerike kommune i flere år. I tillegg skal inventaret på Hallingby skole og Tyrstrand skole fornyes.

Det bevilges 7 millioner kroner i 2019 og 2 millioner kroner i 2020 for å gjennomføre "Temaplan for digital skolehverdag". Da når vi målet om 1:1 dekning av digitale enheter til alle elever og ansatte i Ringeriksskolen.

Handlingsprogram 2019-2022

Beløp i 1000	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Netto prosjekt utgift	Utgift 2019	Utgift 2020	Utgift 2021	Utgift 2022	Utgift 2019-22
Investeringsprosjekter							
Grunnskole							
Benterud skole	2019	353 000	4 000	0	0	0	4 000
Hov ungdomsskole	2022	300 000	5 000	50 000	180 000	65 000	300 000
Idrettshall Hov ungdomsskole	2022	50 000	0	0	0	50 000	50 000
IKT - Skole	LØPENDE		7 000	2 000	0	0	9 000
Nes skole ny barneskolefløy	2019	11 350	5 000	6 000	0	0	11 000
Oppgradering skolebygg	LØPENDE		3 000	0	0	0	3 000
Skoler - Nytt inventar	2019	24 000	4 800	0	0	0	4 800
Ullerål skole med idrettshall	2020	350 000	158 600	90 000	0	0	248 600
Sum Grunnskole		1 088 350	187 400	148 000	180 000	115 000	630 400
Sum investeringsprosjekter		1 088 350	187 400	148 000	180 000	115 000	630 400

Benterud skole

Skolen ferdigstilles i 2018 og skal tas i bruk fra 1. januar 2019.

Hov ungdomsskole

Fra 2018 er det satt av midler til planlegging av nye Hov ungdomsskole. Både tekniske og pedagogiske vurderinger av skolebygget bygget fra Bygghanalyse og Norconsult anbefaler at eksisterende bygg rives. Beliggenhet og skoletomt blir vurdert som god. Planlegging av ny skole må ta høyde for elevtallsvekst i Hønefoss Nord, og skolen må ha muligheter til å utvides på sikt. Byggestart er planlagt i 2020 med ferdigstilling i 2022. Paviljonger oppsatt under bygging av Ullerål skole vil kunne benyttes av Hov ungdomsskole etter at Ullerål er ferdigstilt. Strategivalg for utbygging av Hov ungdomsskole legges fram som egen sak.

Idrettshall Hov ungdomsskole

Det er planlagt å bygge idrettshall i forbindelse med bygging av nye Hov ungdomsskole. Byggestart er planlagt i 2020 med ferdigstilling i 2022. Strategivalg for utbygging av idrettshall ved Hov ungdomsskole legges fram som egen sak.

IKT - Skole

Det bevilges på 7,6 millioner kroner i 2018, 7 millioner kroner i 2019 og 2 millioner kroner i 2020 til å gjennomføre «Temaplan for digital skolehverdag». Det meste av midlene brukes til innkjøp av Chromebooks for å oppnå 1:1 dekning av digitale enheter til alle elever og ansatte i Ringeriksskolen. Dette innebærer en stor økning fra tidligere år de to første årene i planperioden, mens det fra år 3 vil være en betydelig reduksjon i årlig investering.

Nes skole ny barneskolefløy

Det avsettes 11 millioner kroner til om- og utbygging av Nes skole i 2019-2020. Ulike alternativer utredes, og det avklares om barnehage skal samlokaliseres med skolen.

Oppgradering skolebygg

Det gjøres en årlig avsetning til oppgradering av skolebygg. Det er satt av 3 millioner kroner i 2019. Midlene benyttes i hovedsak til akutte bygningsmessige tiltak innen brann og HMS. Disponible midler utover dette dekker mindre utbedringer av bygg, tekniske anlegg og funksjonelle behov.

Skoler - Nytt inventar

Det bevilges 4 millioner kroner i 2019 til en helhetlig innvendig fornying på enkelte skoler slik at de framstår som «nye» og oppdaterte på inventarsiden. Oppgraderingen på dette feltet skal bidra til økt trivsel og læring og kompensere for et langt etterslep på området.

De skolene som fornyes i 2019 er Hallingby skole og Tyristrand skole.

Ullerål skole med idrettshall

Det er i perioden 2016-2020 avsatt til sammen 350 millioner kroner til prosjektering og utbygging av Ullerål skole med idrettshall. Den nye skolen vil romme 550-600 elever. Byggestart var sommeren 2018, og skolen skal etter planen ferdigstilles 1. juli 2020.

Spesielle tiltak barn og unge

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Driftsutgifter						
Lønn	146 680	144 769	136 769	127 220	127 220	127 220
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	22 973	23 559	24 713	24 713	24 713	24 713
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	16 994	16 576	16 576	16 576	16 576	16 576
Overføringsutgifter	5 560	-5 001	-5 001	-5 001	-5 001	-5 001
Sum Driftsutgifter	194 947	179 903	173 057	163 508	163 508	163 508
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-1 000	-2 202	-2 202	-2 202	-2 202	-2 202
Refusjoner	-23 431	-21 279	-21 279	-21 279	-21 279	-21 279
Overføringsinntekter	-2 870	-800	-800	-800	-800	-800
Sum Driftsinntekter	-29 385	-24 281	-24 281	-24 281	-24 281	-24 281
Sum	165 562	155 622	148 776	139 227	139 227	139 227

Om sektor

Sektor spesielle tiltak, barn og unge 0-23 år har ansvar for tjenester som gis innenfor barnevernstjenesten, forebyggende helsetjenester barn og unge, folkehelse, avlastningstiltak/barneboliger, spesialpedagogiske tjenester og botiltak for enslige mindreårige flyktninger.

Tjenester i denne sektoren bidrar til å gi barn og unge trygge oppvekst- og opplæringsvilkår sammen med barnehage og skole. Sektoren overordnede mål er å se barns læring, mestring og selvhjelpenhet i et livslangt perspektiv. Barn, unge og deres familier skal gis hjelp og bistand til rett tid, på rett sted, med riktig hjelp og så tidlig som mulig.

Avlastningstjenester til funksjonshemmede barn

Avlastning F/G er et avlastningstilbud til multifunksjonshemmede barn med stort medisinsk behov. Skolen/barnehagen er en integrert del av avlastningen. Avlastningstilbudet gis til foreldre/foresatte til barn og ungdom med stort omsorgsbehov i alderen 0-18 år. Tildelingskontoret tildeler vedtak. Det har siden 2013 vært arbeidet for at de barna med omfattende hjelpebehov som skal motta avlastning i institusjon og de med lette og moderate utfordringer får privat avlastning. Avtale med private avlastningstiltak om gruppeavlastning har vist seg kvalitetsmessig godt og mindre ressurskrevende enn institusjonsplassering.

Ringerike kommune tilstreber og følger omsorgstrappen for avlastning, altså laveste trinn først. Erfaringer tilsier at ved vedtak fra 0-18 år er det fortsatt behov for tjenester hos sektor Helse og Omsorg etter 18 år. Det er en markant økning i yngre brukere med diagnoser innenfor autismespekteret som får vedtak på avlastningsenheten/bofelleskap. Felles for disse brukerne er høy grad av uønsket adferd, selvskadning og et dårlig søvnmønster.

Ringerike kommune har et høyt volum på tjenester til utviklingshemmede, deriblant avlastning til barn/ungdom sammenlignet med andre kommuner.

Forebyggende helsetjenester barn og unge

Oppgavene til enheten er overveiende forebyggende og helsefremmende tjenester til barn, unge og deres familier. Tjenesten omfatter helsestasjon 0-6 år, jordmortjeneste, skolehelsetjeneste i grunnskolen og videregående skole, egen helsestasjon for ungdom, fysioterapi og ergoterapi til barn og unge, frisklivsarbeid og folkehelse, migrasjon, smittevern og vaksinasjoner.

Folkehelse og Friskliv

I Ringerike kommune er det lavt utdannings- og inntektsnivå, høy andel unge uføre og en relativt høy grad av sykelighet i befolkningen sammenliknet med landsgjennomsnittet. Fokus på gode levekår og utjevning av helseforskjeller anses som viktig i kommunens folkehelsearbeid, og vektlegges tungt i Folkehelsemeldingen 2012-2030.

Folkehelse handler om hvordan vi som enkeltpersoner har det og alle faktorene som påvirker dette.

Ringerike kommune vil i 2019 legge fram en plan som har som mål å gi en oversikt over hvilke utfordringer og hvilke ressurser kommunen har i arbeidet for å bedre folkehelsen og utjevne sosiale ulikheter i helse. Planen vil tydeliggjøre utfordringene, anbefale en passende respons og komme med forslag til tiltak. Planen er en overordnet plan, som ikke har mål å pålegge tiltak direkte på enkeltenheter, men ansvarliggjøre på ledernivå i kommunen og skape felles mål for folkehelsearbeidet på tvers av enheter og fagfelt.

Ringerike kommune har egen frisklivskoordinator. Frisklivskoordinator har ansvaret for Frisklivssentralen og bidrar med tiltak og prosjekter rettet mot folkehelse. Frisklivssentralen har blant annet aktivitetsgrupper utendørs, kurs i depresjonsmestring og bra-mat-kurs. Flere av tiltakene gjennomføres i samarbeid med Hole og Jevnaker kommune.

Barnevern

Barneverntjenesten skal når det er særlige behov for det iverksette tiltak ved å styrke foreldreferdigheter og utvikle samspill via strukturerte tiltak som PMTO (Parent Management Training-Oregon) og TIBIR (Tidlig Innsats for Barn I Risiko) rådgivning. Tradisjonelle og kompenserende tiltak som besøkshjem, støttekontakt, hjemmekonsulent og/eller fritidsaktiviteter kan være med på å bidra til positive endringer hos barnet og/eller familien. Barneverntjenesten bistår også i forbindelse med adopsjon, institusjon og fosterhjems plassering. Barneverntjenesten har startet med et tjenestedesignprosjekt for å forbedre og effektivisere interne strukturer.

Barnevernvakt

Barnevernvaktens hovedoppgave er å være i beredskap og yte rask bistand til og barn og unge når det oppstår akutte kriser utenom barnevernstjenestens åpningstid.

Barnevernvakten driftes som et interkommunalt samarbeid hvor Hole, Jevnaker, Modum, Krødsherad og Sigdal er deltakere, og Ringerike er vertskommune.

Barnevernvakten samarbeider med politiet når barn og unge er involvert i saker av akutt karakter som politiet jobber med. Tjenesten skal være tilgjengelig for familier og samarbeidspartnere som trenger råd og veiledning til barn og unge, og deres situasjoner.

Enslige mindreårige flyktninger

Ringerike kommune bygde opp tjenester for mottak og bosetting av enslige mindreårige i 2016 og 2017, men nå er disse tjenestene bygd ned igjen på grunn av at for lite bosettingsbehov på dette området.

Enheten har ansvar for å bosette og følge opp det antall enslige mindreårige flyktninger som kommunestyret vedtar. Enheten består i 2018 av en oppfølgingsavdeling for de som er bosatt i eget botiltak. Målet for enheten er å følge opp oppvekstbetingelser for ungdommene slik at de blir rustet til å mestre en selvstendig tilværelse og skape seg et meningsfylt liv. Det miljøterapeutiske arbeidet fokuserer på god og kvalifisert omsorg, skole og kvalifisering, og selvstendigjøring. Enheten omstiller og nedbemanner også i 2019 på grunn av at flyktningssituasjonen er endret.

Spesialpedagogiske tjenester

Spesialpedagogiske tjenester består av PPT (pedagogisk-psykologisk tjeneste), Logopedtjenesten, Spesialpedagogisk- og Barne- og ungdomsarbeiderteamet. Tjenesten skal ivareta store deler av den spesialpedagogiske tiltakskjeden, inkludert henvisninger om spesialpedagogisk hjelp i barnehage og spesialundervisning i skole. PPT er den sakkyndige og utredende instans i dette arbeidet, mens teamene arbeider der det er gjort vedtak om spesialpedagogisk hjelp. Logopedtjenesten jobber med henviste saker, både direkte med språk- og talevansker, men også som veiledende instans for barnehager, skoler og foresatte. Tjenesten har som mål å dreie mer mot systemrettet arbeid, inklusive veiledning for barnehager og skoler.

Kontinuitet og helhet er viktige faktorer i barn og unges liv. Tett samhandling med både barnehage og skole er viktig for de spesielle tiltakene. I handlingsprogramperioden vil spesielle tiltak for barn og unge ha et spesielt fokus på antimobbearbeid, kompetanseheving for å forebygge negativ utvikling for enkelt barn/ungdom og grupper, tverrfaglig samhandling knyttet til stress, mestring, skjevutvikling og spesialundervisning. SPT starter et tjenestedesignprosjekt senhøst 2018. Formålet er forbedring internt og i samarbeid med andre.

Kostra-analyse - Barnevern

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Dekningsgrad								
Andel barn med tiltak som er plassert (funksjon 252) ift. ant innb. 0-17 år(B)	1,9	2,1	1,7	2,6	1,5	2,5	1,7	1,6
Barn med undersøkelse ift. antall innbyggere 0-17 år(B)	4,6 %	5,2 %	5,4 %	6,0 %	6,3 %	5,3 %	4,9 %	4,7 %

Omfanget øker

Omfanget av barneverntjenestene har økt de siste årene. Blant annet ser vi at flere bekymringsmeldinger fører til undersøkelse. Antall meldinger har ikke økt fra tidligere år, men det tyder på å ha vært en endring i hvordan barneverntjenesten vurderer hver enkelt melding.

Store kostnader til tiltak

Justert utgiftsbehov for barnevernstjenesten viser at netto driftsutgifter pr. innbygger er 2 805 kr i Ringerike kommune. Dette er 730 kr mer enn Kostragruppe 13. Sammenlignet med gjennomsnittet i Kostragruppe 13 har Ringerike et innsparingspotensial på 21,5 millioner kroner totalt i sektoren.

I Ringerike er brutto driftsutgifter per barn 75 751 kr i 2017. Utgiften har nærmest doblet seg siden 2015. Vi ser også at tiltakene er dyrere enn i sammenligningskommunene (Drammen og Sandefjord).

Det er en høy andel barn som er plassert av barnevernet i Ringerike. Fra 2016 til 2017 har det vært en økning av plasseringer.

Det er verdt å merke seg at dette nøkkeltallet inkluderer alle barn som er plassert, også ettervern og bosatte mindreårige flyktninger. I 2017 var 16,13 % av alle barn med tiltak som er plassert av barnevernet, enslige mindreårige. Det har vært en nedgang på 2,43 prosent siden 2016.

Levekårutfordringer

Ringerike kommune har også noe høyere forekomst av levekårutfordringer. Flere barn i Ringerike har foresatte som er eneforsørgere, enn Drammen, Sandefjord, fylket og landet. Det er også en høy andel av befolkningen som er mottakere av uføretrygd og arbeidsavklaringpenger (18-44 år).

Levekårutfordringene i Ringerike kan tilsi at kommunen kan ha noe høyere andel barneverntiltak enn landsgjennomsnittet. Sammenlignet med Drammen, som også har levekårutfordringer, ligger Ringerike høyere. Enten kan dette skyldes sakene i seg selv, eller det kan skyldes at Ringerike har en lavere terskel for å fatte barneverntiltak enn sammenligningskommunene.

Kostra-analyse - Kommunehelse

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Prioritet								
Netto driftsutg til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetj. pr. innb 0-20 år(B)	2 486	3 054	2 464	2 244	2 156	2 217	2 440	2 258
Dekningsgrad								
Andel barn som har fullført helseundersøkelse ved 4 års alder(B)	101,7 %	81,2 %	122,0 %	104,0 %	97,1 %	85,8 %	97,8 %	99,4 %
Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241	6,5	7,3	8,4	9,1	6,8	8,4	8,8	8,6

Helsestasjon og skolehelsetjenesten

Det har vært en økning i netto driftsutgifter til forebyggende tiltak i helsestasjon- og skolehelsetjenesten per innbygger 0-20 år fra 2016 til 2017. Ringerike har høyere utgifter enn Kostragruppe 13 og landet uten Oslo. Blant annet skyldes dette en prioritering av ressurser til helsestasjon- og skolehelsetjenesten.

Flere legeårsverk

Det er i 2017 flere legeårsverk per 10.000 innbyggere enn i 2016. Totalt er det økt med 1,2 årsverk fra 2016 til 2017. Det er fremdeles noe lavere enn landsgjennomsnittet og Kostragruppe 13, men vi ser at veksten har vært svært lav for disse og at Ringerike stadig nærmer seg landssnittet.

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Dekningsgrad barnevernstiltak ift. innebyggertall 0-17 år	Tidlig innsats	Andel barn med barnevernstiltak ift. innbyggere 0-17 år	5,3 %	5,4 %	5,4 %	5,2 %	5,1 %

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Bruker-medvirkning	Redusere antall barnvernstiltak	Andel undersøkelser som førte til tiltak	44,4 %	48,0 %	45,0 %	45,0 %	45,0 %

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
God ressursutnyttelse	Effektiv arbeidsflyt	Andel undersøkelser med behandlingstid innen 3 måneder	98,0 %	99,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Virkemiddel for å nå mål

Virkemidlene er kvalitet, tidlig innsats, kapasitet og samarbeid innad i og på tvers av sektorene.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022
Vedtatt budsjett	155 622	155 622	155 622	155 622
Sum Tekniske justeringer	3 912	3 912	3 912	3 912
Konsekvensjustert budsjett	3 912	3 912	3 912	3 912
Konsekvensjustert ramme	159 534	159 534	159 534	159 534
Innsparingstiltak				
Effektiviseringskrav 0,7%	-1 257	-1 257	-1 257	-1 257
Enslige mindreårige flyktninger - nedbygging av tjenesten	-17 355	-26 904	-26 904	-26 904
Sum Innsparingstiltak	-18 612	-28 161	-28 161	-28 161
Nye tiltak				
Avlastning barnebolig, økte kostnader knyttet til økte fylkesmannsvedtak	2 500	2 500	2 500	2 500
Barnebolig	4 200	4 200	4 200	4 200
Økt husleie Vikenbygget	1 154	1 154	1 154	1 154
Sum Nye tiltak	7 854	7 854	7 854	7 854
Nye tiltak og realendringer budsjett	-10 758	-20 307	-20 307	-20 307
Ramme 2019-2022	148 776	139 227	139 227	139 227

Tekniske justeringer

Økte lønnskostnader grunnet avlasterdom

Det er vedtatt en ny forskrift om arbeidstid for avlaster som trådte i kraft 1. juli 2017. Avlaster som tidligere var å regne som oppdragstakere, skal nå anses som arbeidstakere.

Konsekvensen vil medføre et behov for 500 000 kr i økte budsjettmidler.

Innsparingstiltak

Enslige mindreårige flyktninger - nedbygging av tjenesten

I 2015 mottok Ringerike kommune en anmodning fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) om bosetting av flyktninger i 2016 og 2017 på bakgrunn av flyktningekrisen og et stort antall asylsøkere i Norge.

Det ble vedtatt å bosette 100 flyktninger, hvor 25 var enslige mindreårige. Det ble etablert 3 boliger i 2016 med tilhørende bemanning for å øke kapasiteten i flyktingeteamet. I tillegg til de 3 boligene, ble det også laget en samarbeidsavtale med Ringerike Folkehøgskole for å bosette noen av ungdommene.

For at Ringerike skulle kunne møte det økte behovet for bosetting, ble det innvilget midler til etablering og bemanning av boligene. I tillegg til disse midlene har kommunen også mottatt tilskudd for å finansiere kommunens gjennomsnittlige merutgifter.

Siden behovet for bosetting av enslige mindreårige flyktninger har vært fallende siden september 2016, har enheten blitt nedbemannet. Vi har trinnvis tatt ned to bofellesskap.

Etter vedtak om å ikke bosette enslige mindreårige flyktninger f.o.m 2019, ble det våren 2018 gjennomført en ytterligere nedbemanning, samt lagt strategi for hvordan enheten trinnvis blir avviklet innen utgangen av 2020.

Pr. 01.01.19 består enheten av en oppfølgingsavdeling med 5,5 årsverk.

Effektiviseringskrav 0,7%

Spesielle tiltak effektiviseringskrav på 0,7 %.

Nye tiltak

Barnebolig

Det er etablert et nytt ansvarsområde som en konsekvens av økt behov i sektoren grunnet et nytt vedtak.

Det nye ansvaret, som har fått navnet "Helhetlig tilbud barn", vil medføre en merkostnad i sektoren.

Avlastning barnebolig, økte kostnader knyttet til økte fylkesmannsvedtak

Antall vedtak og omfanget av de har økt den siste tiden. Dette gir økonomiske konsekvenser i dagens budsjetter, og det vil derfor være behov for å justere budsjettet.

Vedtakene settes av fylkesmannen og kommunen er pliktige til å innfri disse.

Kulturtjenesten

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Driftsutgifter						
Lønn	13 713	14 547	15 664	18 503	14 918	14 918
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	9 788	9 081	9 206	9 206	9 206	9 206
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	64	75	75	75	75	75
Overføringsutgifter	7 831	10 146	8 480	8 246	7 946	7 946
Sum Driftsutgifter	32 522	33 849	33 425	36 030	32 145	32 145
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-3 247	-2 784	-2 784	-2 784	-2 784	-2 784
Refusjoner	-2 753	-1 792	-1 792	-1 792	-1 792	-1 792
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-841	-367	-367	-367	-367	-367
Sum Driftsinntekter	-7 234	-4 944	-4 944	-4 944	-4 944	-4 944
Sum	25 288	28 905	28 481	31 086	27 201	27 201

Om sektor

Aktiviteten er hjemlet i Kulturloven, Opplæringsloven og Lov om Folkebibliotek. I tillegg er det en rekke lokale, regionale og nasjonale føringer, planer og strategier for sektoren.

Ønsket utviklingsretning – hovedgrep for sektoren

Kulturplan for Ringerike kommune ble vedtatt i 2017. Denne legger føringer for det videre kulturarbeidet i kommunen. Kultur er en viktig rammefaktor for målet om vekst og utvikling i Ringeriksregionen, og planen definerer disse fokusområdene som gjelder alle deler av sektoren:

- Samhandling
- Mangfold
- Kompetanse
- Synlighet

Samhandling

Både kulturskole, bibliotek og kultur- og idrettsadministrasjon driver sin virksomhet i samarbeid med andre kommunale sektorer, frivillige organisasjoner og private aktører. Dialog og faste møtepunkter er svært viktig for å kunne utvikle riktige tilbud og gjøre riktige utviklingstiltak.

Mangfold

Ringerike har en sammensatt befolkningsgruppe med mange nasjonaliteter, ulike oppvekstvilkår for barn og unge, og et framtidig mål om sterk befolkningsvekst. I dette utviklingsperspektivet er det viktig at kultursektoren arbeider mot et mangfoldig og inkluderende kulturtilbud, både i fagtilbud på kulturskolen, ved tilskudd til lag og organisasjoner og tilgjengelighet for alle.

Kompetanse

Kultursektoren skal være oppdatert og fremoverlent, både faglig, i praksis og i utvikling. For å være relevante for innbyggerne, sikre kvalitet og utvikling, kreves det at sektoren holder seg oppdatert på metodikk, forskning og praksis. Å bidra til samarbeidende aktørers kompetanse er også et mål.

Synlighet og kommunikasjon

Kultursektorens virksomhet er i stor grad brukerrettet, være seg en som oppsøker biblioteket, en som ønsker opplæring eller elever som får besøk av kunstnere gjennom Den kulturelle skolesekken. Å nå ut til innbyggerne, med god informasjon om tilbud, tilskuddsordninger, vil bli prioritert i kommende planperiode.

Tiltak på tvers av sektorene – prioriterte områder

Kartlegging kulturminner og kulturmiljøer

Kultursektoren har ansvar for formidling av kulturarv. Miljø- og arealforvaltningen har ansvar for planarbeid omkring dette. Det er et mål med både en kartlegging av kulturminner og synliggjøre særskilte kulturmiljøer. Arbeidet med å utvikle en framtidig driftsmodell for Riddergården er i gang og vil fortsette i planperioden.

Kartlegging av kulturarenaer

Kommunene er ansvarlig for å legge til rette for et bredt spekter av kulturaktivitet (jf. kulturloven § 5). I dette er det også viktig å sikre befolkningens tilgang på egnede kulturarenaer. En kartlegging viser at innbyggerne har et stort behov for arenaer for kulturutøvelse. Fokuset nå retter seg mot å finne løsninger på arealbehovet.

Nærmere beskrivelse av områdene innenfor sektoren

Det generelle kulturarbeidet

Det generelle kulturarbeidet omfatter kommunal egenaktivitet, forvaltning og tilskuddsordninger. Innenfor disse tre områdene ligger Den Kulturelle Spaserstokken, Den Kulturelle Skolesekken, Ung Kultur Møtes og mindre arrangementer i tilknytning til for eksempel Riddergården. Forvaltningsområdene inkluderer planer og strategier innen idrett, kunstforvaltning og kultur.

Tilskuddsområdene består av idrettstilskudd, kulturmidler, tilskudd til kulturarrangementer og kunstprosjekter, allmenne kulturmidler og tros- og livssynstilskudd. I tillegg er det en del institusjoner som får faste tilskudd over kulturbudsjettet, som Buskerudmuseet og Ringerike Kultursenter.

Kulturskole

Kulturskolen gir undervisning i musikk- og kunstfag for barn og unge, med tilbud både for talent og bredde.

Det er et mål å gjøre kulturskolen til en mer aktiv og åpen inkluderingsarena, der elever fra ulike kulturer møtes, utveksler kulturelle uttrykk og skaper nye prosjekter sammen. Eksempler på dette er de allerede igangsatte prosjektene Splash, Korps i Skolen og språkkafé.

Nasjonal Rammeplan for kulturskolene planlegges vedtatt høsten 2018, og implementeringen starter våren 2019.

Bibliotek

Ringerike bibliotek skal være et sted for informasjon, kunnskap, livslang læring og deltakelse. Det skal også være et sted for opplevelse, kreativitet, trivsel og rekreasjon og en inkluderende og uavhengig møteplass.

I perioden 2015-2020 følger biblioteket Buskerud fylkes strategi *Bedre liv med biblioteket – mer liv i biblioteket*. I handlingsplanperioden prioriteres felles tiltak for styrking av biblioteket som møteplass, bedre ressursutnyttelse samt å bidra til gode skolebibliotek i kommunen. Satsingen på variert tilbud av arrangementer og aktiviteter fortsetter.

Kostra-analyse - Kultur og idrett

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Prioritet								
Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner	1 021	1 215	2 073	2 055	2 466	2 098	2 224	2 122
Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler, per innbygger 6-15 år	1 607	1 591	1 997	2 372	2 459	2 744	2 439	1 841
Dekningsgrad								
Andel barn i gr.skolealder på venteliste til komm musikk- og kulturskole, av barn i alderen 6-15 år	0,3 %	0,2 %	1,6 %	6,9 %	1,6 %	0,6 %	3,2 %	3,0 %
Kvalitet								
Tilskudd til frivillige barne- og ungdomsforeninger per lag som mottar tilskudd	901 000	97 889	19 579	173 375	6 000	778	34 657	62 705

Ringerike kommunes netto driftsutgifter til kultursektoren har økt i 2017. Sett i forhold til kommuner i landet uten Oslo og Kostragruppe 13, bruker kommunen lite på kultur.

Visjon:

Kultur for alle

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Bruker-medvirkning	God brukermedvirkning i kulturskolen	Andel gjennomførte elevsamtaler	87,0 %	95,0 %	95,0 %	95,0 %	95,0 %
Tilstrekkelig kvalitet	Øke antall elever i kulturskolen, målt i prosent av antall barn i grunnskolealder.	Antall barn	6,7 %	10,0 %	12,0 %	14,0 %	15,0 %
	Øke fagtilbudet i kulturskolen	Antall fag	2	5	5	5	5

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
God ressursutnyttelse	Øke antall brukere med "Meråpent-avtale"	Antall brukere med "Meråpent-avtale" - ny indikator 2017	720	1200	1300	1400	1500

Virkemiddel for å nå mål

Kulturskolen driver aktivt med å rekruttere nye elever, blant annet ved å utvide fagtilbudet.

Biblioteket øker besøkstallene gjennom arrangementer og aktiviteter i nytt sceneområde og tilgjengeligheten gjennom Meråpent bibliotek.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022
Vedtatt budsjett	28 905	28 905	28 905	28 905
Sum Tekniske justeringer	298	298	298	298
Sum Vedtak forrige periode	-626	-805	-1 190	-1 190
Konsekvensjustert budsjett	-328	-507	-892	-892
Konsekvensjustert ramme	28 577	28 398	28 013	28 013
Innsparingstiltak				
Effektiviseringskrav 0,7 %	-237	-237	-237	-237
Tilskudd idrettsformål - reduksjon av budsjett, tiltak utført	-2 400	-2 400	-2 400	-2 400
Sum Innsparingstiltak	-2 637	-2 637	-2 637	-2 637
Nye tiltak				
Nye tiltak på bibliotekets barneavdeling	100	100	100	100
Støtte til fotballhall	0	3 500	0	0
Tilskudd Positiv Oppvekst	200	200	200	200
Turskiltprosjekt	150	0	0	0
Videreføring av økt støtte til Ringerike Kultursenter	1 500	1 500	1 500	1 500

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022
Videreføring opptrapping "Korps i skolen"	566	0	0	0
Økt aktivitet i Bokåret 2019	25	25	25	25
Sum Nye tiltak	2 541	5 325	1 825	1 825
Nye tiltak og realendringer budsjett	-96	2 688	-812	-812
Ramme 2019-2022	28 481	31 086	27 201	27 201

Sammendrag driftsbudsjett for sektoren

Støtte til lag og foreninger

Støtten til lag og foreninger videreføres på 2018-nivå.

Positiv oppvekst søker om at årlig støtte økes med kr 150 000 til kr 700 000. Dette er ikke lagt inn i Handlingsprogram 2019-2022.

Haugsbygd Arena

Dersom Haugsbygd Arena realiseres vil Ringerike kommune leie gymsaler fra 2022. Eventuell leie legges i Handlingsprogram 2020-2023.

Snøproduksjonsanlegg på Ringkollen

Rådmannen ønsker å prioritere tilskudd til snøproduksjonsanlegg på Ringkollen i 2019. På grunn av ett stramt budsjettforslag for 2019, ser ikke rådmannen muligheter til å finansiere tilskuddet på kr 3 000 000 med driftsmidler, og vil derfor komme tilbake til finansieringen i disponeringen av regnskapsresultatet for 2018.

Innsparingstiltak

Tilskudd idrettsformål - reduksjon av budsjett, tiltak utført

Tyrstrand kunstgressbane 2,4 millioner kroner - tiltaket utført i 2017 og bevilgningen skal ikke videreføres.

Effektiviseringskrav 0,7 %

Kultursektorens andel av effektiviseringskrav på 0,7 %.

Nye tiltak

Videreføring av økt støtte til Ringerike Kultursenter

FS-vedtak sak 51/18. Søknad om økt tilskudd 1,5 millioner kroner hvert år ble behandlet, det ble vedtatt 1,5 millioner kroner i 2018. Tiltaket fremmes derfor for 2019 jfr. søknad.

Videreføring opptrapping "Korps i skolen"

Det er behov for økt budsjett til dekning av lønn til flere ansatte i "Korps i skolen" jfr. vedtatt opptrappingsplan. Prosjektet utvides til to nye skoler i 2019 og evalueres for å vurdere videre satsning.

Tilskudd Positiv Oppvekst

Det tilføres ytterligere 200 000,- kroner

Turskiltprosjekt

Kommunal del av turskiltprosjektet som gjelder merking av turistløyper på Vikerfjell, Vassfaret og Krokskogen har en stipulert utbetaling i 2019 på 150 000 kroner, jfr. KS-sak 58/17.

Støtte til fotballhall

Det foreslås å gi støtte til fotballhall i Heradsbygda med 3,5 mill kroner i 2020, jf KS-sak 77/18.

Investeringsbudsjett

Arbeidet med utbedring av Riddergården, med blant annet nytt sprinkleranlegg, fortsetter i 2019.

Beløp i 1000	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Netto prosjekt utgift	Utgift 2019	Utgift 2020	Utgift 2021	Utgift 2022	Utgift 2019-22
Investeringsprosjekter							
Kulturtjenesten							
Oppgradering og sprinkling Riddergården	2019	6 500	4 500	0	0	0	4 500
Schjongshallen	2019	8 030	7 000	0	0	0	7 000
Tilskudd til Ringerike Kirkelige fellesråd - Oppgradering og utvikling kirker	LØPENDE		5 000	5 000	5 000	5 000	20 000
Sum Kulturtjenesten		14 530	16 500	5 000	5 000	5 000	31 500
Sum investeringsprosjekter		14 530	16 500	5 000	5 000	5 000	31 500

Oppgradering og sprinkling Riddergården

Det ble bevilget 6,5 millioner kroner til utbedring av Riddergården i 2018. Dette fordeler seg på 1,5 millioner kroner til sprinkling, og 5 millioner kroner til utbedring. Arbeidet ble ikke ferdigstilt og fortsetter i 2019. Innhold og omfanget av det som skal gjøres i Riddergården behandles i egen sak.

Tilskudd til Ringerike Kirkelige fellesråd - Oppgradering og utvikling kirker

Fra og med 2018 flyttes budsjettposten for tilskuddet til investering. Fellesrådet får 5 mill. kroner årlig til investeringstiltak, prioriterer og iverksetter disse selv, og rapporterer i forbindelse med årsrapporten hvilke prosjekter som er prioritert og gjennomført.

Helse og omsorg

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Driftsutgifter						
Lønn	610 842	580 623	589 944	589 444	588 944	588 944
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	130 639	132 485	131 941	131 941	132 091	132 091
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	66 118	62 417	69 217	69 217	69 217	69 217
Overføringsutgifter	60 082	53 211	58 611	58 611	58 611	58 611
Finansutgifter	14 776	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Sum Driftsutgifter	882 458	829 737	850 714	850 214	849 864	849 864
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-109 106	-108 804	-112 044	-118 694	-118 594	-118 594
Refusjoner	-112 826	-108 293	-111 893	-111 893	-111 893	-111 893
Overføringsinntekter	-3 136	-1 260	-1 260	-1 260	-1 260	-1 260
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-15 788	-894	-894	-894	-894	-894
Sum Driftsinntekter	-240 857	-219 251	-226 091	-232 741	-232 641	-232 641
Sum	641 601	610 485	624 622	617 472	617 222	617 222

Om sektor

Helse og omsorg i Ringerike kommune vil være en bærekraftig sektor som yter gode velferdstjenester til brukerne. I årene fremover vil andelen av befolkningen som jobber og betaler skatt bli mindre, og kostnader til pensjoner og helse- og omsorgstjenester øker. En eldre befolkning betyr også at det blir færre hender til å utføre oppgavene. Denne utviklingen krever at sektoren og våre innbyggere må være fleksible for morgendagens løsninger, være kreative og utforskende i utviklingen av tjenestene og kunne fange opp og tilpasse oss nyvinninger.

Ringerike kommune tildeler pleie- og omsorgstjenester etter vedtatte tildelingskriterier som forvaltes av tildelingskontoret. Disse tjenestene er bl.a. hjemmebaserte tjenester, tjenester til funksjonshemmede, rus- og psykiatritjenester, dagopphold, institusjonsopphold, miljøarbeidertjeneste, støttekontakt, BPA m.m. I tillegg ytes sosialtjenester ved NAV, helsetjenester ved legevakt, helsetjenestene ved fengselet og transittmottaket, tjenester for både menn og kvinner ved krisesenteret og matproduksjon og -ombringning ved Ringerikskjøkkenet.

Ønsket utvikling

Morgendagens helse- og omsorgstjenester handler om å skape forutsetninger for gode og likeverdige tjenester for et antatt høyere antall brukere og for et større mangfold av brukere. Dette innebærer at tjenestene må ha en kapasitet som står til behovene de ulike gruppene har. Årets budsjett synliggjør slik satsning.

"Leve hele livet" er den siste stortingsmeldingen som omhandler fem nasjonale innsatsområder for eldre over 65 år; Et aldersvennlig Norge, Aktivitet og fellesskap, Mat og måltider, Helsehjelp og Sammenheng i tjenestene. Stortinget melder at med disse innsatsområdene skal eldre få mulighet til å mestre eget liv der de bor - hele livet. Ringerike kommune vil utvikle tjenestene for de eldre i tråd med

føringene fra stortingsmeldingen, og rådmannen vil benytte 2019 på å kartlegge status på innsatsområdene og foreslå utviklingsområder.

Områdene innenfor sektoren

Kommuneoverlege

Kommuneoverlegen er medisinsk faglig rådgiver for rådmannen og rådmannens ledergruppe, koordinator for fastleger og fastlegeordningen samt kommunens overlege for sykehjem og helsestasjon. I tillegg er kommuneoverlegen helsemyndighet innenfor helseberedskap, folkehelse, miljørettet helsevern, smittevern og psykisk helse.

Tildelingskontoret

Ringerike kommune har organisert tjenestetildelingen i eget tildelingskontor. Her er også koordinerende enhet. Tjenester tildeles etter veileder til tildelingspraksis jf. Helse- og omsorgstjenesteloven, helsepersonell loven, pasient og brukerrettighetsloven, forvaltningsloven og verdighetsgarantien.

Hjemmebaserte tjenester

Hjemmetjenester omfatter hjemmesykepleie og praktisk bistand i hjemmet i tillegg til ansvar for trygghetsalarm og matombringing. Tjenesten er regulert i henhold til Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester og Lov om pasient og brukerrettigheter. Ambulerende tjenester ytes ved baser knyttet til Hallingby, Hønefoss, Nes, Sokna og Tyrstrand. Stasjonære tjenester ytes av et stasjonært team som tilhører det bofellesskapet/omsorgsboligen den enkelte bor i.

Institusjon: kort- og langtidsplasser

Institusjonene har ansvar for langtidsbrukere med stort pleiebehov, samt brukere med behov for korttids- og avlastningsopphold. Tjenesten er regulert i Forskrift for sykehjem og boform for heldøgns omsorg og pleie.

NAV-tjenester

De kommunale tjenestene i NAV er lovregulert i lov om sosiale tjenester i NAV. I NAV Ringerike er følgende kommunale tjenester samlet: økonomisk sosialhjelp og gjeldsrådgivning. NAV- kontoret skal ivareta brukerens helhetlige behov for bistand, og tilby en individuelt tilpasset oppfølging med de tjenester, tiltak og virkemidler kontoret rår over.

Ringerikskjøkken

Målsetting er produksjon av god mat med riktig nærings sammensetning tilpasset brukernes behov. Det brukes en produksjonsmetode hvor maten i størst mulig grad beholder næringsstoffer, smak og utseende. Det skal legges vekt på tilpassinger til yngre brukergrupper og tilbud om ernæringsstett kost for de med mindre matlyst.

Dagopphold i institusjon - Dagsenter/Aktivitetssenter

Dagopphold er et tilbud til hjemmeboende eldre som har behov for en mer meningsfylt hverdag, både i forhold til fysiske og psykiske behov. Vi har sosialt samvær, trening i ulike former, gåturer, treningsrom, sittedans og fellestrim. Trening er viktig for å forebygge og opprettholde funksjoner. Brukerne som benytter dagopphold blir hentet hjemme i egen bolig og kjørt til og fra av kommunens eget transportkontor.

Aurora

Arbeid og dagsentertilbud til voksne funksjonshemmede. Kommunen ønsker å bidra til at våre brukere/arbeidstakere opplever trygghet, mestring og trivsel ved å jobbe med produksjon av ulike produkter. God drift ved Aurora vil kjennetegnes ved fornøyde brukere/arbeidstakere med tilpassede aktiviteter som kan føre til produksjon av salgbare produkter. Arbeidsoppgavene tilpasses og er oppgaver innen vedproduksjon, strikking, veving, lysproduksjon, makulering, snekring og kantine. Dagsentertilbudet er et trivselstiltak som aktiviserer deltakerne med musikk, dans, trening og enklere hverdagsaktiviteter.

Helsetjenester fengsel og transittmottak

Ringerike kommune har ansvar for helseavdelingen ved Ringerike fengsel. Tjenesten er regulert i Helse og omsorgstjenesteloven. Helseavdelingens mål er at helsevurdering (innkomstsamtale) foretatt av sykepleier skal gjennomføres innen ett døgn etter ankomst.

Ringerike kommune har ansvar for helseavdelingen ved transittmottaket. Tjenesten er regulert i Forskrift om tjenester til personer uten fast opphold. Ankomstfasen omfatter lovpålagt og nødvendig helseundersøkelse og gjennomføring av informasjonssamtale med NOAS (Norsk organisasjon for asylsøkere). Usikkerheten i flyktningetilstrømningen til Norge og hvordan UDI velger å benytte Hvalsmoen, gjør at vi til enhver tid må være omstillingsdyktige og nytenkende.

Interkommunalt samarbeid

Krisesenter og Legevakt er interkommunale tjenester som driftes med Ringerike som vertskommune. Helsesamarbeidet for Ringeriksregionen og Midt-Buskerud har en egen koordinator som skal sørge for koordinering helsesamarbeidet mellom Vestre Viken og Vestregionsamarbeidet. Denne stillingen er finansieres av samarbeidskommunene.

Kostra-analyse - Pleie og omsorg

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Prioritet								
Institusjoner (f253+261) - andel av netto driftsutgifter til plo(B)	40,6 %	41,7 %	56,1 %	36,6 %	64,0 %	36,8 %	44,1 %	42,9 %
Netto dr.utg. pr. innb. 261 Institusjonslokaler (B) *) **)	1 165	1 142	1 385	646	921	351	933	907
Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter(B)	35,7 %	35,2 %	32,4 %	32,2 %	29,0 %	33,6 %	31,1 %	30,8 %

Handlingsprogram 2019-2022

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Tjenester til hjemmeboende (f254) - andel av netto driftsutgifter til plo(B)	55,1 %	54,5 %	42,2 %	57,8 %	33,6 %	59,4 %	50,2 %	51,1 %
Produktivitet								
Utgifter per beboerdøgn i institusjon	3 993	4 241	3 626	4 536	4 607	3 654	3 439	3 483
Dekningsgrad								
Andel hjemmetj.mottakere med omfattende bistandsbehov, 80 år og over(B)	16,8 %	17,1 %	9,7 %	20,8 %	9,9 %	15,1 %	14,7 %	13,9 %
Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon	9,1 %	8,9 %	14,3 %	6,6 %	9,0 %	10,0 %	12,6 %	11,7 %

Netto driftsutgifter pleie og omsorg i prosent av kommunens totale netto driftsutgifter viser en mindre nedgang. Ringerike bruker fortsatt en større andel til denne tjenestegruppen enn sammenligningskommunene/gruppene, men nærmer seg gradvis. I forhold til utgiftsbehovet er ressursbruken under landsgjennomsnittet, men lavere inntektsgrunnlag (95 %) enn landsgjennomsnittet gjør at andelen kun får en mindre reduksjon.

For Ringerike har de fleste indikatorene holdt seg stabilt i perioden. Sammenlignes de med utvalgte kommuner/grupper er det noen forskjeller. Samlet sett brukes en større andel av pleie og omsorg sin ramme på hjemmetjenester enn på institusjonstjenester. Det gjelder også kommunene Gjøvik og Modum. Flere indikatorer viser at disse tre kommunene satser på hjemmebaserte tjenester til eldre, men Ringerike har den laveste andelen av de tre. Men alle er godt over landet og Kostragruppe 13. Tilsvarende er Ringerike høyest av de tre kommunene i andel til institusjonstjenester. Som en del av institusjonstjenesten regnes utgifter til drift av institusjonsbygningene. Der ligger Ringerike høyt, bl.a. grunnet husleie for noen av institusjonene. Institusjonstjenester inkluderer barneboliger og kjøp av eksterne plasser som overliggere på sykehus. Dette er også forholdsvis dyre institusjonsplasser, og det er plasser som ikke gir inntekter. Dette vises også igjen i en forholdsvis høy pris per beboerdøgn i institusjon selv om det nå er to av sammenligningskommunene som ligger høyere.

Kommunen har en høy andel hjemmeboende med omfattende bistandsbehov og forholdsvis lav andel over 80 år på institusjon. Dette er naturlige følger av satsning på hjemmebaserte tjenester.

Kostra-analyse - Sosiale tjenester

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Produktivitet								
Brutto driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp pr. mottaker(B)	48 587	52 863	48 291	57 282	42 590	39 078	45 381	51 462
Dekningsgrad								
Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde(B)	58,4 %	44,5 %	45,8 %	41,3 %	45,8 %	27,3 %	40,5 %	43,7 %
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år(B) **)	4,0 %	4,0 %	4,4 %	4,4 %	3,1 %	3,5 %	3,5 %	3,2 %

Andel mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde er redusert. Kommunen er fortsatt høyere enn Gjøvik og Modum, men er nå bare så vidt over Kostragruppe 13. Og det er antall mottakere med sosialhjelp som hovedinntektskilde som er redusert, siden totalt antall mottakere av sosialhjelp har vært nokså stabilt disse årene.

Driftsutgifter til økonomisk sosialhjelp har økt med 4 mill.kr fra 2016 til 2017. Med nesten uendret antall mottakere er det utgift per mottaker som har økt. Og det er i gruppen under 30 år at utbetalingen har økt mest. Kjennetegn på denne gruppen er utfordringer med rus og/eller psykisk helse, mange har ikke fullført videregående skole, mange forsørger barn og flere kommer fra introduksjonsordningen eller enslige mindreårige flyktninger for videre oppfølging i NAV. Det er også kjent at mottakerne av sosialhjelp mottar stønad i lengre tid enn i de fleste andre sammenlignbare kommuner.

De unge er en prioritert målgruppe i NAV. Det finnes mange statlige tiltak for gruppen, men de har oftest et arbeidsrettet innhold, noe som ikke alltid passer for ungdommenes livssituasjon. NAV tilbyr videre for eksempel gruppetiltak for de arbeidssøkende, de jobber tverrsektorielt for å se på nye måter å følge opp barn og unge for å unngå at de må søke NAV i 18-20 års alderen og de arbeider med å få i stand et Ungdommens Hus.

Kostra-analyse - Kommunale boliger

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Prioritet								
Brutto investeringsutgifter til boligformål per innbygger i kroner	259	47	2 378	689	30	1 702	1 426	1 527
Kommunale boliger Korr. bto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	1 895	1 991	800	352	623	1 089	1 324	1 301
Framsikt								
Kommunalt disponerte boliger per 1000 innbyggere(B)	22	21	20	32	17	27	21	19

Lave investeringsutgifter og høye brutto driftsutgifter til boligformål kan tilskrives kommunens organisering av sine boliger med Ringerike boligstiftelse som eier og kommunen som leier. Kommunen er stabile på indikatorene over tid, men avviker fra de andre sammenligningskommunene

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Ledelse	Lederne er mestringsorienterte og tydelige premissleverandører	Samlet score på medarbeiderundersøkelse		>4,3	>4,3	>4,3	>4,3
Medarbeiderskap	Organisasjonen preges av selvstendige, fleksible og kompetente medarbeidere	Samlet score på medarbeiderundersøkelsen		>4,3	>4,3	>4,3	>4,3
	Redusere medarbeideres sykefravær	Redusert fravær	11,3 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %	10,0 %

Handlingsprogram 2019-2022

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Tilstrekkelig kvalitet	Pasientsikkerhet	Andel digitale trygghetsalarmer	50,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
		Antall Evondos (medisinsk medisindosett)	31	60	60	60	60
	Styrke demensomsorgen	Antall personer som har mottatt pårørendeopplæring	34	100	160	160	160
		Antall tilgjengelige aktivitetsgrupper for hjemmeboende demente	0	7	7	7	7
Økt selvhjulpenhet		Andel unge under 30 år som har krav om aktivitetsplikt		90,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %
		Antall gruppearrangement for hjemmeboende eldre i forebyggende øyemed pr. år.	0	10	15	15	15
		Antall personer som har gjennomført hverdagsrehabilitering	30	74	134	134	134

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
God ressursutnyttelse	Effektiv tjenesteproduksjon	Andel korttidsplasser belagt med korttidsplasser	86,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %
		Gjennomsnittlig liggetid på sykehuset etter at pasienten er definert som utskrivningsklar	1,7 døgn	0-3 døgn	0-3 døgn	0-3 døgn	0-3 døgn
Omfang på tjenester tilpasset brukernes behov	Det nyetablerte boligkontoret sikrer en helhetlig og godt koordinert tjeneste	Antall huststander som har gått fra leie til eie	0	20	20	20	20
		Færre innbyggere er avhengig av sosialhjelp	485	360	360	360	360
		Antall mellom 18-24 år på økonomisk sosialhjelp	83	50	50	50	50
		Gjennomsnitt antall måneder på sosialhjelp	5,85	5,00	5,00	5,00	5,00
Riktig dimensjonering av tjenestene		Antall produserte timer innen ambulerende og	38 700	31 000	31 000	31 000	31 000

Handlingsprogram 2019-2022

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
		stasjonær hjemmetjeneste					
		Antall søknader på tjenester	1 565	2 400	2 400	2 400	2 400
		Gjennomsnittlig antall på venteliste i omsorgsbolig pr.mnd	16	10	5	5	5
		Gjennomsnittlig antall på venteliste institusjon pr.mnd	10	5	5	5	5

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022
Vedtatt budsjett	610 485	610 485	610 485	610 485
Sum Tekniske justeringer	7 599	7 449	7 449	7 449
Sum Vedtak forrige periode	-500	-7 150	-7 050	-7 050
Konsekvensjustert budsjett	7 099	299	399	399
Konsekvensjustert ramme	617 584	610 784	610 884	610 884
Innsparingstiltak				
Brukerbetaling institusjon	-900	-900	-900	-900
Effektiviseringskrav 0,7%	-5 818	-5 818	-5 818	-5 818
Husleieinntekter	-1 440	-1 440	-1 440	-1 440
Refusjon ressurskrevende tjenester	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Salg Servicesentrene	-150	-150	-150	-150
Sum Innsparingstiltak	-12 308	-12 308	-12 308	-12 308
Nye tiltak				
Basistilskudd leger	1 100	1 100	1 100	1 100
Dagberedskap	240	240	240	240
Drift leasingbiler	1 000	1 000	1 000	1 000
Driftstilskudd fysioterapeuter	500	500	500	500
Forebyggende tiltak NAV	1 000	500	0	0
Husleie til Boligstiftelsen	2 000	2 000	2 000	2 000
Kjøp av korttidsplasser/langtidsplasser av eksterne KS sak 143/18	5 000	5 000	5 000	5 000
Manglende fastlønnstilskudd fysioterapi	400	400	400	400
Pilotprosjekt - Menova i samarbeid med NAV	1 500	1 500	1 500	1 500
Redusert husleie til Boligstiftelsen	-5 000	-5 000	-5 000	-5 000
Styrke hjemmetjenesten i Hønefoss	5 000	5 000	5 000	5 000
Styrking av sosialhjelp	5 000	5 000	5 000	5 000
Styrking av tjenester til psykiatri og rus	200	200	200	200
Tilskudd Ringerike interkommunale legevakt	420	420	420	420
Tilskudd Stjernegruppen	200	200	200	200
Økt husleie ny legevakt	0	150	300	300
Økt husleie Vikenbygget	586	586	586	586
Økt tilskudd til Fontenehuset	200	200	200	200
Sum Nye tiltak	19 346	18 996	18 646	18 646
Nye tiltak og realendringer budsjett	7 038	6 688	6 338	6 338
Ramme 2019-2022	624 622	617 472	617 222	617 222

Sammendrag driftsbudsjett for sektoren

Sektoren leverer tjenester 24 timer i døgnet hver dag hele året. Et tilfredsstillende antall kompetente, dedikerte medarbeidere er avgjørende for at sektoren skal kunne levere riktige tjenester til rett tid og med avtalt kvalitet. Hovedtyngden av utgiftene i sektoren er derfor knyttet opp mot lønn (85-90%).

Kommunen har de siste årene prioritert kompetanseutvikling for å være i stand til å håndtere sektorens oppgaver og samfunnets endrede tjenestebehov og brukergruppesammensetning. Satsingen skal gjøre kommunen i stand til å gi tjenester til det beste for brukeren på en effektiv måte.

Vedtatt budsjett for 2019 medfører en økt satsing i NAV for å stagnere og forebygge kostnader knyttet til økonomisk sosialhjelp. Dette gjøres ved å styrke gjeldsrådgivning, fortsette fokus og tiltak med metodikk fra lavinntektsfamilie-prosjektet til andre grupper. Etablere Ungdomshus med veiledning og bistand for unge i sårbare faser samt et pilotprosjekt for å etablere aktivitetstiltak for å stimulere til skole og arbeid.

I 2019 velger rådmannen å styrke den sentrumsnære hjemmetjenesten, og dette innebærer etablering av ny turnus som følge av kommunens prosjekt om heltidskultur. Satsningen fører også til en styrking av arbeidet innenfor demens og lindrende pleie samt arbeidet med å sikre gode tjenesteoverganger.

Effektiviseringskravet for 2019 medfører at sektoren vil måtte jobbe kontinuerlig med å finne kostnadsbesparende tiltak samtidig med at en bevarer satsingsområdene.

Tekniske justeringer

Lønnsvekst

Lønnsvekst fra 2018 med helårseffekt inn i 2019.

Luftmålinger i Hønefoss sentrum

Luftmålinger i Hønefoss sentrum skal gjennomføres i 2018/2019. Det er avsatt midler til hele prosjektet i 2018. Prosjektet går fra juni 2018 til og med mai 2019. Det gjøres en avsetning 31.12.18 av ubrukte midler til prosjektet som utfra betalingsplan er kr 580 000 uten merverdiavgift. Målingene er utvidet med ytterligere sensorer som medfører økt utgift kr 150 000. Midler til dette er hensyntatt i budsjett 2019.

Økt timesats til støttekontakter

Timesatsen til støttekontakter er økt fra kr 123 kr til tarifflønn assistenter laveste sats. Et tiltak for lettere å rekruttere støttekontakter. Et viktig tiltak langt ned i omsorgstrappen.

Budsjettkorrigering vedtatt i KS vedtak 74/18 for 2018. Må videreføres i 2019.

Vedtatt forrige periode

Implementering av velferdsteknologiske tiltak i pilot velferdsteknologi.

Sikre god implementering av velferdsteknologiske tiltak som startet opp i pilot velferdsteknologi. Tiltak som kun gjaldt 2018, og korrigeres i 2019-2022.

Økte leieinntekter omsorgsboliger

Heradsbygda omsorgssenter planlegges nå for 64 bemannede boligheter med tilhørende fasiliteter. Her vil beboerne betale for husleie, mat og øvrige tjenester. For kommuneregnskapet blir det en

reduksjon i beboerbetaling(vederlag) og en økning i husleieinntekter, eventuelt økt salg av mat fra Ringerikskjøkken og økte inntekter for praktisk bistand. Mye usikkerhet, og det gjøres ingen endring i anslag økte inntekter i år.

Økte leieinntekter Heradsbygda omsorgsboliger

Heradsbygda omsorgsleiligheter. Økt antall leiligheter fra 54 til 64. Fører til økte leieinntekter på kr 1 000 000 fra 2020.

For høyt budsjett 2017 på vederlag opphold institusjon og hjemmetjenester

Gjelder reduksjon i beboerinntekter(vederlag) ved åpning av Heradsbygda omsorgssenter. Beboerne her betaler for husleie og øvrige tjenester. Beregninger gjøres neste år.

Innsparingstiltak

Effektiviseringskrav 0,7%

Effektiviseringskrav 0,7% utgjør kr 5 818 000.

Refusjon ressurskrevende tjenester

Økt refusjon som følge av nye brukere og endring i tjenestebehov. Dette gjelder 2018, og som blir utgangspunktet for budsjett 2019.

For 2017 var refusjonen 80% av lønnsutgiften utover innslagspunkt på kr 1 235 000.

Husleieinntekter

Beregner kun 2% vekst i husleien, siden den ikke justeres med KPI 01.01, men når beboer har bodd i hus/leilighet i ett år, jfr. Husleieloven §4 - 2. Oppjusteres til gjengs leie ved innflytting av nye beboere. Husleieinntektene økes med kr 800 000.

De nye leilighetene som skal bygges kan gi tilsammen kr 640 000 i husleieinntekter for kommunen. Tilsammen en økning på kr 1 440 000.

Brukerbetaling institusjon

Anslag på 3% økning i brukerbetaling for opphold i institusjon. Beregnes av årets prognose og utgjør kr 900 000.

Salg Servicesentrene

Lagt til 3% økning i salgsinntekt (3259*3%). i tillegg salg til andre fra Hovedkjøkkenet (1400*3%).

Tilsammen kr 150 000.

Nye tiltak

Styrking av sosialhjelp

Styrking av sosialhjelpsbudsjettet skal i hovedsak benyttes til forebyggende tiltak som gjeldsrådgivning spesielt til yngre sosialhjelpsmottakere, og opprette arbeidsrettet tiltak til unge mottakere av økonomisk sosialhjelp. For øvrig har det vist seg at utbetaling av økonomisk sosialhjelp har økt fra år til år selv om tiltak har blitt satt inn. Her er også en del til delvis justering av budsjettet for økonomisk sosialhjelp.

Styrke hjemmetjenesten i Hønefoss

Enheten er pilot for heltidskulturprosjekt som har ført til omlegging av turnus med blant annet økt kompetanse, lavere uketimer, teamoppbygging av turnus, større stillinger og som totalt sett har ført til økt bemanning. I tillegg skal bemanningen økes med demenskoordinator, palliasjonskoordinator og HPH-team.

Kjøp av korttidsplasser/langtidsplasser av eksterne KS sak 143/18

Det bevilges kr 5 mill. til kjøp av korttidsplasser/langtidsplasser av eksterne for å dekke opp for manglende plasser i kommunens egne avdelinger. KS-sak 143/18.

Husleie til Boligstiftelsen

I henhold til brev fra Boligstiftelsen økes husleien for 2019 med kr 2 829 000. Dette inkluderer KPI med 2,5%. Boligstiftelsen anmodes om kun 1% KPI, noe som vil redusere utgiftsøkningen med ca 900 000, avrundet til en økning på 2 mill.kr. Det er ønskelig at også Boligstiftelsen kan bidra i effektiviseringsprosessen som kommunen er inne i.

Pilotprosjekt - Menova i samarbeid med NAV

Menova har etablert et pilotprosjekt i samarbeid med NAV for å få ungdom i arbeid. Har startet i 2018 og det bevilges 1,5 mill. for at prosjektet videreføres ut 2019. KS-sak 143/18

Basistilskudd leger

Satsen for basistilskudd (per capita tilskudd) for fastlegeordningen i kommunene reguleres 1.juli hvert år. Antall pasienter på listene danner grunnlaget for kommunens utbetaling til legene. Fra 1.juli 2018 er satsen kr 486 per pasient per år. Dette er en økning på 7,76% som er mer enn en dobling av økningen i forhold til de siste årene.

Forebyggende tiltak NAV

Dette er en oppfølging av vedtak i FS 13/18 - 3 Prosjekt oppfølging av lavinntektsfamilier.

Prosjektet «helhetlig oppfølging av lavinntektsfamilier» har vist gode resultater. 2018 er siste år NAV mottar midler, kr 1 300.00 av Arbeids- og velferdsdirektoratet til å dekke to stillinger. Formannskapet ber Rådmannen følge opp prosjektet for å sørge for at prosjektet kan videreføres i 2019.

Prosjektet prøver ut en ny rolle i kommunen, plassert på Nav kontoret, en familiekoordinator som gir tett oppfølging etter behov. Familiekoordinatoren jobber med hele familien under ett og med fire målområder, arbeid – bolig - økonomi og barnas situasjon, og har et utstrakt samarbeid med andre aktuelle/involverte tjenester i kommunene.

Drift leasingbiler

I utgangspunktet er det et behov for 2 Mill kr. i økt ramme med bakgrunn i 2018-regnskapet. Med ny leverandør, mindre innbytte av biler og mindre skader (pålagt kjørekurs) reduseres tiltaket til 1 mill.kr. Beregning fra leder viser en besparelse på 0,6 Mill kr ved overgang til ny leverandør. I 2018 er planen å bytte 33 biler mot 20 biler i 2019, noe som forventes å gi innsparing, da det viser seg at det ofte er skader som må repareres ved innbytte. Det er planlagt pålagt HMS-kurs for alle sjåførene av leasingbilene som forhåpentligvis vil redusere skader og vedlikeholdskostnader. Øvrig tiltak er å bruke bilene på tvers av enhetene for å unngå bruk utover maks kilometer.

Driftstilskudd fysioterapeuter

I henhold til ASA 4303 Avtale om driftstilskudd og takster for fysioterapeuter med avtale om privat praksis med kommunene, er driftstilskuddet for avtaleåret 2018-2019 fastsatt til kr 444 600. Det er en økning på kr 23 580 per årsverk. Med 21,4 årsverk vil det bli en økning på kr 500 000.

Tilskudd Ringerike interkommunale legevakt

Økt tilskudd til Ringerike interkommunale legevakt grunnet lønns- og prisvekst. Økt med 2,8 % av kommunens tilskudd for 2018 som er på 14,2 mill.kr. Er fordelt på ordinær legevakt og øyeblikkelig hjelp tilbudet ved legevakta. Tilsammen kr 420 000.

Manglende fastlønnstilskudd fysioterapi

Folketrygden yter tilskudd til kommunene for fastlønnstillinger for fysioterapeuter i henhold til Forskrift om fastlønnstilskudd til delvis dekning av kommunens utgifter til fysioterapitjenesten. Tilskuddet gis nå til kurativ virksomhet utenfor institusjon. Det betyr at fysioterapeuter i institusjonstjenesten ikke gis tilskudd. Over tid har kommunen mistet to tilskudd som følge av endring i regelverk og endring i kommunens organisering. Dette utgjør kr 400 000.

Dagberedskap

Dagberedskapstilbudet samles ved ett legekontor i Hønefoss

Ved behandling i Hovedkomiteen, vedtak: Sak 27/18 ble saken tatt til etterretning. Økonomisk konsekvens er en økt utgift kr 240 000.

Tilskudd Stjernegruppen

Iflg.KS-vedtak 143/18 er det ønske om å tilføre ytterligere 200 000,- kroner til Stjernegruppen for å styrke arbeidet.

Styrking av tjenester til psykiatri og rus

Styrking av dagtilbud til unge brukere med psykisk helse og rusrelaterte lidelser. Ser i 2018 en økning av behov. Henger sammen med ny rusreform hvor ettervern og oppfølging bolig og fritid er viktige kommunale ansvarsområder. Enhet for rus og psykiatri ser at deres brukere blant annet profiterer sterkt på å delta i tilbudet, "Inn på tunet", og at flere kan nyttiggjøre seg den aktiviteten.

Økt tilskudd til Fontenehuset

KS ønsker å prioritere Fontenehuset med kr 200 000,-. Fontenehuset gjør et meget godt arbeid når det gjelder personer med psykisk sykdom, og har gode resultater når det gjelder å få dem tilbake i jobb. KS-sak 143/18.

Økt husleie ny legevakt

Økt husleie ny legevakt gjelder FDV kostnader og bygslingsavgift. Ringerikes andel er 46,8% og utgjør kr 300 000 per år. Forventet åpning er juni 2020, og det regnes økt husleie for ett halvt år i 2020.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Samlede prosjektbeløp		Økonomiplan				Sum
	Ferdig år	Netto prosjekt utgift	Utgift 2019	Utgift 2020	Utgift 2021	Utgift 2022	Utgift 2019-22
Investeringsprosjekter							
Helse og omsorg							
Helse - Inventar/medisinsk utstyr	LØPENDE		4 300	2 500	0	0	6 800
Heradsbygda omsorgssenter	2020	402 500	204 600	273 200	1 500	0	479 300
Hov vest omsorgsboliger	2020	5 400	27 500	0	0	0	27 500
Hov øst omsorgsboliger	2020	79 900	50 000	54 000	0	0	104 000
Ny legevakt	2020	99 000	50 000	43 500	0	0	93 500
Oppgradering helse- og omsorgsbygg	LØPENDE		1 500	0	0	0	1 500
Parkering Austjord	2019	3 180	3 180	0	0	0	3 180
Ringerikskjøkken ny produksjonsmåte	2019	8 500	7 500	0	0	0	7 500
Sum Helse og omsorg		598 480	348 580	373 200	1 500	0	723 280
Sum investeringsprosjekter		598 480	348 580	373 200	1 500	0	723 280

Helse - Inventar/medisinsk utstyr

Det er startet et oppgraderingsarbeid knyttet til institusjoner og omsorgsboliger med døgnbemanning. Oppgraderingen vil bestå i å skifte ut og modernisere nødvendig inventar, utstyr og møbler. Fellesarealer, kjøkken og ansattfasiliteter blir prioritert.

Kommunene er tillagt en rekke nye oppgaver i forbindelse med samhandlingsreformen. Disse oppgavene er resurskrevende, både når det gjelder personell, kompetanse og medisinskteknisk utstyr. For å kunne gi et faglig tilfredsstillende tilbud, er det ved enkelte institusjoner nødvendig og supplere og oppgradere dette utstyret.

Heradsbygda omsorgssenter

Heradsbygda omsorgssenter planlegges for 64 bemannede boligenheter med tilhørende fasiliteter, samt nytt dagaktivitetssenter med kapasitet til 20 brukere. Det etableres ny sentral base for hjemmebaserte tjenester. Planlegges ferdigstilt høst / vinter2020 - 2021.

Kommunen mottar momskompensasjon og investeringstilskudd fra husbanken. Beboerne betaler husleie i.h.t- kommunalt vedtak.

Hov vest omsorgsboliger

Utbyggingen gjelder et boligfellesskap (borettslag) på Hov for sju unge psykisk utviklingshemmede med relativt stort omsorgsbehov. Prosjektet ble startet etter forslag fra en foreldregruppering med sju psykisk utviklingshemmede barn for å bl.a. ivareta de relasjoner som var etablert mellom barna og de pårørende gjennom en 16-20 års periode, fram til barna nå skal flytte hjemmefra til egen bolig.

På grunn av husbankens regler, er prosjektet avhengig av et nært, godt og utvidet samarbeid med kommunen for å kunne realiseres. Ringerike kommune er byggherre, og realiserer bygningsmassen med sju leiligheter, fellesarealer og personalfasiliteter. Kommunen mottar momsrefusjon og husbankens investeringstilskudd, seksjonerer bygningen og etablerer et borettslag. Resterende kostnader dekkes inn av salgssum for den enkelte bolig samt fellesgjeld i borettslaget. Prosjektet skal gjennomføres innenfor en brutto kostnadsramme på 25 millioner, som må mellomfinansieres og legges ut som en kommunal investering.

Planlagt oppstart er mai 2019 med ferdigstillelse sommer/høst 2020.

Hov øst omsorgsboliger

Hov omsorgsboliger planlegges for 21 omsorgsleiligheter (for eldre uavhengig av diagnoser) med tilhørende fasiliteter.

Planlagt byggestart er mai 2019 med ferdigstillelse høst 2020.

Kommunen mottar momsrefusjon og husbankens investeringstilskudd. Beboerne betaler husleie i.h.t- kommunalt vedtak.

Ny legevakt

Ringerike interkommunale legevakt er primærhelsetjenestens akutte legetilbud utenfor fastlegenes alminnelige åpningstid i kommunene Ringerike, Hole, Jevnaker, Krødsherad, Modum, Sigdal og Flå (fra april 2015). Det er ca. 63 000 innbyggere (fastboende) til sammen i de sju kommunene.

Dagens leieforhold ved Ringerike sykehus utløper i 2020, og nye lokaliteter må være på plass innen den tid. Kommunen skal i den anledning også bygge ny ambulansesentral i forhold til prehospitale tjenester ved Vestre Viken HF, som gjennom leieavtale dekker kapitalkostnadene over 30 år for denne del av bygningen. Resten av kapitalkostnadene fordeles på deltagende kommuner gjennom andel av husleie.

Byggestart er planlagt april 2019 med ferdigstillelse sommer 2020.

Oppgradering helse- og omsorgsbygg

Denne investeringen vil prioriteres og harmoniseres til de lokasjoner som prioriteres i forhold til investeringer knyttet til oppgraderingsarbeid i institusjoner og omsorgsboliger med døgnbemanning.

Investeringen vil i hovedsak nyttes til akutte behov som følge av avvik på brann og HMS. Hvis det er midler tilgjengelig vil andre tiltak som generell oppgradering av innvendige flater og belysning.

Parkering Austjord

I forbindelse med rivning av tidligere "Rødstua" på Austjord, ønskes en ferdigstillelse av uteanlegget, bl.a. med etablering av ny parkeringsplass med bakgrunn i behov knyttet til det nyåpnede dagtilbudet samme sted.

Samtidig er det behov for et overbygg/carport for institusjonens samlede kjøretøyportefølje, som for tiden utgjør fire minibusser, en ni-seter personbil, to varebil og fem personbiler. På parkeringsplassen skal det også etableres tre ladepunkter for el-biler samt sykkelparkering.

Kostnader til rivning er tatt med i investeringsbeløpet. Arbeidet gjøres i 2019 grunnet kapasitetsutfordringer.

Ringerikskjøkken ny produksjonsmåte

Planlagt utskifting av kjele for ekstern dampproduksjon utgår, og avsatte midler omdisponeres til oppgradering av utstyr ved Ringerikskjøkken. Kjøkkenet har vært i drift i 15 år og en rekke komponenter innen utstyr og inventar har overlevd sin "levetid". Utvikling av utstyr til stor-/sentralkjøkkendrift går som alt annet teknisk utstyr fort, og det viser seg at moderne koke-/stekeutstyr ikke trenger ekstern dampproduksjon. Tidligere avsetning i HP 2018-2021 økes fra 7 mill. kroner til 8,5 mill. kroner for å sikre nødvendig oppgradering.

Samfunn

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Driftsutgifter						
Lønn	162 444	149 667	145 413	145 163	145 163	145 163
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	153 226	138 791	150 701	151 290	141 108	140 408
Kjøp av varer og tjenester som erstatter kommunal egenproduksjon	6 637	4 896	6 137	5 737	5 737	5 737
Overføringsutgifter	8 014	860	860	860	860	860
Finansutgifter	9 764	130	4 850	6 641	5 328	23 140
Sum Driftsutgifter	340 086	294 345	307 962	309 691	298 196	315 308
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-198 564	-181 599	-187 579	-212 174	-215 966	-215 966
Refusjoner	-11 994	-9 830	-9 830	-9 830	-9 830	-9 830
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-1 994	-13 574	-19 157	-17 160	-14 400	-14 400
Sum Driftsinntekter	-212 980	-205 003	-216 565	-239 163	-240 195	-240 195
Sum	127 106	89 342	91 396	70 528	58 001	75 113

Om sektor

Sektor Samfunn har ansvar for forvaltning, drift og utvikling av Ringerike kommunes eiendomsmasse og infrastruktur, forvaltning av lovverk samt å ivareta beredskap og sikre liv og helse når uønskede hendelser oppstår.

Tidligere hadde også sektoren fokus på kommunens rolle som samfunnsutvikler. Fra 01.08.18 har ny Strategi og utviklingsavdeling ansvaret for samfunnsutvikling og planarbeid. Sektor samfunn skal bidra til og legge til rette for et godt samarbeid med ny avdeling, og vi skal fortsette å legge til rette for og fokusere på utvikling og vekst innenfor vårt ansvarsområde.

Målsetning

Enhetene i sektoren skal utvikles slik at sektoren kan møte vekst og utviklingsmulighetene på en effektiv, løsningsorientert og fremtidsrettet måte. Sektoren skal ha høy grad av profesjonalitet både internt og eksternt. Det skal legges til rette for et godt samarbeidsklima i sektoren, med andre deler av Ringerike kommune og med innbyggere og andre eksterne aktører.

Enhetene

Miljø- og arealforvaltning

Enheten består av følgende avdelinger:

- byggesak (byggesaksbehandling, tilsyn, utslipp)
- oppmåling (oppmålingsforretninger, karttjenester, matrikkelføring, eiendomsskatt)
- landbruk (jord, skog og vilt, felles landbrukskontor med Hole kommune)

Enheten vil at kommunens innbyggere og de profesjonelle aktørene skal kunne finne informasjon, få veiledning og finne frem til skjemaer også utenom ordinær arbeidstid. Det finnes mye informasjon på kommunens nettsider.

Teknisk forvaltning og Teknisk drift

Enhetene er organisert etter "bestiller - utfører modellen". Det vil si at Teknisk forvaltning kjøper tjenester av teknisk drift, samarbeidspartnere eller eksterne aktører. Teknisk forvaltning har ansvar for forvaltning, drift og utvikling av kommunens infrastruktur. Teknisk drift skal levere drifts- og vedlikeholdstjenester. Fagområdene som dekkes er:

- vei
- park og idrett
- vann, avløp og rens
- eiendom
- kommunens skoger

Utbygging

Enheten har ansvaret for å gjennomføre alle store investeringer som fastsettes i handlingsprogrammet innenfor kommunal infrastruktur og offentlige formålsbygg.

Videre ivaretar enheten kommunens interesser mot private innbyggere, og er høringsinstans på området kommunal infrastruktur.

Brann- og redningstjenesten

Brann- og redningstjenesten har følgende i tillegg til administrasjon, beredskapsavdeling og forebyggende avdeling og feiervesenet. De ivaretar også brannberedskapen i Hole kommune.

Enheten er døgnbemannet og kjernevirksomheten er brannforebyggende arbeid og brann- og redningsarbeid. Brann- og redningstjenesten besøker ca. 10.000 husstander (feiing, tilsyn, aksjon boligbrann) og 300 bedrifter hvert år.

Selvkost

Samfunnssektor har flere selvkostområder. Selvkostområdene i dag er vann, avløp, slam, feiing, private reguleringsplaner, byggesak, utslipp/tilsyn, oppmåling og eierseksjonering. Feiing av fritidsboliger er iverksatt fra 2018 og sorterer under ordinær feiing pr nå.

Fra og med 2018 er selvkost et eget budsjettområde. Det vil gi en bedre oversikt over selvkostområdene, samt gi et mer korrekt bilde av sektorens økonomi.

Det foretas en gjennomgående analyse og beregning på selvkostområdene to ganger årlig. Første gang er primo februar og hovedfokus da er etterberegning for foregående år i forbindelse med årsavslutningen. I august/september gjennomføres den andre gjennomgangen, da med hovedfokus på prognose inneværende år samt budsjett for neste år samt budsjett for kommende HP.

Alle kommunens selvkostområder med unntak av oppmåling har ved inngangen til 2018 solide selvkostfond som blant annet kan fungere som stabilisator med hensyn til gebyrnivå, uforutsette utgifter eller svikt i inntekter.

Kostra-analyse - Plan, kulturminner, natur og nærmiljø

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Produktivitet								
Gj.snittlig saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist. Kalenderdager	9	13	15	30	14	6	17	19

Det er satt i gang et større prosjekt, som vil gi resultater på kvaliteten på de tjenestene som kommunen leverer. Arbeidet startet opp januar 2018, og vil gå frem til våren 2019.

Miljø- og arealforvaltningen er i gang med et utviklingsprosjekt for å se på arbeidsflyt, tjenestedesign og brukeropplevelse. Dette er arbeid som gir økt innsikt og bevisstgjøring, hvor det iverksettes konkrete tiltak som vil bidra til å bl.a. redusere saksbehandlingstid og gi en mer effektiv bruk av ressursene.

Kostra-analyse - Vann, avløp og renovasjon

Handlingsprogram 2019-2022

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Prioritet								
Vann - Finansiell dekningsgrad	116,0 %	106,0 %	94,0 %	107,0 %	93,0 %	88,0 %	97,0 %	0,0 %
Produktivitet								
Avløp - Tilknyningsgebyr avløp - én sats (gjelder rapporteringsåret+1)	9 000	9 000			17 000	12 840	9 708	6 434
Avløp - Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)		5 250	5 701	2 520	4 075	5 389	3 894	3 684
Dekningsgrad								
Avløp - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste	79,6 %	79,0 %	71,5 %	82,5 %	84,2 %	68,8 %	82,8 %	
Vann - Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	90,1 %	91,4 %	70,1 %	80,6 %	89,1 %	69,5 %	82,8 %	
Kvalitet								
Renovasjon - Husholdningsavfall per innbygger (kommune)	539	524	533	516	522	516		

Ringerike kommune har innenfor vann, avløp og renovasjon gode tall/utvikling i perioden 2015 – 2017, målt mot kommuner det er naturlig å sammenligne seg med.

Kommunen har god kostnadmessig inndeckning på vann (106 i 2017) og avløp (110 i 2017) fra innbyggerne. Indeks over 100 (selvkost) tilsier en positiv inndeckning i kommunen.

Ringerike kommune har som flere andre, en utfordring med vannledningsnett og betydelige lekkasjer. Dette er dårlig utnyttelse av ressursene, og må være et prioritert område i tiden som kommer.

Kostra-analyse - Brann og ulykkesvern

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Prioritet								
Antall boligbranner pr. 1000 innbyggere	0,50	0,36	0,29	0,55	0,15	0,58	0,35	0,33
Brann- og ulykkesvern Nto. dr.utg. Beløp pr innb (kr)	837	913	694	835	800	540	822	746
Netto dr.utg. pr. innb. 338 Forebygging av branner og andre ulykker (B)	55	79	56	105	30	-37	57	49
Netto dr.utg. pr. innb. 339 Beredskap mot branner og andre ulykker (B)	782	834	638	730	770	577	765	697
Dekningsgrad								
Andel piper feiet	37,3 %	50,0 %	35,7 %	42,5 %	38,5 %	46,8 %	32,3 %	33,4 %
Kvalitet								
Årsgebyr for feiing og tilsyn - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret +1)	405	350	656	450	402	622	439	384

Ringerike Kommune sitt brannvesen, har sammenlignet med andre, en mer kompleks risiko og har flere brannstasjoner enn andre pga dette. I tillegg krever dette at kommunen må bruke mer ressurser på å kalle inn mannskaper når f.eks. brannstasjonen i Hønefoss er på utrykning. Andre og sammenlignbare brannvesen kan benytte seg av brannstasjoner i nærheten og slipper da egen kostnad på innkalling.

Kostra-analyse - Eiendomsforvaltning

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Produktivitet								
Korrigerte brutto driftsutgifter til førskolelokaler per kvadratmeter(B) *)	1 560	1 755	1 558	1 542	258	1 626	1 513	1 467
Korrigerte brutto driftsutgifter til institusjonslokaler per kvadratmeter(B) *)	1 426	1 502	1 253	732	774	198	963	1 106
Korrigerte brutto driftsutgifter til skolelokaler per kvadratmeter(B) *)	819	693	1 094	1 019	4 658	1 205	994	959

Ringerike kommune har hatt en reduksjon i kostratallene på de totale driftsutgifter innenfor eiendomsforvaltning i perioden 2014 til 2017. Vi forventer at driftsutgiftene vil reduseres ytterligere i årene som kommer som følge av betydelig økning av kvadratmeter nybygg samt at driftsbudsjettene reduseres kraftig.

Kommunens tall varierer noe innen de ulike måltallene i forhold til Kostragruppe 13 og landet forøvrig.

Kostra-analyse - Samferdsel

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Produktivitet								
Bto. dr.utgifter i kr pr. km kommunal vei og gate(B)	93 784	109 476	129 817	160 052	131 213	152 600	149 207	206 167
Dekningsgrad								
Andel km tilrettelagt for syklende som kommunen har ansvaret for i % av alle komm.e veier og gater	11,9 %	11,9 %	16,1 %	22,5 %	24,0 %	15,0 %	14,8 %	20,7 %

Ringerike kommune har i sine tall for 2017 og tidligere år, generelt dårligere tall enn sine nabokommuner, og andre det sammenlignes med.

Ringerike kommune har lavest driftsutgifter på kommunal vei, Det kan tyde på at Ringerike bruker en god del mindre penger til vei/vedlikehold enn normalt i kommunene, med de utfordringene dette kan gi på standard og kostnadsutvikling innenfor denne sektoren fremover

Samferdsel og vei er et viktig område med betydelige utfordringer i tiden fremover, og vil kreve økte ressurser.

Kostra-analyse - Klima og energi

	Ringerike 2016	Ringerike 2017	Ringsaker	Gjøvik	Jevnaker	Modum	Landet uten Oslo	Kostragruppe 13
Andre nøkkeltall								
Samlet energibruk i adm.lokaler, egne bygg, per m2, konsern	178	123	195	99	721	55	166	183
Samlet energibruk i komm. førskolelokaler, egne bygg, per m2, konsern	189	180	189	167	18	202	0	0
Samlet energibruk i komm. skolelokaler, egne bygg, per m2, konsern	150	132	165	136	687	195	132	117

Energikostnadene totalt i Ringerike kommune fordelt på antall innbyggere, er vesentlig bedre enn våre sammenligningskommuner i Kostragruppe 13. Det varierer noe innenfor de ulike energiområdene.

Denne kostnaden har vært relativt stabil de siste årene fra 2015 og frem til 2018.

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
Tilstrekkelig kvalitet	Alle investeringsprosjekt skal leveres i henhold til oppdragsbestilling	Mål for investeringer		90,0 %	90,0 %	90,0 %	90,0 %
	Forvaltning og Drift skal levere i henhold til Tjenesteleveranseavtalene	Mål levering i hht. avtale		100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
	Gjennomsnittlig behandlingstid for byggesak med 3 ukers frist	Mål i dager fra komplett søknad		11	11	11	11
	Gjennomsnittlig behandlingstid for saker etter jord- / konsesjonslov	Mål i dager fra komplett søknad		15	15	15	15
	Kontroller innenfor jord skal utføres etter lovkrav	Mål kontroller ikke utført etter lovkrav		0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	Kontroller innenfor skog skal utføres etter lovkrav	Mål kontroller ikke utført etter lovkrav		0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	Oppmålings saker skal utføres innen fristen (16 uker)	Mål andel som går over fristen		4,0 %	4,0 %	0,0 %	0,0 %
	Salg av eiendomsinformasjon skal utføres innen fristen (7 dager)	Mål andel som går over fristen		0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	Skanning og digitalisering av byggesaksarkiv	Mål andel fullført		100,0 %			
	Tjenesten skal ha høyt servicenivå målt på antall	Mål servicenivå og antall klager		10	10	10	10

Handlingsprogram 2019-2022

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
	klager på saksbehandling, hendelser, feiing og tilsyn.						

Mål

Overordnet mål	Mål	Indikator/målemetode	Siste måling	Mål 2019	Mål 2020	Mål 2021	Mål 2022
God ressursutnyttelse	Effektivisering av energibruk	Mål innsparing energi		5,0 %	5,0 %	5,0 %	5,0 %
	Reduksjon av vanntap på nettet.	Mål reduksjon vanntap på nettet		40,0 %	38,0 %	36,0 %	34,0 %
	Tjenesten skal bistå personell eller dyr i nød innenfor frister gitt i forskrift.	Mål ressursutnyttelse		Tilfredss.	Tilfredss.	Tilfredss.	Tilfredss.

Virkemiddel for å nå mål

Skanning og digitalisering av arkiver – byggesaksarkivet er først ut

Per august 2018 er mer enn 60 % av byggesaksarkivet skannet. Når dokumentene blir søkbare via skjerm gir det en mer effektiv saksbehandling. Etterhvert skal også kommunens innbyggere få innsyn i det som finnes i byggemappen på sin eiendom.

Saksbehandlingstid, frister og kontroller

Innbyggere som henvender seg til kommunen, ønsker forutsigbarhet og vil gjerne vite når de kan få svar på sin sak. De ønsker å vite hvor lang tid det tar fra en søknad kommer inn, til vedtak er fattet, og om kommunen overholder lovbestemte frister. Det er derfor viktig at kommunen har gode rutiner og systemer bl.a. for å registrere medgått saksbehandlingstid. Dette er også tall som brukes når Ringerike skal sammenlignes med andre kommuner (Kostra), og som sier noe om ressursbruken innenfor ulike områder. Når kommunen har satt mål om gjennomsnittlig saksbehandlingstid, så vil det være saker som det brukes både kortere og lengre tid på. Målsettingen sier noe om hvilket nivå kommunen skal være på. Det finnes en rekke ordninger innenfor jord- og skogbruket, og kommunen skal kontrollere (dokumentasjon- og stedlige kontroller), at ulike vilkår for ordningene oppfylles av søker.

Energieffektivisering

Arbeidet med energieffektivisering vil fortsette i 2019. Det vil bli utarbeidet en plan for energieffektivisering for alle kommunale bygg og anlegg. Planen vil inneholde tiltak og målsetninger.

Vanntap på nett skal reduseres

Vi har i dag et stort vanntap i forbindelse med eldre ledningsnett. Det skal utarbeides en hovedplan VAR i 2019, som vil gi status på tilstand og nødvendig rehabilitering. Målsettingen er å få til et redusert vanntap.

Innbyggerdialog

Vi har som målsetning at all dialog med innbyggere skal fremstå som profesjonell og løsningsorientert. Vi ønsker bedre kommunikasjonen både internt og eksternt. Gjennom 2018 har vi hatt fokus og opplæring i Klart Språk. Dette er et kontinuerlig arbeid som vil fortsette i hele sektoren i 2019 og årene fremover.

Tjenesteleveranseavtaler

01.01.18 var alle tjenesteleveranseavtaler mellom Teknisk forvaltning og alle sektor/enheter på plass. Målet er å ha en leveringskvalitet på 100%.

Utbyggingsprosjekter

Oppdragsbestillingen for utbyggingsprosjektene omhandler både fremdrift og økonomiske rammer. God styring av utbyggingsprosjekter både på fremdrift og økonomi bidrar til forutsigbarhet og kontroll.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022
Vedtatt budsjett	89 342	89 342	89 342	89 342
Sum Tekniske justeringer	1 951	1 951	1 951	1 951
Sum Vedtak forrige periode	7 548	-33 959	-33 868	-33 868
Konsekvensjustert budsjett	9 499	-32 008	-31 917	-31 917
Konsekvensjustert ramme	98 841	57 334	57 425	57 425
Driftskonsekvens				
Andre tiltak	3 960	3 960	3 960	3 960
Sum Driftskonsekvens	3 960	3 960	3 960	3 960
Innsparingstiltak				
Effektiviseringskrav 0,7%	-2 054	-2 054	-2 054	-2 054
Eikli skole - Innsparing ved nedleggelse	-2 630	-2 630	-2 630	-2 630
Kirkeskolen - Innsparing ved nedleggelse	-1 330	-1 330	-1 330	-1 330
Ytterligere effektiviseringskrav 1,5%	-4 401	-4 401	-4 401	-4 401
Sum Innsparingstiltak	-10 415	-10 415	-10 415	-10 415
Nye tiltak				
Energi	2 500	2 000	700	0
Kostnader forurensning Tyrimyra	400	0	0	0
Kostnadsøkning for 110 - Sentralen	841	841	841	841
Rundkjøring høyskolen	-10 000	10 000	0	0
Selvkostjustering HP 2019-2022	4 719	6 508	5 190	23 002
Servicekontrakter Nes og Sokna bibrennstasjoner	300	300	300	300
Økt øvelsesaktivitet brann og redning	250	0	0	0
Sum Nye tiltak	-990	19 649	7 031	24 143
Nye tiltak og realendringer budsjett	-7 445	13 194	576	17 688
Ramme 2019-2022	91 396	70 528	58 001	75 113

Vedtatt forrige periode

Selvkost vann

EnviDan Momentum AS justerer årlig gebyrsatsene etter avskrivninger og driftsutgifter. Oppstart av nytt vannbehandlingsanlegg på Kilemoen og Nes i Ådal resulterer i økte driftskostnader da bla teknisk utstyr

med vedlikeholdsbehov og økt bruk av energi for renseprosess fører til en høyere produksjonskostnad på vannet i forhold til tidligere.

Det gjenstår fortsatt i 2019 en betydelig jobb med å rengjøre ledningsnett for manganslam. Ser nå at klager på misfarget vann er betydelig redusert da de verst rammede områdene er rengjort.

Selvkost avløp

EnviDan Momentum AS justerer årlig gebyrsatsene etter avskrivninger og driftsutgifter. Monserud renseanlegg skal etter planen startes og testes i løpet av våren 2019. Anlegget vil medføre økte driftskostnader for energi og teknisk utstyr.

Innsparingstiltak

Eikli skole - Innsparing ved nedleggelse

Det er forventet at alle kostnader med drift av bygget vil opphøre ved nedleggelse. Opphør av alle kostnadene vi kun være realistisk ved rivning av bygningsmassen eller utleie til eksterne med full kostnadsdekning.

Totalt kostnad reduksjon ved nedleggelse kr 2 631 199.

Effektiviseringskrav 0,7%

Samfunn sin andel av effektiviseringskrav på 0,7%.

Kirkeskolen - Innsparing ved nedleggelse

Det er forventet at alle kostnader med drift av bygget vil opphøre ved nedleggelse. Opphør av alle kostnadene vi kun være realistisk ved rivning av bygningsmassen eller utleie til eksterne med full kostnadsdekning.

Totalt kostnadsreduksjon ved nedleggelse kr 1 327 257.

Nye tiltak

Selvkostjustering HP 2019-2022

Selvkostjustering er gjort etter analyse og beregninger fra EnviDan Momentum AS, 3. september til økonomiplan for 2019-2022.

Energi

Det er et behov for å styrke budsjettet til energi i perioden fremover. Selv om det arbeides aktivt med energireducerende tiltak, så er det forventet økte energiutgifter.

Årsaker til økte energiutgifter:

- Energi prisendringer (spot og kWh).
- Mer energibruk p.g.a. kjøling i kommunale bygninger senere årene.
- Økt arealbruk.
- Ventilere bygg i sommeren (skoler og evt. andre bygg) p.g.a. hoved rengjøring.
- Endringer i byggets bruk.
- Slitasje i varme- og ventilasjonsanlegg generelt.
- Manglende oppfølging av alarmer o.l. medfører økt forbruk.
- Andre.

Strømprisene har vært økende og det er stor grad av usikkerhet knyttet til fremtidige priser. Vi har sett både prisstigning og prisnedgang i de siste årene, men siden 2015 har det kun vært prisøkning.

For fjernvarme er det både fastpriser og spot. Disse ligger under Nor pool sine priser og har tilsvarende svingninger som strømprisene. Byggene bruker i hovedsak fjernvarme til fyring og det medfører at kostnaden er høyest i vinterperiodene.

For bioenergi er faste avtaler som blir indeksregulert hvert år basert på konsumprisindeks.

Kostnadsøkning for 110 - Sentralen

Forslag til ny selskapsavtale for nytt 110-distrikt vil gi økonomiske konsekvenser for Ringerike Kommune, det vil bli økte kostnader. I dag er innbyggertilskuddet 27,80 kr. I nytt IKS er det foreløpig estimert til kr. 56,00. Dette tilsvarer en dobling av dagens kostnader, noe som vil bety en kostnadsøkning fra kr 840.952 i 2018 til kr 1.681.900 for 2019.

De økte kostnadene kommer primært av økt husleie for 110-sentralen i Tønsberg. Sentralen flyttet inn i nye lokaler sammen med politiet i mai 2018. I dag er det BRR som har kostnaden på eget budsjett. Positivt i denne sammenheng er at 110 jobber med endret fordeling av inntekter for automatiske brannalarmer som kan medføre økte inntekter (fra kr 800.000 i 2018 til kr 1.600.000 i 2019). Dette er imidlertid ikke vedtatt.

Kostnader forurensning Tyrimyra

Det er avdekket forurensning i grunnen på kommunal eiendom ved Tyrimyra. Estimerte kostnader for 2019 til risikovurdering, nødvendige tiltak med etablering av overvåkingsbrønner og justering av analyseprogram anslås til kr 400 000. Oppryddingen er et krav som følge av pålegg fra Fylkesmann.

Servicekontrakter Nes og Sokna bibrennstasjoner

Det er oppført brannstasjoner på Nes og på Sokna i 2018 og til disse er det knyttet servicekontrakter med tanke på garanti, renhold og vaktmester.

Økt øvelsesaktivitet brann og redning

SKOGBRANN

Brann og redning hadde i 2018 to større skogbranner som har krevd store mannskapsressurser. Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen, krever at alle kommuner har skogbrannopplæring /- utdanning. Ved brann og redning er det totalt 100 mannskaper som må ha denne type opplæring. Dette tilsvarer kostnader inkl. lønn, instruktører og utstyr mm på ca kr 200 000,-. Skogbrannfarene i 2018 har

vært svært høy og det er ikke noe som tilsier at dette vil endre seg i årene fremover. Dette er en årlig kostnad, da det kreves regelmessige øvelser men innarbeides nå i HP kun i 2019.

PLIVO

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har kommet med en presisering i forhold til årlige øvelser, og nød etatenes samvirke ved Pågående Livstruende VOId (PLIVO). DSB mener i rundskriv datert 04.10.17 at det er et krav at alle brann- og redningsvesen deltar i årlige øvelser på dette. Øvelsene må legges opp når ansatte har frivakt, noe som medfører betydelig overtidsbruk for å oppfylle krav. Dette utgjør en ekstra kostnad på kr 50 000 pr. år.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000	Samlede		Økonomiplan				Sum
	prosjektbeløp		Utgift	Utgift	Utgift	Utgift	Utgift
Investeringsprosjekter	Ferdig år	Netto prosjekt utgift	2019	2020	2021	2022	2019-22
Samfunn							
BRR - Biler og redningsverktøy	LØPENDE		4 000	0	0	0	4 000
Digitale vannmålere	2022	15 500	4 500	4 000	4 000	3 000	15 500
Energi, inneklima, overvåkning, sikring	LØPENDE		4 000	0	0	0	4 000
FDV-system	2019	2 500	2 500	0	0	0	2 500
Kjøp av Hensmoveien 19	2019	30 000	30 000	0	0	0	30 000
Monserud renseanlegg	2019	318 000	36 600	0	0	0	36 600
Overføringsledninger Åsa - Monserud	2019	68 000	22 100	0	0	0	22 100
Overvannskulvert Storjordet - St.Hanshaugen	2020	20 000	9 000	10 000	0	0	19 000
Sanering Nes i Ådal etappe 2	2019	13 000	12 200	0	0	0	12 200
Styresystem Nes RA og Monserud RA	2020	15 000	7 500	7 500	0	0	15 000
Teknisk drift - Maskinpark	LØPENDE		2 100	0	0	0	2 100
VAR forvaltning - Utskifting avløpsledninger	LØPENDE		9 000	9 000	9 000	9 000	36 000
VAR forvaltning - Utskifting vannledninger	LØPENDE		9 000	9 000	9 000	9 000	36 000
VPI - Kommunale veier	LØPENDE		17 000	12 000	15 000	15 000	59 000
VPI - Sykkelsbysatsing	LØPENDE		1 000	1 000	0	0	2 000
Sum Samfunn		482 000	170 500	52 500	37 000	36 000	296 000
Sum investeringsprosjekter		482 000	170 500	52 500	37 000	36 000	296 000

BRR - Biler og redningsverktøy

Det er de seneste årene anskaffet flere nye brannbiler. Det er ikke planlagt med noen nye anskaffelser i handlingsprogramperioden 2019-2022.

Digitale vannmålere

Digitale vannmålere innføres for å øke servicegraden ovenfor forbrukeren og for å unngå dyre private lekkasjer over lengre tid. Målsetning er å fakturere vann og avløp månedlig

Digitale vannmålere innføres for å rasjonalisere avlesningen av vann som grunnlag for fakturering av vann- og avløpsavgifter. Dette gir muligheter for å lese av forbruk i sanntid og vil forbedre lekkasjekontroll på offentlig nett.

Energi, inneklime, overvåking, sikring

Det er satt i gang en rekke ENØK-tiltak for å redusere energiforbruket i Ringerike kommune. I 2018 vil det bli utarbeidet en handlingsplan for energieffektivisering av kommunale bygg.

Sanering av oljekjeler innen 2020

Kommunen har i dag 5 oljekjeler som er i bruk, Helgerud skole, Veien skole, Trygstad, Ringerikskjøkken og Krematoriet. I tillegg har kommunen 11 oljekjeler som ikke er i bruk. Vi vil i løpet av 2019 gjennomføre sanering ev få dispensasjon.

FDV-system

Det er avsatt 1,5 millioner kroner i handlingsprogrammet for 2017. Dette er ikke gjennomført i 2017. Det er behov for å øke denne avsetningen med 1 millioner kroner. Tilsammen 2,5 millioner kroner i 2018.

Kjøp av Hensmoveien 19

I kommunestyret 05.04.18 ble det vedtatt kjøp av Hensmoveien 19. Eiendommen skal benyttes til å samlokalisere Teknisk forvaltning og teknisk drift. Enhetene er i dag lokalisert i leide lokaler på Follum og eid lokaler i Asbjørnsensgate 14.

Eiendommen overtas i løpet av 2019 og rådmannen vil fremme egne saker knyttet til kostnader med tilpasninger av bygningsmasse, herunder flyttekostnader.

Monserud renseanlegg

Monserud renseanlegg nærmer seg kapasitetsbegrensningen og detaljprosjektering er gjennomført. Prosjektet gjennomføres med byggherrestyrte entrepriser. Pr. september 2018 er alle 11 entrepriser kontrahert. Byggestart var oktober 2016 med ferdigstilling sommeren 2019.

Anlegget vil ha en kapasitet på 48 000 PE.

Overføringsledninger Åsa - Monserud

Det er vedtatt at avløp fra avløpsanleggene i Åsa skal overføres til Monserud renseanlegg. Detaljprosjektering av anlegget er gjennomført. Anlegget er delt inn i 5 entrepriser, pumpestasjoner, 3 minirensesanlegg, sjøledningsentreprise og to ledningsentrepriser Åsa vest og Åsa øst.

Åsa Vest er under utførelse og Åsa Øst med pumpestasjoner skal gjennomføres i 2019.

Overvannskulvert Storjordet - St.Hanshaugen

Prosjektet vil separere ut overvannet fra Storjordet / Haldenjordet som er en av to store bekkelukninger og føre det til elv i stedet for å sende det til Monserud renseanlegg. Dette vil bidra til økt kapasitet på ledningsnettet samt at man får fjernet overvannet fra renseanlegget.

Sanering Nes i Ådal etappe 2

I 2016 ble nytt renseanlegg for Nes i Ådal ferdigstilt. Første del av avløpssanering på Nes i Ådal ble gjennomført i 2015-2017. Del to starter med undersøkelser og prosjektering høst 2018 med gjennomføring av anleggsarbeider i 2019.

Styresystem Nes RA og Monserud RA

Ved etablering av nytt renseanlegg ved Monserud må eksisterende styresystem på gammelt renseanlegg byttes til samme plattform som det nye renseanlegget.

Omhandler også kommunikasjon mot andre uteanlegg. utføres i 2019 og 2020

Teknisk drift - Maskinpark

Bilpark og maskinpark består i dag av en del eldre eide biler og maskiner. Det vil bli igangsatt et prosjekt som vil se på hvilke typer behov vi har fremover, hvilke alternativer som finnes med tanke på eie, leie, serviceavtaler, flåtestyring og så videre. I prosjektet vil vi også vurdere ny teknologi og miljøprofil. Ny klima- og miljøsjef vil være en naturlig bidragsyter inn i dette prosjektet.

VAR forvaltning - Utskifting avløpsledninger

Det er avsatt 9 millioner kroner i hvert av årene i handlingsprogramperioden, til sammen 36 millioner kroner. Hovedplan avløp og vannmiljø 2017-2027 ble vedtatt i kommunestyresak 12/18 i mars 2018.

VAR forvaltning - Utskifting vannledninger

Norsk Vann BA som bransjeorganisasjon anbefaler en utskiftingstakt på 1 prosent årlig, det vil si en levetid på 100 år for distribusjonsnett i vann, avløp og overvann. Med dagens budsjett ligger Ringerike kommune i gjennomsnitt noe over 0,5 prosent inklusive fellesprosjektene som Hønefoss fjernvarme AS initierer gjennom sin utbygging.

Det foreslås 9 millioner kroner i hvert av årene i perioden 2019-2022, til sammen 36 millioner kroner. Hovedplan avløp og vannmiljø 2017-2027 ble vedtatt i kommunestyresak 12/18 i mars 2018.

VPI - Kommunale veier

Store deler av det kommunale veinettet er gammelt og har høyt oppgraderingsbehov. Dette gjelder bærelag, eventuelt fast dekke, veigrøfter, rydding av vegetasjon og trafiksikkerhetsaspekter.

Det foreslås en årlig bevilgning på 12 millioner kroner til utbedring av kommunale veier de to første årene i handlingsprogramperioden. Avsetningen foreslås økt til 15 millioner kroner hvert av de to siste årene i perioden.

Hovedplan vei er vedtatt av kommunestyret i 2017, og sak om veiprioriteringer blir lagt frem for politisk behandling i løpet av høsten 2018.

VPI - Sykkelbysatsing

Ringerike kommune har inngått sykkelbyavtale med Statens vegvesen og Buskerud fylkeskommune. Det foreslås 1 million kroner i hvert av årene 2019 og 2020 til sykkelbysatsing.

Avsetninger, overføringer

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Driftsutgifter						
Lønn	-16 830	47 259	59 051	59 051	59 051	59 051
Kjøp av varer og tjenester som inngår i kommunal egenproduksjon	7 509	3 907	1 302	1 302	1 302	1 302
Overføringsutgifter	24 925	51 286	50 314	50 314	50 314	50 314
Finansutgifter	87 418	103 000	118 000	128 000	128 000	128 000
Sum Driftsutgifter	105 639	205 452	228 667	238 667	238 667	238 667
Driftsinntekter						
Salgsinntekter	-9 115	-8 630	-11 630	-13 024	-14 419	-14 419
Refusjoner	-2 910	-300	-300	-300	-300	-300
Overføringsinntekter	-94 419	-87 000	-78 600	-78 600	-78 600	-78 600
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-88 242	-103 000	-118 000	-128 000	-128 000	-128 000
Sum Driftsinntekter	-194 685	-198 930	-208 530	-219 924	-221 319	-221 319
Sum	-89 045	6 522	20 137	18 743	17 348	17 348

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022
Vedtatt budsjett	6 522	6 522	6 522	6 522
Sum Tekniske justeringer	-789	-789	-789	-789
Sum Vedtak forrige periode	-4 000	-4 000	-4 000	-4 000
Konsekvensjustert budsjett	-4 789	-4 789	-4 789	-4 789
Konsekvensjustert ramme	1 733	1 733	1 733	1 733
Innsparingstiltak				
Effektiviseringskrav 0,7%	-210	-210	-210	-210
Redusert flyktningetilskudd	8 400	8 400	8 400	8 400
Sum Innsparingstiltak	8 190	8 190	8 190	8 190
Nye tiltak				
Endring i pensjon - KLP	12 000	12 000	12 000	12 000
Fra fysiske møter til videokonferanser	-2 425	-2 425	-2 425	-2 425
Kapitaldel av husleie prehospitale tjenester - ny legevakt - avtale med Vestre Viken	0	-800	-1 600	-1 600
Konsesjonskraftsinntekter	-2 000	-2 000	-2 000	-2 000

Handlingsprogram 2019-2022

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022
Møteplassen "ungdommens hus" - Holtenuvalget	1 500	1 500	1 500	1 500
Nedleggelse av Vestregionen	-380	-380	-380	-380
Ny legevakt - kapitaldel av husleie fra andre kommuner	0	-594	-1 189	-1 189
Redusert bevilgning til FS disposisjonskonto	-2 800	-2 800	-2 800	-2 800
Stiftelsen "Bjerkely". FS-sak 54/18	55	55	55	55
Søndre park belysning	200	200	200	200
Tilskudd til Ringerike kirkelige fellestråd - justering for lønnsvekst	209	209	209	209
Tiltak sosialhjelpsmottakere - Holtenuvalget	1 500	1 500	1 500	1 500
Økt avsetning til lønnsoppgjør	3 355	3 355	3 355	3 355
Økte parkeringsinntekter	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Sum Nye tiltak	10 214	8 820	7 425	7 425
Nye tiltak og realendringer budsjett	18 404	17 010	15 615	15 615
Ramme 2019-2022	20 137	18 743	17 348	17 348

Tekniske justeringer

KS 74/18 budsjettkorrigering etter 1. tertial 2018

Timesatsen til støttekontakter er økt. Kostnad på kr 791 000,- dekkes på ansvar 711003 og godskrives 450403. Rammekorreksjon med 0 effekt for kommunen totalt.

Innsparingstiltak

Redusert flyktningetilskudd

Reduserte tilskudd til flyktninger i 2019.

Nye tiltak

Endring i pensjon - KLP

Total økning i pensjonskostnader fra 2018 til 2019 er på 12 mill. kroner. Av dette utgjør 5 mill. kroner økning i premieavvik, noe som blir ført som inntekt. Økt reguleringspremie utgjør halvparten av kostnadsøkningen, ca. 9 mill. kroner, resterende økning skyldes i hovedsak økt pensjonspremie med grunnlag i økt pensjonsgrunnlag.

Økt avsetning til lønnsoppgjør

I forbindelse med saldering av 2018-budsjettet ble avsetning til lønnsoppgjør redusert med 3,4 millioner kroner. Erfaringer fra 2018 viser at avsetninger til lønnsoppgjør bør være 22 millioner kroner.

Redusert bevilgning til FS disposisjonskonto

FS disposisjonskonto reduseres til 4 mill kroner årlig.

Fra fysiske møter til videokonferanser

Utredningsforslag 5:

Kommunens ansatte skal benytte videokonferanser som møteform når det er møter mellom personer som sitter geografisk adskilt. Dette er hovedregel. Avvik fra dette prinsippet skal begrunnes ovenfor rådmannen. Begrunnelse: Dette tiltaket reduserer unødvendig kjøretid, drivstoff forbruk og er miljøriktig.

Konsesjonskraftsinntekter

Beregnet inntekt fra konsesjonskraft er økt med 2 million kroner med bakgrunn i økte priser for kraft og høyere produksjonsvolum i forhold til 2017 og 2018.

Tiltak sosialhjelpsmottakere - Holtenutvalget

Vises til KS- sak 132/18.

Møteplassen "ungdommens hus" - Holtenutvalget

I henhold til FS-sak 122/18.

Økte parkeringsinntekter

På bakgrunn av tidligere års inntekter og prognose 2018 settes forventede parkeringsinntekter for HP 2019-2022 til 7 mill kroner, en økning på 1 mill kroner.

Nedleggelse av Vestregionen

Som en følge av regionreformen ble det vedtatt å legge ned Vestregionen.

Søndre park belysning

KS vil bevilge kr 200 000 til belysning i Søndre park. Begrunnelse: Dette er i tråd med initiativ fra barn og unge om hva vi kan gjøre for å gjøre Hønefoss bedre ifm Byplanhøringen. Det bør være lys her, for å øke alles trygghet.

Stiftelsen "Bjerkely". FS-sak 54/18

Vedtak pkt. 2 FS ber om at stiftelsen sikres et tilsvarende økonomisk driftsgrunnlag ved et årlig fast tilskudd til drift.

Skatt og rammetilskudd

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Driftsutgifter						
Overføringsutgifter	48 123	48 000	48 000	48 000	48 000	48 000
Sum Driftsutgifter	48 123	48 000	48 000	48 000	48 000	48 000
Driftsinntekter						
Refusjoner	-48 123	-48 000	-48 000	-48 000	-48 000	-48 000
Overføringsinntekter	-1 596 257	-1 633 012	-1 699 150	-1 700 516	-1 700 676	-1 700 411
Sum Driftsinntekter	-1 646 429	-1 681 012	-1 747 150	-1 748 516	-1 748 676	-1 748 411
Sum	-1 598 306	-1 633 012	-1 699 150	-1 700 516	-1 700 676	-1 700 411

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022
Vedtatt budsjett	0	0	0	0
Konsekvensjustert ramme	0	0	0	0
Ramme 2019-2022	0	0	0	0

Finans

Driftsbudsjett

Fordeling på hovedart

Beløp i 1000	Regnskap	Budsjett	Økonomiplan			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Driftsutgifter						
Finansutgifter	182 110	172 420	198 477	232 910	250 884	234 677
Sum Driftsutgifter	182 026	172 420	198 477	232 910	250 884	234 677
Driftsinntekter						
Finansinntekter og finansieringstransaksjoner	-91 386	-31 757	-38 450	-33 650	-33 650	-33 650
Sum Driftsinntekter	-91 386	-31 757	-38 450	-33 650	-33 650	-33 650
Sum	90 640	140 662	160 026	199 259	217 233	201 026

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022
Rest til fordeling (+) / Rest udekket (-)	0	0	0	0
Ramme 2019-2022	0	0	0	0

Vedlegg

Tilskudd per tjenesteområde

Tilskudd pr tjenesteområde 2019-2022

Formål:	Tilskudd 2019	Kommentar:
Administrasjon og fellesutgifter		
Støtte til politiske partier	80 000	
Oppvekst og kultur		
Ringerike Museum/ Veien kulturminnepark	500 000	Driftstilskudd
Ringerike kultursenter	3 000 000	Driftstilskudd
Skiforeningen	350 000	Driftstilskudd til skiløyper på Ringkollen
Skiløyper	300 000	Støtte til løypekjøring ellers i kommunen etter søknad
Diverse idrettsformål	50 000	Fordeles etter søknader fra lag og foreninger
Positiv oppvekst	550 000	Driftstilskudd
Røde kors	350 000	Driftstilskudd
Kistefos-museet	60 000	Driftstilskudd
Sokna fritidsklubb	60 000	Driftstilskudd
Tyrstrand fritidsklubb	60 000	Driftstilskudd
Kulturaktiviteter	150 000	Fordeles etter søknader fra lag og foreninger
Kulturmidler HOK	240 000	Fordeles etter søknader fra lag og foreninger
Helse og omsorg		
BlåKors	330 000	Driftstilskudd
BlåKors boliger	300 000	Driftstilskudd
BlåKors bosenter (husleiedekning)	70 000	Utbetales etter regning.
Fontenehuset	1 000 000	Driftstilskudd
Frivilligsentralen	1 383 000	Partnerskapsavtale til 31.12.2019. Tilskudd 1 285 000 og i tillegg 98 000 avsatt til kjøregodtgjørelse etter regning.
Incest-senteret Buskerud	76 000	Samarbeidsavtale
Voldtekstmottaket Drammen	341 000	Samarbeidsavtale
Samfunn		
Røssholmstranda (driftstilskudd)	70 000	Driftstilskudd. Avtale inngått med Røde kors.
Annet – etter søknad		
Til fordeling 2019 etter søknad	377 000	

www.ringir.net

post@ringir.net

Ringerike kommune

v/ Kommunalsjef Magnar Ågotnes

sendt: magnar.agotnes@ringerike.kommune.no

Prioritering av anlegg - Kortsiktig

Ringerike Idrettsråd har satt opp anlegg som idrettslagene ønsker å sette i gang de nærmeste årene.

PRI	RINGERIKE IDRETTSRÅD - PRIORITERING AV ANLEGG 2018			
	Sted	Type anlegg	År	Utbygger
1	Ringkollen	Kunstsneanlegg	2019	Skiforeningen
2	Heradsbygda	Fotballhall med 7-bane	2019	Heradsbygda IL
3	Haugsbygd	Flerbrukshall	2019	Haugsbygd IF
4	Schjongslunden	Kunstgressbane 9'er	2019	Hønefoss Arena AS
5	Hensmoen	Bane for RC-klubben	2019-20	RC-klubben
6	Schjongslunden	Kunstgress på gammel 11'er bane	2019	Ringerike kommune
7	Tolpinrud	3 Kunstgress fotballbaner	2019-20	Hønefoss Sportsklubb
8	Hovsmarka	1 ny grusbane	2019-20	Hønefoss Tennisklubb
9	Ådal	Bytte lys for Lysløyper	2019-20	Ådal IL
10	Hovsmarka	Utvikle område til idrettsanlegg	2021	Ringerike kommune
11	Hensmoen	Nytt Utendørs Skytteranlegg	2023	Ringerike Skytterlag
12	Hensmoen	Nytt Innendørs Skytteranlegg	2024	Ringerike Skytterlag

Prioriteringen er ment å kunne fravikes da idrettsrådet ikke kjenner alle anleggene like godt og hvor langt klubbene er kommet i planleggingen.

Listen bør kunne rulleres hvert annet år.

Vi har ikke tatt med idrettsanleggene ved de nye barneskolene

Hønefoss 08.09.2018

Bjørn Marseth

Leder

Sign

Trude Ødegaard

Nestleder

Sign

Ønskede og slettede tiltak som ikke er med i Handlingsprogrammet

Ønskede tiltak	2019	2020	2021	2022
KS 59/18 Schjonghallen driftsutgifter	500 000	500 000	500 000	500 000
Helårseffekt lønn til ny digitaliseringssjef	320 000	320 000	320 000	320 000
Støtte til snøproduksjon	3 000 000	0	0	0
KS 74/17 Bevilling hovedplan vei - 16 år	3 000 000	3 000 000	3 000 000	3 000 000
Gratis trening for barn under 13 år og gradvis gratis trening for ungdom 14-19 år (reduert halleie)	116 000	116 000	116 000	116 000
Gratis trening for barn under 13 år og gradvis gratis trening for ungdom 14-19 år (reduert halleie)	56 000	56 000	56 000	57 000
Gratis trening for barn under 13 år og gradvis gratis trening for ungdom 14-19 år (reduert halleie)	465 000	465 000	465 000	465 000
Gratis trening for barn under 13 år og gradvis gratis trening for ungdom 14-19 år (reduert halleie)	225 000	225 000	225 000	225 000
Gratis trening for barn og unge under 19 år i kommunale idrettshaller (reduert halleie)	929 000	929 000	929 000	929 000
Gratis trening for barn og unge under 19 år i kommunale idrettshaller (reduert halleie)	450 000	450 000	450 000	450 000
Velkomstkasse Veienmarka u.skole - økte utgifter til undervisning av flyktninger / fremmedspråklige	400 000	0	0	0
Styrking av kapasitet og ressurser til det politisk arbeidet	320 000	320 000	320 000	320 000
Velkomstkasse Hønefoss skole - økte kostnader til undervisning av flyktninger/fremmedspråklige elever	500 000	0	0	0
Kontingent "Ungt Entreprenørskap"	100 000	100 000	100 000	100 000
Slettede tiltak	2019	2020	2021	2022
110201 Sykkelby Omdisponering av investeringsmidler til drift	500 000	500 000	500 000	500 000
2-årig prosjektstilling i spesialpedagogisk tjeneste	670 000	670 000	0	0
Arenautvikling på hovedbibliotek Hønefoss, ny barneavdeling	500 000	500 000	500 000	500 000
Arenautvikling på hovedbibliotek i Hønefoss - fornyelse av lokaler, møteplass for økt tilgjengelighet	300 000	300 000	300 000	300 000
Austjord hjelpemiddellager drift, servicekontrakter m.m.	430 000	430 000	430 000	430 000
Biblioteket - redusert husleie og fellesutgifter	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Drifts- og utredningsmidler forprosjektering før utbyggingsprosjekter igangsettes	500 000	500 000	500 000	500 000
Fornyelse av inventar på arbeidsplasser og personalrom Ringerike bibliotek	100 000	100 000	100 000	100 000
Fornyelse av inventar på arbeidsplasser og personalrom Ringerike kulturskole	100 000	100 000	100 000	100 000
HMS-arbeid - Reduserte NAV-refusjoner	30 000	30 000	30 000	30 000
Innkjøp av medier for kompetanseutvikling og fremme integrering av voksne	100 000	100 000	100 000	100 000
Kartlegging / kartverk og ajourhold	350 000	350 000	350 000	350 000
Kjøp av plass	4 300 000	4 300 000	4 300 000	4 300 000
Koordinator for kulturrenhets integreringsarbeid, 50 % st.	325 000	325 000	325 000	325 000
Kulturpopup, husleie	270 000	270 000	270 000	270 000
Lederutviklingstiltak i intern regi	500 000	500 000	500 000	500 000
Midler til arrangementer på Ringerike bibliotek	100 000	100 000	100 000	100 000
Midler til delvis drift av Riddergården fra sommeren 2019	150 000	150 000	150 000	150 000
Ny stilling som miljøarbeider ved alle skoler	9 200 000	9 200 000	9 200 000	9 200 000
Økt innkjøp av medier for å stimulere barns leselest, lesekompetanse og fremme integrering	100 000	100 000	100 000	100 000
Økt tilskudd til Positiv Oppvekst	150 000	150 000	150 000	150 000
Økte driftsutgifter Sjongshallen	750 000	750 000	750 000	750 000
Økte utgifter nødnett	50 000	50 000	50 000	50 000
Omlagging av drift Trygghetsalarmer	400 000	400 000	400 000	400 000
Prosjekt for kartlegging av fiber- og nettdækning mtp digitaliseringen i Ringerike kommune	300 000	0	0	0
Ringerike kulturskole - gratis sommerskole	400 000	400 000	400 000	400 000
Selvkost Byggesak digitalisering av historisk arkiv	1 535 000	0	0	0
Selvkost Sanering avløpsanlegg Nes	300 000	300 000	300 000	300 000
Skolebibliotekkoordinator 100 % st.	650 000	650 000	650 000	650 000
Statlig finansiering av pedagognorm i barnehager	0	0	0	0
Tilskudd Krisesenteret i Hønefoss	80 000	80 000	80 000	80 000
Utredning av tiltak på brannstasjonen	150 000	0	0	0
Velkomstkasse Hønefoss skole - økte kostnader til undervisning av flyktninger/fremmedspråklige elever	500 000	0	0	0
Kontingent "Ungt Entreprenørskap"	100 000	100 000	100 000	100 000

Budsjettinnspill fra Kirkelig fellesråd

Vedlegg 1

1:4

Budsjett 2019
Forslag pr juni 2018

Art	UTGIFTER Kontotekst	Kirkelig adm. 041		Kirker 042		Kirkegårder 043		A. Kirk. Virksomhet 044		Budsjett 2019	Budsjett 2018
		2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018		
10100	Lønn i faste stilli	1 936 000	1 945 500	4 141 400	4 008 900	2 311 800	2 093 900	1 381 000	899 000	9 770 200	8 947 300
10102	Arbeidstøy			0	0	0	0	0	0	0	0
10104	Søn-helged.-nattillegg			175 000	175 900			9 300	9 300	184 300	185 200
10105	Tidsbestemt engasj.			61 500	61 800	61 500	61 800		0	123 000	123 600
10109	Opplente feriep	232 400	233 500	525 400	509 600	284 800	258 700	166 900	109 000	1 209 500	1 110 800
10200	Sykevikarlønn	14 800	16 300	33 400	35 500	18 200	18 000	10 700	7 600	77 100	77 400
10201	Vikarlønn prestetj.										0
10300	Ekstrahjelp	47 900	48 100	170 000	170 000	230 000	230 000		0	447 900	448 100
10400	Overtid	12 000	12 100	12 000	12 100	12 000	12 100		0	36 000	36 300
10500	Variabelt tillegg	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000		0	6 000	6 000
10600	Honorarer (tr.pl.)				0		0		0	0	0
10800	Møtegodtgjørelse	117 900	118 500		0		0			117 900	118 500
10801	Tapt arbeidsfort	20 500	20 600							20 500	20 600
10900	Pensjon	238 268	339 700	599 900	585 400	473 900	449 500	256 800	202 500	1 568 868	1 577 100
10901	Pålept lønn										
10950	Trekkpl forsikring									0	0
10990	Arbeidsgiveravg	334 000	336 000	701 000	681 000	385 000	350 000	220 000	144 000	1 640 000	1 511 000
10991	Pålept aga	33 000	33 000	74 000	72 000	40 000	36 000	24 000	15 000	171 000	156 000
	Sum lønn/sos.	2 988 768	3 105 300	6 495 600	6 314 200	3 819 200	3 512 000	2 068 700	1 386 400	15 372 268	14 317 900
11208	Kjøp av plantekasser					30 000	30 000			30 000	30 000
12000	Inventar og utst	100 000	100 000							100 000	100 000
12001	Verktøy og materiell					45 000	45 000			45 000	45 000
12002	Telefontstyr										
12003	EDB_ utstyr	40 000	40 000	10 000	10 000					50 000	50 000
12005	Utsstyr valg			20 000	20 000					20 000	20 000
12009	Noter			30 000	30 000					245 000	245 000
	Sum inventar,	140 000	140 000	30 000	30 000	75 000	75 000			350 000	350 000
12004	Maskiner					350 000	350 000			350 000	350 000
	Sum maskiner	0	0	0	0	350 000	350 000	0	0	350 000	350 000
12300	Vedlikehold bygninger			1 000 000	1 000 000					1 000 000	1 000 000
12304	Vedlikehold uteanlegg					120 000	120 000		0	120 000	120 000
12309	Rep/stemming orgler			70 000	70 000					70 000	70 000
	Sum vedlikeho	0	0	1 070 000	1 070 000	120 000	120 000	0	0	1 190 000	1 190 000

Budsjett og Handlingsplan 2019

Budsjett 2019
Forslag pr juni 2018

Art	UTGIFTER Kontotekst	Kirkelig adm. 041		Kirker 042		Kirkegårder 043		A. Kirk. Virksomhet 044		Budsjett 2019	Budsjett 2018
		2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018		
11000	Kontorutgifter	120 000	100 000	20 000	20 000					140 000	120 000
11001	Abonnement	10 000	18 000							10 000	18 000
11100	Konfirmantmaterieil			110 000	110 000					110 000	110 000
11101	Kirkemusikk., kor, noter			3 000	3 000					3 000	3 000
11103	Seremonimaterieil			42 000	45 000					42 000	45 000
11107	Bøker/matr.kjøp			1 000	1 000					1 000	1 000
11109	Valgmatrieil									0	0
11200	Renholdsm., rekvisita			45 000	85 000					45 000	85 000
11201	Møter/Arr. Utgift	60 000	50 000	30 000	16 000					90 000	66 000
11202	Pers. verneutst/arb.kl.					50 000	50 000			50 000	50 000
11203	Veiferdsmidler			98 000	95 000					98 000	95 000
11204	Driftsutgifter	25 000	25 000							25 000	25 000
11205	Stell av graver					70 000	120 000			70 000	120 000
11206	Gaver og blomst	10 000	52 000							10 000	52 000
11300	Telefonutgifter	87 000	87 000	51 000	51 000					98 000	95 000
11301	Portoutgifter	12 000	11 000							12 000	11 000
11400	AnnONSE reklame	70 000	60 000	110 000	87 000					180 000	147 000
1103	AnnONSE valg	15 000								15 000	
11500	Kursavgift	90 000	80 000	30 000	20 000	30 000	20 000	30 000	20 000	180 000	140 000
11600	Skyss- og kostg	77 000	65 000	55 000	40 000	118 000	98 000	35 000	20 000	285 000	223 000
11601	Kost og opphold									0	0
11604	Ulstyr									0	0
11700	Drivstoff					60 000	60 000			60 000	60 000
11701	Andre transport	32 000	31 000	16 000	15 000					54 000	51 000
11702	Forsikringer	13 000	13 000	345 000	345 000	50 000	50 000	6 000	5 000	408 000	408 000
11800	Strøm			1 020 000	800 000	60 000	60 000	60 000	60 000	1 140 000	920 000
11900	Husleie Holmestua			30 000	35 000					30 000	35 000
11901	Husleie			180 000	180 000					180 000	180 000
11950	Avgifter			100 000	110 000					100 000	110 000
11951	Medlemsavgift	120 000	110 000							120 000	110 000
11952	Avgifter bispod.									0	0
11953	Dataprogram/lis	270 000	250 000			80 000	70 000			350 000	320 000
12301	Snerydding			0	0					0	0
12303	Rep./vedl.h. Maskiner					110 000	110 000			110 000	110 000
	Sum	1 011 000	952 000	2 286 000	2 058 000	639 000	649 000	142 000	116 000	4 078 000	3 775 000

Budsjett og Handlingsplan 2019

2:4

Budsjett 2019
Forslag pr juni 2018

Art	UTGIFTER		Kirkelig adm.		Kirker		Kirkegårder		A. Kirk. Virksomhet		Budsjett	Budsjett
	Kontotekst	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2019	2018
12400	Service-/driftsavt./rep.			26 000	26 000	26 000	26 000	26 000			52 000	52 000
12401	Rep. Mindre utst./matr.			2 000	2 000	90 000	90 000	90 000			92 000	92 000
12650	Alarmutgifter			90 000	90 000						90 000	90 000
12701	Kons. (ikke arb.g.pl.)		0	0	0	0	0	0			0	0
	Sum	1 151 000	1 092 000	3 504 000	3 276 000	1 300 000	1 310 000	1 42 000	116 000	0	234 000	234 000
	Sum kjøp vare	1 151 000	1 092 000	3 504 000	3 276 000	1 300 000	1 310 000	142 000	116 000	0	6 097 000	5 794 000
13900	Kalkulatoriske utg.	881 300	881 300	363 500	363 500	695 200	695 200	695 200	0	0	1 940 000	1 940 000
13901	Fri gruppelivsfor	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Sum Refusjoner	881 300	881 300	363 500	363 500	695 200	695 200	695 200	0	0	1 940 000	1 940 000
14290	M.v.a.-kompens	200 000	200 000	330 000	330 000	190 000	190 000	10 000	10 000	10 000	730 000	730 000
14500	Tilsk. Menigh.ar	0	0	270 000	270 000						270 000	270 000
14509	Tilsk.m r. valg										0	0
14700	Tilskudd/gaver f	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14702	Tilsk. Ringkollif	0	0	12 000	12 000						12 000	12 000
14704	Tilsk. Klokkerjef	0	0	170 000	170 000						170 000	170 000
14706	Tap på fordringer					10 000	10 000	10 000			10 000	10 000
	Sum tilsk.og g	200 000	200 000	782 000	782 000	200 000	200 000	10 000	10 000	10 000	1 192 000	1 192 000
	Sum driftsutg	5 221 068	5 278 600	11 145 100	10 735 700	6 014 400	5 717 200	2 220 700	1 512 400	10 000	24 601 268	23 243 900
	INNTEKTER											
16001	Bet. kirkemusiker			-290 000	-290 000						-290 000	-290 000
16002	Bet. kirkegjener			0	0						0	0
16003	Diverse inntekter										0	0
16005	Adm. gebyr			-36 000	-36 000						-36 000	-36 000
16100	Adm. dekning T	-60 919	-60 919								-60 919	-60 919
16300	Festeavgifter					-805 605	-805 605				-805 605	-805 605
16301	Leieinntekt, utleie lok			-240 000	-240 000					0	-240 000	-240 000
16500	Gravsteli, avt. Legater					-530 000	-530 000				-530 000	-530 000
16501	Medsetting urne/kiste					-34 000	-34 000				-34 000	-34 000
16502	Fjerning av gravminne					-2 500	-2 500				-2 500	-2 500
16504	Salg av plantekasser					-16 500	-16 500				-16 500	-16 500
	Sum salgsinnt	-60 919	-60 919	-566 000	-566 000	-1 388 605	-1 388 605	0	0	0	-2 015 524	-2 015 524
17000	Refusjon bispedømme										-40 000	-40 000
17001	Refusjon nav. ik	-40 000	-40 000								-40 000	-40 000
17100	Sykelønsrefus	-20 000	-20 000	-120 000	-120 000	-180 000	-180 000	0	0	0	-320 000	-320 000

Budsjett og Handlingsplan 2019

3:4

Budsjett 2019
Forslag pr juni 2018

INNETKTER	Kirkelig adm.		Kirker		Kirkegårder		A. Kirk. Virksomhet		Budsjett 2019	Budsjett 2018
	Art	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019		
Kontotekst										
17290 M.v.a. kompens	-200 000	-200 000	-330 000	-330 000	-190 000	-190 000	-10 000	-10 000	-730 000	-730 000
7701 Refusjon fra andre										
17708 Ref. Adal diakoni										
17900 Kalkulatorisk inf	-881 300	-881 300	-363 500	-363 500	-695 200	-695 200	0	0	-1 940 000	-1 940 000
Sum refusjoner	-1 141 300	-1 141 300	-813 500	-813 500	-1 065 200	-1 065 200	0	0	-3 015 000	-3 015 000
18000 Tilskudd fra stat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18003 Tilskudd kontorhold			0	0					0	0
18004 Tilskudd soknediakon									-325 000	-325 000
18005 Tilskudd vedr valg									-325 000	-325 000
18300 Tilskudd fra kor	-3 076 138	-2 839 075	-10 489 654	-9 681 270	-3 786 704	-3 494 881	-839 467	-774 773	-16 191 962	-16 790 000
18700 Tilskudd Stilling	-412 000	-400 000	-100 000	-100 000	-200 000	-200 000	-100 000	-100 000	-500 000	-400 000
18301 KLP tilsk fra kor	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	-200 000	-200 000	-100 000	-100 000	-500 000	-500 000
Sum tilskudd/gaver	-3 588 138	-3 339 075	-10 589 654	-9 781 270	-3 986 704	-3 694 881	-1 264 467	-1 199 773	-19 428 962	-18 015 000
Sum driftsinntekter	-4 790 357	-4 541 294	-11 969 154	-11 160 770	-6 440 509	-6 148 686	-1 299 467	-1 234 773	-24 459 486	-23 045 524
Brutto driftsresultat	430 711	737 306	-824 054	-425 070	-426 109	-431 486	921 233	277 627	101 782	158 377
Finanstransaksjon utgift										
15000 Renter på lån	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15100 Avdrag på lån	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15400 Avsetn. ubundne fond	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15500 Avsetn bundne fond										
15700 Overf. inv. regnskapet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15800 Regnsk.m. Overskudd										
15900 Avskrivninger		630 000	630 000	630 000	40 000	40 000	0	0	670 000	670 000
Sum finansutg	0	0	630 000	630 000	40 000	40 000	0	0	670 000	670 000
Finanstransaksjon inntekt										
19000 Renteinntekter	-99 782	-129 245							-99 782	-129 245
19001 Renteinntekter kunder										
19005 Purregebyr	-2 000	-2 000							-2 000	-2 000
19300 Bruk tidl års overskudd										
19500 Bruk av bundet fond										
19401 Bruk av ubundet	0	-27 130	0	0	0	0	0	0	0	0
19900 Mob. avskrivninger			-630 000	-630 000					-670 000	-670 000
Sum finansinnt	-101 782	-158 375	-630 000	-630 000	0	0	-40 000	-40 000	-771 782	-828 375
Finansresultat	-101 782	-158 375	0	0	40 000	40 000	-40 000	-40 000	-101 782	-158 375
Netto driftsre	328 929	578 931	-824 054	-425 070	-386 109	-351 486	881 233	197 627	0	0

Budsjett og Handlingsplan 2019

Vedlegg 2

**Ringerike kirkelige fellesråd.
Forslag til investeringsbudsjett for 2019-2023.**

AU 180531 sak 51/2018, FR 180513 sak 56/2018

Konto		Budsjett 2019	Budsjett 2020	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023
010-299	Investeringer i anleggsmidler	16 676 000	9 574 000	7 144 000	914 000	250 000
500	Renteutgifter, låneomkostn.					
510	Avdrag på lån (ekstraord)					
520-529	Utlån, kjøp aksjer, andeler					
540-560	Avsetninger					
	Årets finansieringsbehov	16 676 000	9 574 000	7 144 000	914 000	250 000
	Finansiert slik:					
910	Bruk av lånemidler					
660-670	Innt salg driftsm/fast eiend					
700-779	Refusjoner					
800-879	Tilskudd til investeringer	0	0	0	0	0
	Tilskudd fra menighetsråd	0	0	0	0	0
	Tilskudd fra Opplysningsfondet	0				
920	Mottatte avdrag på utlån (ekstra)					
	Sum ekstern finansiering	0	0	0	0	0
970	Overført fra driftsbudsjettet					
940-960	Bruk av avsetninger					
	Sum finansiering	0	0	0	0	0
	Udekket/udisponert = 0	16 676 000	9 574 000	7 144 000	914 000	250 000

(Som bes dekket av Ringerike kommune)

Tiltaksnr Rkif 1/2019

Oppgradere varmekilde.

Viser til brannen i Hønefoss kirke som skyldes feil i elektrisk anlegg. Anbefalt å endre oppvarmingskilde.

Arbeidet er i gang, og må fortsette

2019	Norderhov	1 900 000
2020	Nes, Haug, Veme	2 400 000
2021	Ullerål, Ask, Strømsodbygd	800 000

	År:	2019	2020	2021	2022	2023
Investering		1 900 000	2 400 000	800 000	0	0
Egenkapital		0	0	0	0	0
Finansieringsbehov		1 900 000	2 400 000	800 000	0	0

Tiltaksnr Rkif 2/2019

Stasjonært slukkeanlegg

Kirkebrannene på Karmøy og Porsgrunn viser at det ikke er lett å reddet gamle kirkebygg fra totalskade.

Stasjonært slukkeanlegg ser ut til å være til stor hjelp med å slukke/ redusere brannens omfang.

2019	Nes, Haug, Viker	6 450 000
2020	Norderhov, Veme	4 300 000
2021	Hval	2 150 000

	År:	2019	2020	2021	2022	2023
Investering		6 450 000	4 300 000	2 150 000	0	0
Egenkapital/støtte		0	0	0	0	0
Finansieringsbehov		6 450 000	4 300 000	2 150 000	0	0

Tiltaksnr Rkif 3/2019

Orgel.

Viser til statusrapport av juli 2015 fra orgelsakkyndig Hans Jacob Tronshaug i Preambulum musikkjenester. Investeringene har blitt skyvd på.

År:	2019	2020	2021	2022	2023
Investering	5 400 000	2 000 000	3 500 000	0	0
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	5 400 000	2 000 000	3 500 000	0	0

Tiltaksnr Rkif 4/2019

Veme kirke. Redskapshus

2019 Veme 375 000
2019
2020

År:	2019	2020	2021	2022	2023
Investering	375 000	0	0	0	0
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	375 000	0	0	0	0

Tiltaksnr Rkif 5/2019

Flere kirker. Etterisolering

År:	2019	2020	2021	2022	2023
Investering	250 000	250 000	250 000	250 000	250 000
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	250 000	250 000	250 000	250 000	250 000

Tiltaksnr Rkif 6/2019

Universiell utforming kirker

2019 Nes, Tyrstrand, Veme 934 000
2020 Lunder 310 000
2021 Haug 310 000
2022 Strømsodbyda, Ask 350 000

År:	2019	2020	2021	2022	2023
Investering	934 000	310 000	310 000	350 000	
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	934 000	310 000	310 000	350 000	0

Tiltaksnr Rkif 7/2019

Hønefoss kirke. Befukting. Solavskjerming

År:	2019	2020	2021	2022	2023
Investering	540 000	0	0	0	0
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	540 000	0	0	0	0

Tiltaksnr Rkif 8/2019

Kirkegårder, Hjulaster og sitteklipper

År:	2019	2020	2021	2022	2023
Investering	425 000	180 000	0	180 000	0
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	425 000	180 000	0	180 000	0

Tiltaksnr Rkif 9/2019

Lydanlegg i kirker.

2019	Nes, Haug, Norderhov	402 000
2020	Veme	134 000
2021	Tyristrand	134 000
2022	Lunder	134 000

År:	2019	2020	2021	2022	2023
Investering	402 000	134 000	134 000	134 000	
Egenkapital/støtte	0	0	0	0	0
Finansieringsbehov	402 000	134 000	134 000	134 000	0

Vedlegg 4

Budsjettforslag 2019
Krematoriet

Kontotekst	Budsjett 2 019	Budsjett 2 018
Annet avgiftsfritt salg	-75 000	-100 000
Kremasjonsinntekt andre	0	0
Diverse leieinntekter	0	0
Refusjon sykelønn	0	0
Sum inntekter	-75 000	-100 000
Fastlønn	440 000	420 000
Søn- helgedags- nattillegg	6 000	6 000
Opptjente feriepenger	52 800	50 400
Sykevikarlønn	0	0
Overtid	10 000	8 000
Pensjonsutgifter	39 904	38 112
Arbeidsgiveravgift	77 367	73 674
Sum lønnsutgifter	626 071	596 186
Kontormateriell	6 000	6 000
Renholdsmider, rekvisita r	20 000	26 000
Verneutstyr	2 000	2 000
Seremonimateriell	25 000	24 000
Diverse driftsutgifter		
Telefonutgifter	9 000	6 000
Annonser		
Kompetanseutvikling	20 000	20 000
Kommunale avgifter	3 000	3 000
Inventar og utstyr	20 000	20 000
Datautstyr	25 000	22 000
Serviceavtaler	5 000	5 000
Vask og rens	5 000	5 000
Konsulenttjenester		
Sum driftsutgifter	140 000	139 000
M.v.a. Utgift	25 000	25 000
M.v.a. Utgiftsrefusjon	25 000	25 000
Netto utgifter	741 071	685 186

INVESTERINGER 2019

Nytt orgel	2 100 000
Leskur ute	15 000
Nye traller (HMS)	17 000
Katafalk	200 000
Sum	2 332 000

Hønefoss, 31. mai 2017

Kjetil Gjørde
Kirkeverge